

Α.Τ.Ε.Ι ΠΕΙΡΑΙΑ
ΣΧΟΛΗ ΣΔΟ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΑ ΝΕΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΚΑΙ ΠΩΣ ΕΧΟΥΝ ΕΠΗΡΕΑΣΕΙ
ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΑΣ

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΕΠΟΠΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΙΜΠΡΙΞΗ ΕΛΕΝΗ

ΦΟΙΤΗΤΕΣ: ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΣ ΓΙΩΡΓΟΣ Α.Μ:10474
ΖΑΧΟ ΜΑΡΙΑ Α.Μ:12915

ΑΘΗΝΑ 2013

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΦΟΡΩΝ.....8

1.1 Η έννοια του φόρου.....	8
1.2 Χαρακτηριστικά στοιχεία του Φόρου.....	8
1.3 Σκοποί - Λειτουργίες του Φόρου.....	9
1.4 Η Φορολογική Βάση.....	10
1.5 Φορολογικός Συντελεστής.....	11
1.6 Οι φόροι ταξινομούνται με βάση 5 κριτήρια.....	11
1.7 Πλεονεκτήματα - Μειονεκτήματα Άμεσων και Έμμεσων Φόρων.....	18
1.8 Το φορολογικό σύστημα μιας χώρας.....	21
1.9 το φορολογικό σύστημα στην Ελλάδα.....	22

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΜΕΡΑ..23

2.1 Οι επιπτώσεις.....	26
2.2 Πρώτο πακέτο οικονομικών μέτρων.....	28
2.3 Δεύτερο πακέτο οικονομικών μέτρων.....	28
2.4 Μνημόνιο και τρίτο πακέτο οικονομικών μέτρων	29

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ 2010...35

3.1 Αντικειμενικές δαπάνες.....	37
3.2 Φοροαπαλλαγές.....	39
3.3 Ακίνητα.....	40
3.4 Επιχειρήσεις ΦΠΑ.....	42

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΑΛΛΑΓΩΝ ΤΟΥ 2011.....46

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΑΛΛΑΓΩΝ ΤΟΥ 2012.....	55
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΑΛΛΑΓΩΝ ΤΟΥ 2013.....	59
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΑΛΛΑΓΩΝ.....	62
7.1 Η επίδραση στον πληθυσμό.....	64
7.2 Η επίδραση στις ευπαθείς ομάδες	67
7.3 Η επίδραση στον υγιή πληθυσμό.....	68
7.4 Η επίδραση της οικονομικής κρίσης στον πληθυσμό που νοσεί.....	71
7.5 Η επίδραση της οικονομικής κρίσης στα συστήματα υγείας.....	72
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	75
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	77
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΧΡΕΟΥΣ 2010-2013.....	80
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β Η ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ Ο ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΜΙΣΘΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	82

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το 2010 παρουσιάστηκε στην Ελλάδα η μεγαλύτερη δημοσιονομική κρίση στη μεταπολεμική περίοδο. Οι δύο βασικές συνιστώσες της κρίσης αυτής, το υψηλό ποσοστό του ελλείμματος και του δημόσιου χρέους επί του ΑΕΠ οδήγησαν στην ανάγκη μείωσης των δημόσιων δαπανών και αύξησης των έμμεσων (κυρίως) φόρων, μέτρα που έφεραν την ελληνική οικονομία σε συνθήκες πρωτοφανούς ύφεσης.

Η οικονομική κρίση μπορεί να επηρεάσει την ευημερία των οικογενειών και των χώρων σε πολλά και διαφορετικά επίπεδα. Μπορεί να επηρεάσει άμεσα την ικανότητα των οικογενειών για τη δημιουργία εισοδήματος από την αγορά εργασίας λόγω της ανεργίας ή της υποαπασχόλησης και επίσης επηρεάζει την συνολική καταναλωτική συμπεριφορά των καταναλωτών, η οικονομική κρίση έχει και άλλες επιπτώσεις όπως η μείωση της ζήτησης, της ποιότητας των δημόσιων υπηρεσιών, όπως η εκπαίδευση και τις υπηρεσίες υγείας, μεταξύ άλλων, τα οποία είναι σημαντικά για την ευημερία των χώρων.

Η Οικονομική κρίση των τελευταίων ετών επηρεάζει αρνητικά τη ζωή μας σε πολλούς τομείς, και οι επιπτώσεις της στο ευ ζην είναι πολύ σημαντικές και αυτό είναι το θέμα της παρούσας εργασίας και θα αναλυθεί στα επόμενα κεφάλαια

ABSTRACT

In 2010 presented in Greece the largest financial crisis in the postwar period. The two main components of this crisis, the high deficit and debt to GDP resulted in the need to reduce public spending and increase indirect (mostly) tax measures that brought the Greek economy in conditions of unprecedented recession.

The economic crisis may affect the wellbeing of families and places at many different levels. Can directly affect the ability of families to generate income from the labour market because of the unemployment or underemployment and also affects the aggregate consumption behaviour of consumers, the economic crisis has other effects such as reduced demand, the quality of public services such as education and health services, among others, which are important for the welfare of spaces.

H Economic crisis of recent years adversely affects our lives in many areas and its impact on wellbeing is very important and this is the subject of this paper and will be discussed in later chapters

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αντικειμενικός σκοπός της οικονομικής επιστήμης, όπως άλλωστε και όλων των κοινωνικών επιστημών, είναι η μελέτη, η κατανομή και η πρόβλεψη της ανθρώπινης συμπεριφοράς, αναπόσπαστο κομμάτι της οποίας είναι και η οικονομική δραστηριότητα. Τα βασικότερα κοινωνικά προβλήματα εμπεριέχουν μια οικονομική διάσταση, η κατανόηση της οποίας μπορεί να υποβοηθήσει στην επίλυση τους.

Οι δημόσιοι φορείς για να πετύχουν καλύτερα τις πολλαπλές επιδιώξεις τους, επιβάλλουν συνήθως περισσότερους από ένα φόρους. Αυτό είναι απαραίτητο γιατί ορισμένοι φόροι είναι περισσότερο αποτελεσματικοί στην πραγματοποίηση ορισμένων στόχων των δημοσίων φορέων, ενώ άλλοι φόροι είναι πιο αποτελεσματικοί στην πραγματοποίηση άλλων στόχων. Με άλλα λόγια η επιβολή της φορολογίας εμφανίζει πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα, γι' αυτό πρέπει να συνδυάζονται κατάλληλα ώστε να ελαχιστοποιούν τα μειονεκτήματα και να μεγιστοποιούν τα πλεονεκτήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΦΟΡΩΝ

1.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ

Ένα κράτος για να παράγει Δημόσια αγαθά τα οποία θα είναι διαθέσιμα σε όλους τους πολίτες ανεξαιρέτως και θα ικανοποιούν τις κοινωνικές τους ανάγκες, κάνει χρήση παραγωγικών πόρων με μετάθεση από τον Ιδιωτικό στο Δημόσιο Τομέα. Επομένως το Δημόσιο θα πρέπει να καταβάλλει τις αμοιβές που αντιστοιχούν, για την κατασκευή των Δημόσιων αγαθών π.χ. (Νοσοκομεία, Δρόμοι, Σχολεία), στους παραγωγικούς συντελεστές που χρησιμοποιήθηκαν για την κατασκευή τους.

Τα Δημόσια αυτά αγαθά προσφέρονται δωρεάν σε όλους τους πολίτες από το κράτος, το οποίο για να καλύψει το κόστος (κατασκευής-συντήρησης), υποχρεώνεται να χρησιμοποιήσει μέσα αναγκαστικού χαρακτήρα, τα οποία βαρύνουν οικονομικά τους Φορείς του Ιδιωτικού Τομέα. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω των φόρων. Το Δημόσιο λοιπόν μέσω της φορολογίας αφαιρεί αγοραστική δύναμη από τους ιδιώτες για την παραγωγή και συντήρηση των Δημοσίων αγαθών. Επίσης μέσω της φορολογίας γίνεται προσπάθεια από το κράτος, να κατανεμηθεί το κόστος μεταξύ των πολιτών, όπως αυτό επιθυμεί ή όπως αυτό θεωρεί δίκαιο. Από την πλευρά τώρα του φορολογούμενου, ο φόρος είναι μια αναγκαστική μονομερή χρηματική παροχή και όχι μια χρηματική ποινή. Ο φόρος δεν είναι αντάλλαγμα, είναι μια υλική θυσία και όχι μια τιμή η οποία πληρώνεται για τα αγαθά-υπηρεσίες που προσφέρονται από το κράτος.

1.2 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ

Τα κυριότερα χαρακτηριστικά του φόρου είναι τα παρακάτω¹:

- Μονομερής παροχή από τον πολίτη στο Δημόσιο. Ο φόρος αποτελεί μονομερής χρηματική παροχή προς το Δημόσιο, χωρίς να υπάρχει ειδικό και άμεσο αντάλλαγμα εκ μέρους του κράτους.
- Αναγκαστική παροχή από τον πολίτη στο Δημόσιο. Ο φόρος δεν είναι οικιοθελής παροχή, ούτε και αποτελεί ποινή. Οι φορολογικές υποχρεώσεις προβλέπονται πάντα από κάποιο σχετικό νόμο του κράτους. Το δικαίωμα

¹ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ Γ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΕΚΔΟΣΗ. ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΠΕΝΟΥ, ΑΘΗΝΑ 2005

λοιπόν αυτό της πολιτείας να επιβάλλει και να καθορίζει μονομερώς το φόρο, είναι η εκδήλωση της πολιτικής εξουσίας

- Έλλειψη ειδικού ανταλλάγματος. Η πολιτεία δεν παρέχει κάποιο συγκεκριμένο αντάλλαγμα έναντι της καταβολής του φόρου. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να διευκρινίσουμε ότι διαφέρει ο φόρος από το τέλος. Το τέλος καταβάλλεται ως αντάλλαγμα ειδικών υπηρεσιών του κράτους προς τους πολίτες.
- Ικανοποίηση σκοπών του κράτους. Το Δημόσιο παρέχει αγαθά σε πολίτες, που δεν μπορούν να τα αποκτήσουν με το μηχανισμό της αγοράς, εισπράττοντας φόρους. Ο φόρος δεν αποβλέπει στην ικανοποίηση κάποιου συγκεκριμένου σκοπού του κράτους αλλά στο σύνολο των σκοπών του².

1.3 ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ

- Ταμειευτική λειτουργία. Το κυριότερο μέσο χρηματοδότησης του Δημοσίου είναι ο φόρος, γι'αυτό και ένας από τους βασικούς σκοπούς ενός κράτους είναι η εξασφάλιση της επάρκειας των φορολογικών εσόδων, για την κάλυψη των δημόσιων δαπανών. Σκοπός του φόρου είναι η ανακατανομή των παραγωγικών πόρων της οικονομίας μεταξύ του Δημόσιου και Ιδιωτικού τομέα και ειδικότερα η αφαίρεση παραγωγικών πόρων από τον Ιδιωτικό τομέα στον Δημόσιο, για την παραγωγή Δημόσιων αγαθών με σκοπό την ικανοποίηση των αναγκών του κοινωνικού συνόλου.
- Οικονομική λειτουργία. Ο φόρος είναι και ένα μέσο άσκησης οικονομικής πολιτικής και πολλές φορές χρησιμοποιείται ως τέτοιο για τον επηρεασμό της οικονομικής δραστηριότητας. Το κράτος παίρνει μέτρα μέσω των οποίων επιδιώκεται η δίκαιη κατανομή του εθνικού εισοδήματος, η οικονομική ανάπτυξη, επίσης επιβάλλοντας δασμούς στα εισαγόμενα είδη προστατεύει τα ελληνικά προϊόντα και κατ'επέκταση την ελληνική βιομηχανία και θεσπίζει φορολογικά μέτρα τα οποία βοηθούν στην ανάπτυξη υποβαθμισμένων περιοχών της επικράτειας.
- Κοινωνική λειτουργία. Ο φόρος αποβλέπει στην πραγματοποίηση διαφόρων κοινωνικών σκοπών, με τον κυριότερο να είναι η μείωση της οικονομικής

² Εισαγωγή στη δημοσια οικονομική γ γεωργακοπουλος εκδοση. εκδοσεις μπενου, Αθηνά 2005

ανισότητας των πολιτών. Για να επιτευχθεί αυτός ο σκοπός το κράτος λαμβάνει τα ακόλουθα μέτρα:

- Καθορίζει προοδευτικό συντελεστή για τον φόρο εισοδήματος έτσι ώστε το μέγεθος του καταβαλλόμενου φόρου να είναι μεγαλύτερο για τις ιδιωτικές οικονομίες με μεγαλύτερο εισόδημα σε σχέση με τις οικονομίες που έχουν μικρότερο εισόδημα.
- Επιβάλλει φόρο με προοδευτικό συντελεστή στην περιουσία των ιδιωτικών οικονομιών.
- Απαλλάσσει ή επιβαρύνει με χαμηλό συντελεστή τα είδη πρώτης ανάγκης και επιβαρύνει με υψηλό συντελεστή τα είδη πολυτελείας.
- Απαλλάσσει πολλές φορές τις μικρότερες επιχειρήσεις από τον Φ.Π.Α., έτσι ώστε να γίνεται παραγωγή σε αυτές με χαμηλότερο κόστος.

1.4 Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΒΑΣΗ

Φορολογική βάση ονομάζουμε το μέγεθος με βάση το οποίο θα υπολογίσουμε το ποσό του φόρου που πρέπει να καταβάλλει ο φορολογούμενος. Ως φορολογική βάση μπορεί να χρησιμοποιηθεί οποιοδήποτε χαρακτηριστικό γνώρισμα των φορολογουμένων, οικονομικό ή μη οικονομικό. Ως φορολογική βάση σήμερα χρησιμοποιούμε διάφορα οικονομικά στοιχεία όπως το εισόδημα, η περιουσία, η δαπάνη και ειδικότερα η καταναλωτική δαπάνη.

Οι πλειοψηφία των οικονομολόγων σήμερα υποστηρίζει ότι το εισόδημα θα πρέπει να χρησιμοποιείται πρωταρχικά γιατί αποτελεί τον κυριότερο δείκτη οικονομικής ευρωστίας και επομένως της δυνατότητας των φορολογουμένων να συμβάλλουν στην χρηματοδότηση των δημοσίων δαπανών. Το εισόδημα από μόνο του όμως δεν αποτελεί και την δικαιότερη φορολογική βάση, θα πρέπει να υπολογίζεται συμπληρωματικά και η περιουσία. Π.χ έστω δύο υπάλληλοι (ο α και ο β) οι οποίοι λαμβάνουν το ίδιο εισόδημα από την εργασία τους, αλλά ο β έχει πολύ μεγαλύτερη περιουσία (ακίνητα, οικόπεδα) από τον α. Επομένως ο β μπορεί να συμβάλλει περισσότερο στην χρηματοδότηση των δημοσίων δαπανών δηλαδή να φορολογηθεί περισσότερο από τον α³.

³ Θεοδώρου Α. Γεωργακόπουλου *Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική 2009*

Συμπληρωματικά λαμβάνεται υπόψη και η καταναλωτική δαπάνη που δείχνει τί αποκομίζει ο κάθε πολίτης από την κοινωνία, ενώ αντίθετα το εισόδημα τί συνεισφέρει. Στην πράξη χρησιμοποιούνται και τα τρία αυτά οικονομικά χαρακτηριστικά ως φορολογική βάση.(εισόδημα-περιουσία-καταναλωτική δαπάνη).

1.5 Ο ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ

Φορολογικό συντελεστή ονομάζουμε τον φόρο που αντιστοιχεί σε κάθε μία μονάδα φορολογικής βάσης. Υπάρχει ο μέσος και ο οριακός φορολογικός συντελεστής. Μέσος φορολογικός συντελεστής είναι ο λόγος του ποσού φόρου που καταβάλλεται συνολικά από μια φορολογούμενη μονάδα προς την συνολική αξία της φορολογικής βάσης. Οριακός φορολογικός συντελεστής είναι ο πρόσθετος φόρος που πρέπει να καταβληθεί για κάθε μια νέα μονάδα αύξησης της φορολογικής βάσης. Στην αναλογική φορολογία ο μέσος και οριακός φορολογικός συντελεστής είναι ίσοι. Στην προοδευτική φορολογία, ο οριακός φορολογικός συντελεστής είναι μεγαλύτερος από τον μέσο.

Προϊόν-Κρασί	Τιμή ανά μπουκάλι	Φορολ. επιβάρυνση	% Επιβάρ /προϊόν
Προϊόν-Α	10	2	20%
Προϊόν-Β	20	2	10%

Πηγή Θεοδώρου Α. Γεωργακόπουλου Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική 2009

Επομένως βλέπουμε την μη ξεκάθαρη συμπεριφορά του φορολογικού συντελεστή ανά μονάδα προϊόντος γιατί επιβαρύνει περισσότερο το κρασί με την χαμηλότερη τιμή και μάλλον ποιότητα που απευθύνεται σε χαμηλές εισοδηματικές τάξεις. Ενώ το πιο ακριβό κρασί επιβαρύνεται λιγότερο. Στην πράξη σήμερα οι περισσότεροι φόροι είναι εξοπλισμένοι με συντελεστές κατά αξία και μόνο ορισμένοι ειδικευμένοι φόροι ή δασμοί, επιβάλλονται με συντελεστές κατά μονάδα προϊόντος.

1.6 ΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ

1.Κριτήριο: Φορολογική βάση⁴

- Φόροι σταθερού ποσού κατά φορολογούμενο. Με αυτούς τους φόρους όλα τα άτομα επιβαρύνονται με τον ίδιο ακριβώς φόρο, ανεξάρτητα από το εισόδημα, το μέγεθος της περιουσίας ή της καταναλωτικές συνήθειες. Ο κάθε

⁴ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΦΛΩΡΟΣ Φορολογική λογιστική Φορολογία εισοδήματος φυσικών & νομικών προσώπων Λογιστική & πρακτική αντιμετώπιση, ΑΘΗΝΑ Σεπτέμβριος 2005 ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ

φορολογούμενος δηλαδή πληρώνει ορισμένο ποσό φόρου που ισούται με το λόγο των απαιτούμενων φορολογικών εσόδων προς τον αριθμό των φορολογουμένων. Ο λεγόμενος και κεφαλικός φόρος. Ο φόρος αυτός είναι ουδέτερος, με την έννοια ότι δεν επηρεάζει τις επιλογές των φορολογουμένων μεταξύ της κατανάλωσης, των αγαθών και τις αποταμίευσης και αυτό γιατί στο τέλος οι φορολογούμενοι πληρώνουν όλοι το ίδιο ποσό φόρου. Ο φόρος αυτός δεν χρησιμοποιείται σήμερα, αποτελεί όμως το καταλληλότερο μέτρο αναφοράς προς το οποίο συγκρίνονται οι υπόλοιποι φόροι για να προσδιοριστούν οι αποκλίσεις τους από μια κατάσταση πραγμάτων που αριστοποιεί την κατανομή των παραγωγικών μέσων.

- Φόροι εισοδήματος: Η φορολογική βάση των φόρων εισοδήματος είναι το εισόδημα που πραγματοποιούν οι ιδιωτικοί φορείς από διάφορες πηγές (ακίνητα, εργασία, μετοχές), σε ορισμένη χρονική περίοδο συνήθως ετήσια. Οι φόροι αυτοί διακρίνονται αναλόγως την νομική φύση τους ως εξής: Φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων: Εδώ η φορολογική βάση συμπίπτει με το ετήσιο εισόδημα των φυσικών προσώπων μετά την αφαίρεση των εξόδων για την πραγματοποίηση του εισοδήματος και ορισμένων απαλλαγών και εξαιρέσεων(ενοίκια, πολύτεκνοι). Φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων. Εδώ η φορολογική βάση είναι το σύνολο των καθαρών κερδών των ανωνύμων εταιρειών.
- Φόροι κατανάλωσης. Ο φόρος που επιβάλλεται εξαρτάται από την δαπάνη την οποία διενεργεί η φορολογούμενη μονάδα για την προμήθεια αγαθών και υπηρεσιών.
- Προσωπικός φόρος επί της δαπάνης. Ο φόρος αυτός επιβάλλεται επί της συνολικής δαπάνης την οποία διενεργεί το φυσικό πρόσωπο. Ο φόρος αυτός δεν εφαρμόζεται σήμερα, διότι συναντάμε μεγάλα προβλήματα όπως ο ακριβής υπολογισμός των δαπανών.
- Φόροι επί των προϊόντων. Οι φόροι επιβάλλονται ανά μονάδα ή κατ'αξία παραγόμενων ή εισαγόμενων προϊόντων και οι όποιοι φόροι επιβαρύνουν στο σύνολο ή μερικώς τους τελικούς καταναλωτές.
- Γενικοί φόροι δαπάνης: τέλη χαρτοσήμου, φόρος κύκλου εργασιών, φόρος κατανάλωσης.

- Ειδικοί φόροι δαπάνης: οι φόροι αυτοί επιβάλλονται επί της παραγωγής ή πώλησης ορισμένων μόνο αγαθών, κατ' αξία ή κατά μονάδα προϊόντος.
- Φόροι περιουσίας. Είναι οι φόροι που επιβάλλονται στη φορολογούμενη μονάδα με βάση την αξία ή τον όγκο της περιουσίας την οποία κατέχει ο φορολογούμενος. Οι φόροι αυτοί ταξινομούνται σε δύο γενικές κατηγορίες:
- Φόροι κατοχής περιουσίας. Εφόσον το φυσικό ή νομικό πρόσωπο κατέχει ορισμένη περιουσία δημιουργείται η υποχρέωση να μεταβιβαστεί ένα μέρος αυτής με την μορφή φόρου. Οι φόροι αυτοί διακρίνονται ανάλογα αν επιβάλλονται σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα και αν εκπίπτουν ή όχι τα χρέη και τα λοιπά μέρη της περιουσίας σε:
- Φόρος καθαρής περιουσίας. Ο φόρος αυτός έχει σαν βάση την καθαρή περιουσιακή θέση του φυσικού προσώπου. Ο φόρος Ακίνητης Περιουσίας (ΦΜΑΠ ή ΕΤΑΚ) είναι ένας ειδικός φόρος κατοχής περιουσίας ο οποίος έχει σαν βάση την αξία ή τον όγκο της ακίνητης περιουσίας των φορολογουμένων.
- Ονομαστικός φόρος περιουσίας. Ο φόρος αυτός επιβάλλεται επί της αξίας όλων των φορολογουμένων (φυσικών ή νομικών προσώπων) χωρίς να αφαιρούνται οι υποχρεώσεις του φορολογούμενου. Οι παραπάνω φόροι είναι απρόσωποι διότι επιβάλλονται επί παντός περιουσιακού στοιχείου ανεξάρτητα από τη φύση του προσώπου (οικόπεδα, κατοικίες, χρεόγραφα).
- Φόροι μεταβίβασης:
- Φόροι μεταβίβασης περιουσίας με ετεροβαρείς δικαιπραξίες: Η περιουσία του φορολογούμενου αυξάνει όταν ένα άλλο άτομο μεταβιβάζει περιουσία χωρίς αντάλλαγμα. Τέτοιοι φόροι είναι: Φόροι κληρονομιών, Φόροι δωρεών, Φόροι γονικών παροχών.
- Φόροι που επιβάλλονται κατά τη μεταβίβαση περιουσίας. Εδώ ανήκουν οι φόροι μεταβίβασης κάποιου περιουσιακού στοιχείου όπως φόροι μεταβίβασης ακινήτων και φόροι επί χρηματιστηριακών συναλλαγών.

2.Κριτήριο: Φορέας επιβολής – Είσπραξης φόρου⁵

Με κριτήριο το είδος του Δημόσιου φορέα που είναι αρμόδιος για την είσπραξη των φόρων έχουμε:

- Φόρους κεντρικής Διοίκησης.

⁵ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΦΛΩΡΟΣ Φορολογική λογιστική Φορολογία εισοδήματος φυσικών & νομικών προσώπων Λογιστική & πρακτική αντιμετώπιση, ΑΘΗΝΑ Σεπτέμβριος 2005 ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ

- Φόρους οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.
- Φόρους υπέρ Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης.

3.Κριτήριο: Φόροι επί προσώπων , Συναλλαγών

- Προσωπικοί φόροι: Εδώ η φορολογούσα αρχή έρχεται σε άμεση επαφή με τον φορολογούμενο με την έννοια ότι λαμβάνονται υπόψη όλα τα προσωπικά στοιχεία του (εισόδημα, περιουσία, οικογενειακή κατάσταση, χρέη) εδώ υπάγεται ο φόρος κληρονομιών, ο φόρος εισοδήματος, ο προσωπικός φόρος δαπάνης.
- Απρόσωποι φόροι: Οι φόροι αυτοί επιβάλλονται όχι σε πρόσωπα αλλά σε συναλλαγές. Επομένως οι απρόσωποι φόροι, στους οποίους ανήκουν οι φόροι κατανάλωσης δεν λαμβάνουν υπόψη τις προσωπικές συνήθειες του φορολογούμενου⁶.

4.Κριτήριο: Η πρόθεση του φορολογικού νομοθέτη για το πρόσωπο που θέλει να επιβαρύνει

Υπάρχει ο διαχωρισμός των φόρων σε άμεσους και έμμεσους. Η διάκριση μεταξύ άμεσων και έμμεσων φόρων έχει επικρατήσει στην θεωρία και στην πράξη εδώ και πολύ καιρό. Η διάκριση όμως δεν είναι εύκολη. Το πρόβλημα της διάκρισης υπάρχει ιδιαίτερα εάν σαν κριτήριο της διάκρισης, λάβουμε υπόψη μας τη δυνατότητα ή μη του φορολογούμενου να μεταθέσει σε άλλους ιδιώτες με τους οποίους συναλλάσσεται, το φορολογικό βάρος για το οποίο είναι επιβαρυνμένος. Με βάση λοιπόν αυτό το κριτήριο θεωρούμε άμεσους φόρους, τους φόρους τους οποίους ο υπόχρεος δεν μπορεί να μεταθέσει, όπως π.χ οι φόροι εισοδήματος φυσικών προσώπων που παρακρατούνται επί των αποδοχών του.

Αντίθετα, έμμεσους φόρους, θεωρούμε τους φόρους τους οποίους ο υπόχρεος έχει τη δυνατότητα να μεταβιβάσει μέρος ή ολόκληρο το ποσό του φόρου σε άλλους ιδιώτες με τους οποίους συναλλάσσεται. Π.χ, όπου και ο καπνοβιομήχανος μπορεί να την μεταβιβάσει στον καταναλωτή με αντίστοιχη αύξηση στο προϊόν. Σήμερα όμως η τάση που επικρατεί για να χαρακτηρίσουμε άμεσο ή έμμεσο έναν φόρο δεν είναι το παραπάνω κριτήριο, γιατί πολύ απλά κάτω από ορισμένες συνθήκες, είναι εφικτό να

⁶ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΦΛΩΡΟΣ Φορολογική λογιστική Φορολογία εισοδήματος φυσικών & νομικών προσώπων Λογιστική & πρακτική αντιμετώπιση, ΑΘΗΝΑ Σεπτέμβριος 2005 ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ

γίνεται μεταβίβαση των θεωρούμενων άμεσων φόρων και να μην μπορεί να γίνει μεταβίβαση των έμμεσων. Γι'αυτό λοιπόν θεωρούμαι ως άμεσους φόρους εκείνους που επιβάλλονται από την φορολογούσα αρχή:

- Επί στοιχείων που προσδιορίζουν άμεσα τη φοροδοτική ικανότητα του φορολογούμενου, δηλαδή την οικονομική δυνατότητα να πληρώσει φόρους στο Δημόσιο, και
- Με την πρόθεση να επιβαρύνουν το πρόσωπο που είναι κατά τον νόμο υπόχρεο για την πληρωμή του φόρου, π.χ το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που είναι κατά τον νόμο υπόχρεο να καταβάλλει στο Δημόσιο το φόρο εισοδήματος, υφίσταται μείωση του εισοδήματος του.

Αντίθετα έμμεσους χαρακτηρίζουμε τους φόρους τους οποίους επιβάλλονται από την φορολογούσα αρχή:

- Επί στοιχείων που αποτελούν ενδείξεις μόνο της φοροδοτικής ικανότητας του φορολογούμενου, όπως είναι οι φόροι κατανάλωσης και
- Με την πρόθεση να επιβαρύνουν τα πρόσωπα με τα οποία συναλλάσσεται ο κατά τον νόμο υπόχρεος για την πληρωμή του φόρου στο Δημόσιο. Π.χ ο καπνοβιομήχανος είναι κατά τον νόμο υπόχρεος να καταβάλλει στο Δημόσιο τον ειδικό φόρο κατανάλωσης καπνού, ο οποίος όμως δεν υφίσταται μείωση στα κέρδη του γιατί εισπράττει τον φόρο από τους καταναλωτές των τσιγάρων ανεβάζοντας ανάλογα την τιμή πώλησης του προϊόντος του.

Κριτήριο: Χαρακτήρας Φορολογικού Συντελεστή.

Φορολογικό συντελεστή ονομάζουμε το λόγο της φορολογικής επιβάρυνσης από ορισμένο φόρο προς την αντίστοιχη φορολογική βάση. Διακρίνουμε τον φορολογικό συντελεστή σε μέσο και οριακό. Όταν ο λόγος φορολογικής επιβάρυνσης προς την φορολογική βάση αναφέρεται στα επίπεδα, τότε ο λόγος μας δίνει τον Μέσο Φορολογικό Συντελεστή. Όταν ο λόγος φορολογικής επιβάρυνσης προς την

φορολογική βάση αναφέρεται στις μεταβολές αυτών των μεταβλητών, τότε ο λόγος μας δίνει τον Οριακό Φορολογικό Συντελεστή⁷.

Ανάλογα με βάση την συμπεριφορά του μέσου φορολογικού συντελεστή οι φόροι διακρίνονται σε αναλογικούς, προοδευτικούς και αντιστρόφως προοδευτικούς.

- Αναλογικοί φόροι: Ονομάζουμε τους φόρους που επιβαρύνουν τη φορολογική μονάδα με τον ίδιο μέσο φορολογικό συντελεστή, ανεξάρτητα από το μέγεθος της φορολογικής βάσης.

Όταν η φορολογία είναι αναλογική, ο μέσος φορολογικός συντελεστής παραμένει σταθερός καθώς μεταβάλλεται η φορολογική βάση. Έτσι λοιπόν η φορολογούσα αρχή αναιρεί το ίδιο ποσοστό εισοδήματος, περιουσίας και καταναλωτικής δαπάνης από όλους τους φορολογούμενους ανεξάρτητα από το μέγεθος της φορολογικής βάσης. Εδώ βέβαια ο οριακός φορολογικός συντελεστής είναι σταθερός και ίσος με τον μέσο⁸.

- Προοδευτικοί φόροι: Είναι ο φόρος του οποίου ο μέσος φορολογικός συντελεστής αυξάνει καθώς αυξάνεται η φορολογική βάση. Έτσι η φορολογούσα αρχή αφαιρεί με το φόρο μεγαλύτερο ποσοστό της φορολογικής βάσης από τα άτομα που κατέχουν μεγαλύτερη βάση (εισόδημα, περιουσία και δαπάνη) και μικρότερο ποσοστό από τα άτομα που έχουν μικρότερη βάση.

Καθώς λοιπόν αυξάνεται η φορολογική βάση, ο μέσος φορολογικός συντελεστής αυξάνει με σταθερό ρυθμό την προοδευτικότητα του φόρου την ονομάζουμε σταθερή και αν αυξάνει με σταθερό ρυθμό την ονομάζουμε αύξουσα και τέλος εάν αυξάνει με φθίνοντα ρυθμό την προοδευτικότητα του φόρου την ονομάζουμε φθίνουσα.

⁷ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ Γ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΕΚΔΟΣΗ. ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΠΕΝΟΥ, ΑΘΗΝΑ 2005

⁸ Θεοδώρου Α. Γεωργακόπουλου Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική 2009

Στην προοδευτική φορολογία η φορολογική βάση διαιρείται σε κλιμάκια. Κάθε κλιμάκιο φορολογείται με υψηλότερο συντελεστή από ότι το αμέσως προηγούμενο. Αυτοί οι συντελεστές είναι οι οριακοί που μας λένε με ποιο ποσοστό του επιπλέον εισοδήματος φορολογείται. Οι οριακοί συντελεστές ορίζονται από την νομοθεσία και οι μέσοι προκύπτουν από τον λόγο του αθροίσματος των ποσών του φόρου στα επί μέρους κλιμάκια δια το άθροισμα των κλιμακίων. Ο φόρος για κάθε κλιμάκιο είναι αναλογικός αφού για όλο το φάσμα των εισοδημάτων που ανήκουν σε κάποιο από τα κλιμάκια, υπάρχει ενιαίο ποσοστό φορολογίας⁹.

- Αντίστροφα Προοδευτικοί Φόροι: Χαρακτηρίζονται έτσι οι φόροι που έχουν την ιδιότητα να μειώνεται ο μέσος φορολογικός συντελεστής καθώς αυξάνει η φορολογική βάση και επομένως και η φορολογική επιβάρυνση, δηλαδή ο μέσος φορολογικός συντελεστής είναι μεγαλύτερος από τον οριακό, βέβαια αυτοί οι φόροι είναι σπάνιοι. «όμως μερικοί φόροι αν και αναλογικοί ως προς την φορολογική βάση που επιβάλλονται γίνονται στην πράξη αντιστρόφως προοδευτικοί εάν η φορολογική βάση εκφραστεί σαν ποσοστό μιας εναλλακτικής φορολογικής βάσης. Τέτοιο παράδειγμα έχουμε με τους φόρους κατανάλωσης και μάλιστα με τους ειδικούς.
- Κανονιστικοί φόροι. Οι κανονιστικοί φόροι επιβάλλονται στα αγαθά των οποίων η κατανάλωση δημιουργεί εξωτερικές κοινωνικές επιβαρύνσεις (τσιγάρα, ποτά ,κλπ). Τα αγαθά αυτά θεωρούνται επιβλαβή για το κοινωνικό σύνολο γιατί πέρα από την οργανική φθορά που προκαλούν στους χρήστες-καταναλωτές, μειώνουν την αποδοτικότητα τους ως συντελεστές παραγωγής και αυξάνουν τις δαπάνες κοινωνικής πρόνοιας. Οι κανονιστικοί φόροι υπολογίζονται συνήθως σε ορισμένο χρηματικό ποσό ανά μονάδα προϊόντος, γιατί ο προσδιορισμός του οφειλόμενου ποσού φόρου γίνεται ευκολότερος. Κανονιστικοί φόροι επιβάλλονται επίσης στα αγαθά των οποίων η παραγωγή δημιουργεί εξωτερικές επιβαρύνσεις (μόλυνση ατμόσφαιρας, θάλασσας, ποταμών, κτλ).

Η επιβολή κανονιστικών φόρων στα παραπάνω αγαθά, αυξάνει το ιδιωτικό κόστος παραγωγής (δηλαδή ιδιωτικοποιεί ή εσωτερικεύει το κοινωνικό κόστος) με

⁹ Αριστείδης Φλώρος – Φορολογική Λογιστική Αθήνα Οκτώβριος 2011

αποτέλεσμα να περιορίζεται παραγωγή τους στα κοινωνικώς ανεκτά επίπεδα και να βελτιώνεται η κατανομή των παραγωγικών μέσων. Η βασική αντίρρηση στον υπολογισμό των κανονιστικών φόρων κατά μονάδα προϊόντος είναι ότι οι φθηνότερες και κατώτερες ποιότητες του προϊόντος (π.χ φθηνότερα τσιγάρα) επιβαρύνονται με το ίδιο ποσό φόρου σε απόλυτες τιμές με τις ακριβότερες αλλά καλύτερες ποιότητες. Συνεπώς οι κατώτερες ποιότητες που καταναλώνονται κυρίως από τις χαμηλές εισοδηματικές τάξεις, υφίστανται μεγαλύτερη φορολογική επιβάρυνση με αποτέλεσμα οι κανονιστικοί φόροι να γίνονται αντιστρόφως προοδευτικοί¹⁰.

- **Ανταποδοτικοί φόροι.** Οι φόροι αυτοί επιβάλλονται με βάση την αρχή του ανταλλάγματος και αντισταθμίζονται από ειδική και άμεση παροχή του Δημοσίου στους φορολογούμενους. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν κυρίως οι φόροι στα καύσιμα και τα διόδια. Οι φόροι αυτοί όχι μόνο δεν προκαλούν αποκλίσεις από την άριστη κατανομή των παραγωγικών μέσων και την δίκαιη κατανομή του εισοδήματος, αλλά αντίθετα βοηθούν στην επίτευξη των εν λόγω δημοσιονομικών στόχων.
- **Φόροι πολυτελείας.** Οι φόροι πολυτελείας επιβάλλονται σε αγαθά και υπηρεσίες που καταναλώνονται από μεσαίες και ανώτερες εισοδηματικές τάξεις και δεν αποτελούν αγαθά πρώτης ανάγκης.(αυτοκίνητα, γούνες).
- **Φόροι ταμιευτικοί.** Οι φόροι αυτοί επιβάλλονται με μοναδικό σκοπό να αποφέρουν έσοδα χωρίς άλλη δικαιολογία. Οι φόροι αυτοί επιβάλλονται συνήθως σε ευρείας κατανάλωσης αγαθά, όπου η ελαστικότητα ζήτησης ως προς την τιμή, είναι μικρή, παράδειγμα ο φόρος κατανάλωσης ζάχαρης.

1.7 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ – ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΑΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΕΜΜΕΣΩΝ ΦΟΡΩΝ

Από την άποψη της δίκαιης διανομής του εισοδήματος. Δικαιότερη κατανομή του εισοδήματος έχουμε όταν ο φόρος που επιβάλλεται περιορίζει τις διαφορές μεταξύ του εισοδήματος και καθορίζει υψηλότερη φορολογία στα υψηλότερα εισοδήματα ενώ λαμβάνει υπόψη και τις προσωπικές συνήθειες των φορολογουμένων. Οι άμεσοι φόροι πληρούν και τις δύο αυτές προϋποθέσεις ενώ οι έμμεσοι φόροι δεν τις πληρούν.

¹⁰ Αριστείδης Φλώρος – Φορολογική Λογιστική Αθήνα Οκτώβριος 2011

Επομένως οι άμεσοι φόροι και υπό την προϋπόθεση ότι οι φορολογικές υπηρεσίες έχουν την απαιτούμενη οργάνωση και τα κατάλληλα μέσα βεβαίωσης και είσπραξης του φόρου εισοδήματος από τους φορολογούμενους είναι ένα αποτελεσματικό μέσο αναδιανομής του εισοδήματος και επίτευξης ενός κοινωνικά δικαιότερου φορολογικού συστήματος¹¹.

Πολύ σημαντικό είναι επίσης ότι οι άμεσοι φόροι επιβάλλονται απευθείας στο εισόδημα και γενικότερα στα περιουσιακά στοιχεία τα οποία προσδιορίζουν σε μεγάλο βαθμό την φοροδοτική ικανότητα των φορολογουμένων. Με την επιβολή των άμεσων φόρων εφαρμόζονται προοδευτικοί συντελεστές με μεγαλύτερη φορολογική επιβάρυνση στα υψηλότερα εισοδήματα. Επίσης όταν επιβάλλονται άμεσοι φόροι είναι δυνατόν να λαμβάνονται υπόψη τα οικογενειακά βάρη του φορολογούμενου και οι λοιπές ειδικές συνθήκες.

Αναγκαία συνθήκη για την επίτευξη ενός ανοδικού ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης είναι η ύπαρξη αποταμιευτικών πόρων αρκετών να χρηματοδοτήσουν τον όγκο των επενδύσεων που απαιτείται για την ανοδική πορεία της οικονομίας και μια γενικότερη οικονομική ανάπτυξη. Οι άμεσοι φόροι δημιουργούν πρόβλημα στις αποταμιεύσεις και αποτελούν ένα εμπόδιο για τις επενδύσεις, ενώ αντίθετα οι έμμεσοι φόροι ευνοούν τις αποταμιεύσεις και ασκούν μικρή αρνητική επίδραση στις επενδύσεις. Έτσι λοιπόν οι έμμεσοι φόροι πλεονεκτούν έναντι των άμεσων φόρων για τους εξής λόγους:

- Οι έμμεσοι φόροι επηρεάζουν την αποδοτικότητα των επενδύσεων κατά έμμεσο τρόπο δηλαδή μέσω μεταβολών της ζήτησης ενώ οι άμεσοι φόροι επηρεάζουν άμεσα και αρνητικά την αποδοτικότητα των επενδύσεων. Έτσι λοιπόν οι έμμεσοι φόροι έχουν λιγότερο αρνητικό αποτέλεσμα και επίδραση στις επενδύσεις.
- Οι έμμεσοι φόροι είναι αντιστρόφως προοδευτικοί και επιβαρύνουν περισσότερο τα χαμηλά εισοδήματα, τα οποία όμως έχουν και χαμηλότερη ροπή για αποταμίευση. Έτσι τα υψηλά εισοδήματα από τα οποία εξάλλου προέρχεται και το μεγαλύτερο μέρος της αποταμίευσης δεν πλήττονται

¹¹ Αριστείδης Φλώρος – Φορολογική Λογιστική Αθήνα Οκτώβριος 2011

Αντίθετα οι άμεσοι φόροι επιβαρύνουν περισσότερο τα υψηλά εισοδήματα, λόγω της προοδευτικότητας του φόρου, άρα και την αποταμίευση.

- Οι έμμεσοι φόροι αν και αντιστρόφως προοδευτικοί ως προς το εισόδημα γίνονται προοδευτικοί ως προς την δαπάνη επομένως επιβαρύνουν τις δαπάνες των υψηλών εισοδημάτων με συνέπεια να ενισχύουν την αποταμίευση¹².

Οι έμμεσοι φόροι αυξάνουν τις τιμές των προϊόντων στα οποία επιβάλλονται και μειώνουν το πραγματικό εισόδημα και την αγοραστική δύναμη των νοικοκυριών. Η μείωση του πραγματικού εισοδήματος προκαλεί μείωση της κατανάλωσης άρα και της συνολικής ζήτησης. Μεγάλο επίσης μειονέκτημα των έμμεσων φόρων είναι και η αύξηση του πληθωρισμού. Αυτό δημιουργείται γιατί όταν έχουμε αύξηση των έμμεσων φόρων προκαλείται αύξηση των τιμών και των μισθών με αποτέλεσμα να αυξάνεται το πρόβλημα του πληθωρισμού.

Ενώ αν έχουμε αύξηση των άμεσων φόρων δεν παρατηρούμε αύξηση των τιμών και επομένως δεν παρατηρείτε μείωση της αγοραστικής δύναμης. Το μόνο που θα συμβεί είναι να επηρεαστούν ελάχιστα τα μεσαία και υψηλά εισοδήματα.

Οι έμμεσοι φόροι είναι αποτελεσματικότεροι ως προς την ταμειυτική λειτουργία των φόρων. Ως ταμειυτική άποψη εννοούμε το κόστος διαχείρισης, δηλαδή βεβαίωσης και είσπραξης των φόρων σε σχέση με τα φορολογικά έσοδα που αποφέρουν. Τα πλεονεκτήματα των έμμεσων φόρων ως προς την ταμειυτική αποτελεσματικότητα βασίζονται στα εξής:

- Ο αριθμός των υπόχρεων για την καταβολή του έμμεσου φόρου είναι μικρότερος από τον αριθμό των υπόχρεων για την πληρωμή του άμεσου.
- Κατά τον υπολογισμό των έμμεσων φόρων η φορολογούσα αρχή δεν χρειάζεται να διερευνήσει τις προσωπικές συνήθειες των φορολογουμένων, όπως συμβαίνει στον άμεσο τρόπο φορολόγησης.

¹² Αριστείδης Φλώρος – Φορολογική Λογιστική Αθήνα Οκτώβριος 2011

- Τα προβλήματα προσδιορισμού και εξόδων διαπίστωσης της φορολογικής βάσης είναι μικρότερα απ'ότι στους άμεσους φόρους.

Επακόλουθο της παραπάνω ταμειυτικής αποτελεσματικότητας είναι η ταχύτερη είσπραξη των φορολογικών εσόδων από έμμεσους φόρους σε σχέση με τους άμεσους. Οι έμμεσοι φόροι καταβάλλονται ευκολότερα και αποφεύγονται πιο δύσκολα από τους άμεσους. Επίσης έχουν μεγαλύτερη ελαστικότητα στις μεταβολές της οικονομικής δραστηριότητας¹³.

1.8 ΤΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΜΙΑΣ ΧΩΡΑΣ

Είναι προφανές ότι τα φορολογικά συστήματα των διάφορων χωρών διαφέρουν μεταξύ τους γιατί το φορολογικό σύστημα κάθε χώρας εξαρτάται από διάφορους οικονομικούς, κοινωνικούς και πολιτικούς παράγοντες. Οι δημόσιοι φορείς για να πετυχαίνουν καλύτερα τις επιδιώξεις τους επιβάλλουν συνήθως περισσότερους από ένα φόρους.

Αυτό είναι απαραίτητο γιατί ορισμένοι φόροι είναι περισσότερο αποτελεσματικοί στην πραγματοποίηση άλλων στόχων. Συνεπώς οι διάφορες κατηγορίες φόρων εμφανίζουν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα για αυτό πρέπει να συνδυάζονται κατάλληλα ώστε να ελαχιστοποιούνται τα μειονεκτήματα της φορολογίας και να μεγιστοποιούνται τα πλεονεκτήματα της. Πρέπει να αναφέρουμε οι άμεσοι φόροι δηλαδή οι φόροι εισοδήματος και οι φόροι περιουσίας είναι προοδευτικοί, ενώ οι έμμεσοι φόροι είναι αναλογικοί.

Στις αναπτυγμένες οικονομίες επικρατούν συνήθως οι άμεσοι φόροι και ιδιαίτερα οι φόροι εισοδήματος, ενώ στις αναπτυσσόμενες οικονομίες επικρατούν κυρίως οι έμμεσοι φόροι δαπάνης. Αυτό γίνεται γιατί στις αναπτυγμένες οικονομίες τα εισοδήματα είναι υψηλά, η τάση των φορολογουμένων για φοροδιαφυγή μικρότερη με συνέπεια να είναι αποδοτική η φορολογία εισοδήματος. Αντίθετα στις αναπτυσσόμενες οικονομίες το κατά κεφαλή εισόδημα είναι μικρό και η διανομή του εισοδήματος περισσότερη άνιση, με συνέπεια ένα μικρό μέρος του πληθυσμού να συμφέρει να υπαχθεί στη φορολογία εισοδήματος. Κατά συνέπεια, η απόδοση της

¹³ Αριστείδης Φλώρος – Φορολογική Λογιστική Αθήνα Οκτώβριος 2011

φορολογίας εισοδήματος και γενικότερα των άμεσων φόρων είναι μικρή, με αποτέλεσμα οι χώρες αυτές να στηρίζονται κυρίως στους έμμεσους φόρους.

1.9 ΤΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Το ελληνικό φορολογικό σύστημα περιλαμβάνει μια ευρεία κατηγορία φόρων. Ορισμένοι από τους φόρους αυτούς έχουν ως βάση το εισόδημα, άλλοι έχουν ως βάση την περιουσία, ενώ άλλοι έχουν ως βάση τη δαπάνη και κυρίως την καταναλωτική δαπάνη. Οι περισσότεροι φόροι επιβάλλονται υπέρ του κράτους, ορισμένοι επιβάλλονται υπέρ των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης, ενώ άλλοι επιβάλλονται υπέρ των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Ο παρακάτω Πίνακας δίνει μια εικόνα των κυριότερων φόρων που επιβάλλονται στην Ελλάδα τα έτη 1994, 1996 και 2000, υπέρ του κράτους και της σχετικής συμβολής τους στα έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού¹⁴.

Όπως φαίνεται από τον πίνακα αυτό, ο σημαντικότερος από άποψη εσόδων φόρος στη χώρα μας είναι ο φόρος προστιθέμενης αξίας, ο οποίος αποφέρει το 50% των εσόδων από έμμεσους φόρους και το 1/3 περίπου των συνολικών φορολογικών εσόδων του κράτους. Ακολουθεί ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων που αποφέρει το 40% των εσόδων του κράτους από άμεσους φόρους και το 14% των συνολικών φορολογικών εσόδων του. Τρίτος, από άποψη εσόδων, είναι ο φόρος υγρών καυσίμων που αποφέρει το 20% περίπου των εσόδων του κράτους από έμμεσους φόρους και το 13% των συνολικών του εσόδων. Σημαντικά ποσοστά των συνολικών εσόδων του κράτους αποφέρουν επίσης ο φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων, ο φόρος καπνοβιομηχανικών προϊόντων και τα τέλη χαρτοσήμου, ενώ η απόδοση των άλλων φόρων είναι σχετικά μικρότερη.

¹⁴ *ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΟΡΩΝ* www.euretirio.com

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΜΕΡΑ

Στα οικονομικά, μια οικονομική κρίση είναι ένας όρος που χρησιμοποιείται συνήθως για μια συνεχή μείωση στην οικονομία. Είναι αυστηρότερο από μια υποχώρηση (που θεωρείται ως κανονική μείωση στον επιχειρηματικό κύκλο). Όπως μια υποχώρηση, η έναρξη μιας οικονομικής κρίσης χαρακτηρίζεται από τις αυξήσεις στην ανεργία, τον περιορισμό της πίστωσης, τη μειωμένη παραγωγή και την επένδυση, τον αντιπληθωρισμό τιμών, τις πολυάριθμες πτωχεύσεις, και τα μειωμένα ποσά εμπορίου και κοινωνικών συναλλαγών¹⁵.

Αντίθετα από μια υποχώρηση, δεν υπάρχει κανένας επίσημος ορισμός για μια οικονομική κρίση, ακόμα κι αν μερικοί έχουν προταθεί. Γενικά χαρακτηρίζεται από ένα ουσιαστικό και συνεχές έλλειμμα της δυνατότητας να αγοραστούν τα αγαθά σχετικά με το ποσό που θα μπορούσαν να είχαν παραχθεί με δεδομένους τους τρέχοντες πόρους και την τεχνολογία (πιθανή παραγωγή). Κάποιος θα μπορούσε να πει ότι ενώ μια υποχώρηση αναφέρεται στην οικονομία "πέφτοντας κάτω," μια οικονομική κρίση είναι ένα θέμα "να μην είναι ικανή να ανέβει."

Εν τούτοις η έννοια της οικονομικής κρίσης, ως πολυδιάστατη που είναι, έχει αποδοθεί ποικιλοτρόπως, για να περιγράψουν με μια λέξη ότι αντιμετωπίζουν ένα δύσκολο οικονομικό πρόβλημα, ότι διανύουν περίοδο οικονομικής ανωμαλίας ή βρίσκονται σε δύσκολη οικονομική φάση. Με τον όρο «οικονομική κρίση», περιγράφεται συνήθως μια απρόβλεπτη οικονομική κατάσταση, η οποία χαρακτηρίζεται από ένταση, αιφνιδιασμό και ανασφάλεια μπορεί δε να αφορά μια επιχείρηση ή και περισσότερες, ένα ολόκληρο κράτος καθώς επίσης να επηρεάσει τις οικονομικές συνθήκες περισσότερων κρατών ταυτόχρονα και πιθανολογείται ότι θα επιφέρει δυσμενή αποτελέσματα¹⁶

Η χρηματοοικονομική κρίση, που ξεκίνησε στην αγορά στεγαστικών δανείων χαμηλής εξασφάλισης (subprime mortgages) των ΗΠΑ το καλοκαίρι του 2007 μετατράπηκε ραγδαία σε κρίση του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος και

¹⁵ Αριστείδης Φλώρος – Φορολογική Λογιστική Αθήνα Οκτώβριος 2011

¹⁶ Μάρκετινγκ χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών, 4ρ. Κων/νος Χ. Λυμπερόπουλος. Τηλικίδου Ε., 4ελησταύρου Α. "Στρατηγική Μάρκετινγκ", Εκδόσεις ΤΕΙΘ, Θεσσαλονίκη 2000

μεταφέρθηκε στην πραγματική οικονομία με ταχύ ρυθμό. Μια σειρά από γεγονότα, που μέχρι πριν από τρία χρόνια φάνταζαν απίθανο να συμβούν, οδήγησαν τους παγκόσμιους ρυθμούς ανάπτυξης σε απότομη πτώση και εκτόξευσαν την ανεργία και την ανασφάλεια στο σύνολο σχεδόν των χωρών.

Καθώς η κρίση εκτυλίσσονταν, η ένταση και η έκτασή της αύξαναν συνεχώς, αναγκάζοντας κυβερνήσεις, κεντρικές τράπεζες, αναλυτές, επενδυτές, επιχειρηματίες και καταναλωτές να αναθεωρούν συνεχώς τις αντιλήψεις τους και τις προσδοκίες τους. Στην προσπάθεια άμεσης αντιμετώπισης της κρίσης ελήφθησαν μια σειρά από μέτρα και πολιτικές οι οποίες ήταν αδιανόητο πριν την κρίση ότι θα μπορούσε να γίνει ποτέ απαραίτητο να εφαρμοστούν, όπως η κρατικοποίηση τραπεζών. Οι προηγούμενες αντιλήψεις για μια νέα εποχή χαμηλής μεταβλητότητας των οικονομικών μεγεθών, συνεχούς ευημερίας και αυτορύθμισης των αγορών κατέρρευσαν μπροστά στη ραγδαία επιδείνωση της κατάστασης. Μόνο μία φορά στο παρελθόν η παγκόσμια οικονομία βρέθηκε μπροστά σε τέτοιο κίνδυνο, πριν από 80 χρόνια: την περίοδο που ονομάστηκε η Μεγάλη Ύφεση στη δεκαετία του 1930¹⁷.

Υπάρχει γενικά συμφωνία των αναλυτών ότι τέσσερις είναι οι βασικές κατηγορίες παραγόντων που θεωρούνται ότι συνέτειναν στην δημιουργία της Χρηματοοικονομικής Κρίσης του 2008¹⁸:

- Οι παγκόσμιες μακροοικονομικές ανισορροπίες: Τα τελευταία τριάντα χρόνια η Κίνα πέτυχε μια εξαιρετική οικονομική ανάπτυξη μέσω των εξαγωγών βιομηχανικών αγαθών στις ΗΠΑ. Οι εξαγωγές αυτές οδήγησαν σε τεράστια πλεονάσματα το εμπορικό ισοζύγιο της Κίνας, τα οποία, όμως δεν τροφοδότησαν την εγχώρια ζήτηση, αλλά τοποθετήθηκαν σε ομόλογα των ΗΠΑ και άλλα δολλαριακά αξιόγραφα που κράτησαν το δολάριο σε σχετικά υψηλά επίπεδα και αντίθετα τα επιτόκια δανεισμού στις ΗΠΑ σε σχετικά χαμηλά επίπεδα. Η εξέλιξη αυτή οδήγησε σε ενίσχυση της ρευστότητας και του δανεισμού στις ΗΠΑ αλλά και στη συγκράτηση του πληθωρισμού. Για τους δικούς τους λόγους η κάθε μια, ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση (προβλήματα

¹⁷ Φορολογική λογιστική Φορολογία εισοδήματος φυσικών & νομικών προσώπων Λογιστική & πρακτική αντιμετώπιση, ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΦΛΩΡΟΣ, ΑΘΗΝΑ Σεπτέμβριος 2005 ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ

¹⁸ Η Ανάλυση Διεθνών Κρίσεων: Ζητήματα Προσέγγισης και Μεθοδολογίας, Στέλιος Αλειφαντής

ανταγωνιστικότητας), ούτε η Ιαπωνία (χαμηλή εγχώρια ζήτηση) μπόρεσαν να παρέμβουν αποτρεπτικά.

- Υπερβολική Πιστωτική Επέκταση και Μόχλευση: Τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια η πιστωτική επέκταση στις ΗΠΑ και στις περισσότερες ανεπτυγμένες οικονομίες υπήρξε εντυπωσιακή, προερχόμενη όχι μόνο από την σχετικά μεγάλη αύξηση της νομισματικής βάσης, αλλά και από την απίστευτη μόχλευση εντός και εκτός των ισολογισμών των πιστωτικών ιδρυμάτων και κυρίως των επενδυτικών τραπεζών και των hedge funds. Η μόχλευση αυτή, όπως και σε άλλες χρηματοοικονομικές κρίσεις, υποθήκευσε τη χρηματοοικονομική σταθερότητα και άφησε το σύστημα εκτεθειμένο σε συστημικούς κινδύνους.
- Ασυμμετρική πληροφόρηση και Προβλήματα Εντολέα-Εντολοδόχου: Η ύπαρξη ασυμμετρικής πληροφόρησης σχετικά με τα δομημένα προϊόντα (CDOs- Collateralized Debt Obligations, CDSs- Credit Default Swaps, κ.α.), παρείχε την ευκαιρία στους εκδότες τους να αναλαμβάνουν υπερβολικό κίνδυνο με αδιαφανή τρόπο, κίνδυνος ο οποίος ούτε τιμολογούταν σωστά και ούτε αντισταθμιζόταν επαρκώς. Ταυτόχρονα, τα συστήματα αμοιβών των εμπορικών τραπεζών, των επενδυτικών τραπεζών, των ασφαλιστικών εταιρειών και των hedge funds δεν χαρακτηρίζονταν από την συμβατότητα κινήτρων ανάμεσα στα στελέχη και τους μετόχους των εταιρειών τους, με αποτέλεσμα επίσης να αναλαμβάνονται υπερβολικοί κίνδυνοι από άτομα τα οποία δεν θα υφίσταντο το κόστος των αποτυχημένων επιλογών τους .
- Ρυθμιστικά κενά και ελλιπής εποπτεία. Από το 1999 και μετά, τόσο στις ΗΠΑ όσο και σε άλλες χώρες υπήρξε μια αποστροφή, η οποία είχε πολιτικό-ιδεολογικό υπόβαθρο, στην εφαρμογή (κυρίως από τη Fed και την SEC) ρυθμιστικών μέτρων αναφορικά με την επικινδυνότητα της ανεξέλεγκτης πιστωτικής επέκτασης και της μόχλευσης. Την ίδια περίοδο, οι χρηματοοικονομικοί νεωτερισμοί, μεταξύ των οποίων και αυτοί που αναφέρθηκαν παραπάνω, ταχύτατα δημιούργησαν νέες αγορές, χωρίς όμως να συνοδεύονται από τους κατάλληλους κανόνες λογιστικής απεικόνισης και το αντίστοιχο ρυθμιστικό και εποπτικό πλαίσιο¹⁹.

¹⁹ Φορολογική λογιστική Φορολογία εισοδήματος φυσικών & νομικών προσώπων Λογιστική & πρακτική αντιμετώπιση, ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΦΛΩΡΟΣ, ΑΘΗΝΑ Σεπτέμβριος 2005 ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ

Ο άνευ προηγουμένου κλονισμός του διεθνούς χρηματοοικονομικού συστήματος οδήγησε σε κρίση εμπιστοσύνης, κυρίως μεταξύ πιστωτικών οργανισμών που ως κύρια πηγή χρηματοδότησης, όπως ελέχθη, είχαν τον βραχυπρόθεσμο δανεισμό, η οποία στη συνέχεια εκδηλώθηκε ως κρίση ρευστότητας.

Ιδίως κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2008 παρατηρήθηκε κατακόρυφη αύξηση του κόστους χρήματος για τις παρατηρήσεις της πραγματικής οικονομίας, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις το περιθώριο του επιτοκίου δανεισμού των πιστωτικών ιδρυμάτων πάνω από το βραχυπρόθεσμο επιτόκιο δανεισμού του αντίστοιχου Δημοσίου επταπλασιάστηκε²⁰.

Η χρηματοοικονομική κρίση πέρασε στην πραγματική οικονομία με δύο τρόπους: Πρώτον, μέσω της απροθυμίας των πιστωτικών ιδρυμάτων να χορηγήσουν δάνεια και δεύτερον, μέσω της καταστροφής του πλούτου νοικοκυριών και των επιχειρήσεων από το σπάσιμο στις φούσκες. Το εξωτερικό εμπόριο κατέρρευσε και σημαντικότερο, λόγω του σχετικού της μεγέθους, για πρώτη φορά στα τελευταία τριάντα χρόνια, μειώθηκε η κατανάλωση. Συνεπεία τούτων είχαμε την εντυπωσιακή μείωση του ΑΕΠ παγκοσμίως, την μείωση της απασχόλησης και την αύξηση της ανεργίας.

2.1 ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Μία οικονομική κρίση έχει καταστροφικές επιπτώσεις τόσο στον ανεπτυγμένο, όσο και στον αναπτυσσόμενο κόσμο. Οι επιπτώσεις μπορούν να²¹:

- Επηρεάσουν το διεθνές εμπόριο,
- Επηρεάσουν τα προσωπικά εισοδήματα,
- Δημιουργήσουν μείωση τιμών και κερδών των επιχειρήσεων,
- Προκαλέσουν μείωση στην αγροτο-κτηνοτροφική παραγωγή και στην βιομηχανία,
- Προκαλέσει την αύξηση της ανεργίας,
- Προκαλέσει την πτώχευση τραπεζών, εταιρειών και επιχειρήσεων,

²⁰ *Ιστορία Νεότερη και Σύγχρονη, Β. Σκουλάτου, Ν. Αημάκοπούλου, Σ. Κόνδη, Τεύχος Β', 2003.*

²¹ *ΜΑΡΙΑ ΜΥΣΤΑΚΙΔΟΥ, 'Οικονομικές κρίσεις στην ιστορία', Εφημερίδα Ελευθεροτυπία, 18/10/2008.*

- Μείωση ρευστότητας των τραπεζών,

Στα μέσα του 2010, και μετά τις αποκαλύψεις ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα της Ελλάδας έκλεισε για το 2009 σε επίπεδα πολύ πάνω από αυτά που θα καθιστούσαν το δημόσιο χρέος βιώσιμο, η ελληνική κυβέρνηση αδυνατούσε να δανειστεί με λογικά επιτόκια από τις αγορές για τη χρηματοδότηση του τρέχοντος δημοσιονομικού ελλείμματος και την αναχρηματοδότηση του χρέους. Αποτέλεσμα ήταν ο άμεσος κίνδυνος χρεοκοπίας και στάσης πληρωμών του Ελληνικού Δημοσίου. Η προσπάθεια της κυβέρνησης να ανακτήσει την αξιοπιστία της χώρας στις διεθνείς αγορές και να πετύχει μείωση των επιτοκίων οδήγησε σε λήψη μέτρων μείωσης των δαπανών, τα οποία δεν κατάφεραν να ανατρέψουν το αρνητικό κλίμα. Κατόπιν αυτών η Ελλάδα κατέφυγε στη βοήθεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, που συγκρότησαν από κοινού μηχανισμό βοήθειας για την Ελλάδα. Η ανακοίνωση της προσφυγής στον μηχανισμό στήριξης έγινε στις 23 Απριλίου 2010 από τον πρωθυπουργό ο οποίος βρισκόταν εκείνη την ημέρα στο Καστελόριζο²².

Η χρηματοδότηση από τον μηχανισμό στήριξης έγινε υπό τους όρους ότι η Ελλάδα θα λάβει μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής και, ειδικότερα, υπό τους όρους ότι θα λάβει μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης. Με τη χρηματοδότηση από το μηχανισμό αποφεύχθηκε ο άμεσος κίνδυνος χρεοκοπίας της Ελλάδας, που θα είχε πιθανές ανεξέλεγκτες συνέπειες και για όλη τη ζώνη του ευρώ. Τα πρώτα μέτρα ανακοινώθηκαν από τον πρωθυπουργό την Κυριακή 2 Μαΐου 2010.

Η Ελληνική οικονομία συνέχισε να βρίσκεται σε κατάσταση δημοσιονομικής ανισορροπίας και το επόμενο διάστημα με αποτέλεσμα ένα χρόνο μετά, τον Ιούνιο του 2011, η κυβέρνηση να καταφύγει στην ψήφιση του μεσοπρόθεσμου προγράμματος, που περιλάμβανε νέα μέτρα λιτότητας και περικοπές. Επίσης τέθηκε θέμα αξιοποίησης της δημόσιας περιουσίας και αναδιάρθρωσης ή «κουρέματος» του χρέους με σκοπό τη μακροπρόθεσμη μείωση του χρέους σε βιώσιμα επίπεδα.

²² ΜΑΡΙΑ ΜΥΣΤΑΚΙΔΟΥ, 'Οικονομικές κρίσεις στην ιστορία', *Εφημερίδα Ελευθεροτυπία*, 18/10/2008.

2.2 ΠΡΩΤΟ ΠΑΚΕΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ

Στα τέλη του Ιανουαρίου του 2010, ο πρωθυπουργός της χώρας βρισκόταν στο Νταβός της Ελβετίας για το ετήσιο Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ. Στη διάρκεια του δέχτηκε έντονες πιέσεις από ξένους ηγέτες για άμεση λήψη μέτρων. Λίγο μετά την επιστροφή του από το Νταβός, στις 9 Φεβρουαρίου η κυβέρνηση ανακοίνωσε μέτρα για τον δημόσιο τομέα που περιλάμβαναν πάγωμα μισθών, περικοπές επιδομάτων 10%, περικοπές υπερωριών και οδοιπορικών. Η ανακοίνωση προκάλεσε αντιδράσεις και μία πανελλαδική απεργία της ΑΔΕΔΥ στις 10 Φεβρουαρίου²³.

2.3 ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΑΚΕΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ

Στο επόμενο διάστημα άρχισε να αναφέρεται έντονα το ενδεχόμενο της χρεοκοπίας. Για την αποφυγή του ενδεχομένου η κυβέρνηση έλαβε στις 3 Μαρτίου νέα σκληρά μέτρα. Τα οικονομικά μέτρα που λήφθηκαν ήταν:

- Μείωση 30% στα δώρα Χριστουγέννων, Πάσχα, αδειάς
- Μείωση 12% σε όλα τα επιδόματα του Δημοσίου
- Μείωση 7% στις αποδοχές υπαλλήλων ΔΕΚΟ, ΟΤΑ, ΝΠΙΔ
- Αύξηση ΦΠΑ από 4,5 στο 5%, από 9 στο 10%, από 19 στο 21%
- Αύξηση 15% στον φόρο της βενζίνης
- Επιβολή επιπλέον 10% έως 30% στους (ήδη υπάρχοντες) φόρους εισαγωγής επί της αξίας των περισσότερων εισαγόμενων αυτοκινήτων.
- Επαναφορά τεκμηρίων διαβίωσης σε όλα ανεξαιρέτως τα αυτοκίνητα (είχαν καταργηθεί τον Σεπτέμβριο του 2003), ακόμα και στα μικρότερου κυβισμού.
- Επέκταση των τεκμηρίων διαβίωσης σε όλα ανεξαιρέτως τα ακίνητα, ακόμα και στα μικρότερα.

Τα μέτρα αυτά προκάλεσαν αντιδράσεις και έγιναν μεγάλες απεργίες και πορείες στις 5 και 11 Μαρτίου.

²³ *ΕΛΕΝΗ ΣΤΕΡΓΙΟΥ, 'Η πιστωτική κρίση', Εφημερίδα Καθημερινή, 18/09/2008*

2.4 ΜΝΗΜΟΝΙΟ ΚΑΙ ΤΡΙΤΟ ΠΑΚΕΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ

Η Ελλάδα δεν κατάφερε να βελτιώσει την θέση της στις διεθνείς αγορές παρά την λήψη των μέτρων, με αποτέλεσμα ενάμιση μήνα μετά να προσφύγει στην βοήθεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, που συγκρότησαν από κοινού μηχανισμό βοήθειας για την Ελλάδα. Η ανακοίνωση της προσφυγής στον μηχανισμό στήριξης έγινε στις 23 Απριλίου από τον πρωθυπουργό ο οποίος βρισκόταν εκείνη την ημέρα στο Καστελόριζο. Η Ελλάδα προχώρησε σε υπογραφή μνημονίου με το ΔΝΤ και την ΕΕ, για τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν, προκειμένου να ενεργοποιηθεί ο μηχανισμός στήριξης. Τα μέτρα ανακοινώθηκαν από τον πρωθυπουργό την Κυριακή 2 Μαΐου και προέβλεπαν²⁴:

- Αντικατάσταση του 13ου και 14ου μισθού των δημοσίων υπαλλήλων με επίδομα 500 Ευρώ σε όλους όσους έχουν αποδοχές μέχρι 3.000 Ευρώ και πλήρους κατάργησή των δύο μισθών για μεγαλύτερες αποδοχές
- Αντικατάσταση 13ης και 14ης σύνταξης με επίδομα 800 Ευρώ για συντάξεις ως 2500 Ευρώ.
- Περαιτέρω περικοπή επιδομάτων 8% στα επιδόματα των δημοσίων υπαλλήλων και 3% στους υπαλλήλους των ΔΕΚΟ όπου δεν υπάρχουν επιδόματα.
- Αύξηση του υψηλού συντελεστή ΦΠΑ από 21% σε 23%, του μεσαίου από 10% σε 11% (από 1η Ιουλίου 2010) και από 11% σε 13% (από 1η Ιανουαρίου 2011) και αντίστοιχα του χαμηλού στο 6,5% (από 1η Ιανουαρίου 2011).
- Αύξηση στον ειδικό φόρο κατανάλωσης σε καύσιμα, τσιγάρα και ποτά κατά 10%
- Αύξηση στις αντικειμενικές τιμές ακινήτων
- Πρόσθεση ενός επιπλέον 10% στους φόρους εισαγωγής επί της αξίας των περισσότερων εισαγόμενων αυτοκινήτων.

Επίσης, το νομοσχέδιο προέβλεπε αλλαγές στα εργασιακά με αύξηση του ορίου απολύσεων και μείωση του κατώτατου μισθού. Επιπλέον, στο ασφαλιστικό

²⁴ ΑΡΘΡΟ 24h: Eurostat, Το δημόσιο χρέος της Ελλάδας το υψηλότερο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, www.24h.gr

προέβλεπε αύξηση στα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης των γυναικών στον δημόσιο τομέα στα 65 χρόνια έως το τέλος του 2013 με έναρξη το 2011.

Η οικονομική κρίση άρχισε τον Ιούνιο του 2007 με την κρίση στα sub-prime στεγαστικά δάνεια (δηλαδή τα δάνεια σε πολύ οικονομικά ασθενείς πιστολήπτες) στις ΗΠΑ. Αυτά έχουν προκαλέσει τεράστιες απώλειες σε όσους επένδυσαν σε τέτοια χρεόγραφα και σε όσους δάνεισαν σε επιχειρήσεις, τράπεζες και οργανισμούς που επένδυσαν σε τέτοια χρεόγραφα. Η κρίση αυτή άρχισε να γενικεύεται αφού φάνηκε πως και άλλα μεγάλα τραπεζικά και ασφαλιστικά ιδρύματα είχαν επενδύσει, ή εγγυηθεί επενδύσεις σε αμφιβόλου ποιότητας χρεόγραφα. Παρόμοιες ενέργειες είχε κάνει και η Ελλάδα, με αποτέλεσμα να πληγεί και αυτή από την οικονομική κρίση²⁵.

Η ελληνική οικονομία για 13 περίπου χρόνια είχε εντυπωσιακή ανάπτυξη, υψηλότερη του μέσου όρου της ΕΕ-15, και κατά συνέπεια πραγματοποίησε μια σημαντική σύγκλιση του βιοτικού επιπέδου των Ελλήνων πολιτών προς τον μέσο όρο της ΕΕ-15. Η περίπτωση της ελληνικής οικονομίας είναι ιδιαίζουσα. Από τη μια πλευρά, η χώρα δοκιμάζεται από τεράστιες μακροχρόνιες ανισοροπίες, όπως το έλλειμμα ανταγωνιστικότητας, που απεικονίζεται στον υψηλότερο ελληνικό πληθωρισμό και το τεράστιο έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών. Από την άλλη, η χώρα μπορεί να ξεπεράσει την κρίση με τις λιγότερες δυνατές απώλειες σε σχέση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες²⁶.

Αιτία είναι η ευρωστία του εγχώριου τραπεζικού συστήματος, το οποίο απορρόφησε μέρος των κλυδωνισμών ήδη το 2008. Όμως, για να μειωθούν οι αρνητικές παρενέργειες της κρίσης απαιτείται άμεση ενεργοποίηση των ελληνικών Αρχών: Ο ρυθμός αύξησης των δανείων προς τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά δεν πρέπει να μειωθεί δραματικά, οι δημόσιες επενδύσεις πρέπει να πολλαπλασιαστούν, ενώ η κατανάλωση να διατηρηθεί στους ρυθμούς του 2%. Διαφορετικά, η ύφεση είναι πιθανή και μια τέτοια ύφεση στη συνέχεια θα σημαίνει στασιμότητα διαρκείας,

²⁵ *ΑΡΘΡΟ 24h: Eurostat, Το δημόσιο χρέος της Ελλάδας το υψηλότερο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, www.24h.g*

²⁶ *<http://www.skai.gr/articles/news/finance>*

αφού η έλλειψη μακροοικονομικών εργαλείων και οι μακροχρόνιες ανισορροπίες δεν επιτρέπουν τη γρήγορη ανάκαμψη.

Η ελληνική οικονομία ταλανίζεται από μακροχρόνιες ανισορροπίες, οι οποίες γίνονται ιδιαίτερα εμφανείς, στη διάρκεια της διεθνούς κρίσης. Το έλλειμμα ανταγωνιστικότητας είναι ίσως το βαθύτερο πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας, αφού είναι διάχυτο παντού, σε ποικίλους τομείς, αγορές, δραστηριότητες και οικονομικές σχέσεις. Σύμφωνα με τα στοιχεία του 2008 της Παγκόσμιας Τράπεζας, η Ελλάδα κατατάσσεται στην καθόλου αξιολύγλυτη 96η θέση σε σύνολο 181 χωρών ως προς την ευκολία άσκησης επιχειρηματικής δραστηριότητας, παρουσιάζοντας μεν μία αύξηση 10 θέσεων σε σχέση με το 2007, αλλά παραμένοντας τελευταία ανάμεσα στις χώρες της ΕΕ-27.

Η κατάταξη της ελληνικής οικονομίας και στις επιμέρους κατηγορίες είναι απογοητευτική παρά την μικρή βελτίωση σε κάποιες από αυτές. Μια απλή συσχέτιση του βιοτικού επιπέδου των χωρών με τη διεθνή κατάταξή τους στην ανταγωνιστικότητα δείχνει το μέγεθος του προβλήματος: Η θέση της Ελλάδας θα έπρεπε να ήταν 42η, δηλαδή 54 θέσεις ψηλότερα από εκεί που βρίσκεται σήμερα.

Συνεπώς, έχει πολύ δρόμο ακόμα να διανύσει η πολιτική των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Η Ελλάδα παραμένει επίσης ακριβότερη σε σχέση με τους κυριότερους εμπορικούς εταίρους της. Η πραγματική σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία επιδεινώνεται διαρκώς από το 2007. Τόσο ο υψηλότερος πληθωρισμός όσο και η ταχύτερη αύξηση του μοναδιαίου κόστους εργασίας δείχνουν μια σχετική έλλειψη ανταγωνισμού στις αγορές αγαθών και υπηρεσιών. Το έλλειμμα ανταγωνιστικότητας πιστοποιείται σε μακροοικονομικό επίπεδο και από το μεγάλο και ευρυνόμενο έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών²⁷.

Το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών ξεπέρασε το 2007 το 14 % του ΑΕΠ, σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος, έχοντας τριπλασιαστεί σε σχέση με την προ ΟΝΕ περίοδο. Το έλλειμμα συνεχίζει να διευρύνεται και το 2008, με τα προσωρινά στοιχεία για το πρώτο μισό του 2008 να το εμφανίζουν στα επίπεδα του 15,9%.

²⁷ <http://www.skai.gr/articles/news/finance>

Σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη του ΔΝΤ για την Ελλάδα, το έλλειμμα αυτό δεν μπορεί να εξηγηθεί μόνον από την υψηλή ζήτηση της ελληνικής οικονομίας. Καταδεικνύει σαφώς και πρόβλημα ανταγωνιστικότητας. Εφόσον συνεχιστεί, το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών θα έχει ως αποτέλεσμα είτε τον μεγαλύτερο δανεισμό της χώρας είτε τη σταδιακή εξαγορά του ελληνικού κεφαλαίου από τους ξένους, με αρνητικές επιπτώσεις στο μελλοντικό βιοτικό επίπεδο, αφού στο μέλλον το εισόδημα των κατοίκων της Ελλάδας θα προέρχεται κυρίως από την εργασία και όχι τόσο από την κατοχή κεφαλαίου.

Η άποψη λοιπόν ορισμένων αναλυτών ότι το έλλειμμα δεν είναι ανησυχητικό αφού, όντας η χώρα μας μέλος της Ευρωζώνης, χρηματοδοτεί εύκολα το έλλειμμα, δεν δίνει την πρέπουσα προσοχή στις μακροπρόθεσμες συνέπειές του στο βιοτικό επίπεδο. Το έλλειμμα μπορεί να οδηγήσει σε μία απότομη μελλοντική ύφεση. Η διεθνής κρίση λειτουργεί ως τεστ αντοχής της ελληνικής οικονομίας. Η διεθνής κρίση έχει δημιουργήσει τρία κύρια προβλήματα: Έλλειψη ρευστότητας, αφερεγγυότητα και απομόχλευση.

Η απομόχλευση είναι αυτή που μεταφέρει την κρίση από τον χρηματοοικονομικό χώρο στην πραγματική οικονομία και πηγάζει από τα προηγούμενα δύο προβλήματα, την αφερεγγυότητα και την έλλειψη ρευστότητας. Απομόχλευση σημαίνει ότι οι τράπεζες προσπαθούν να περιορίσουν το μέγεθός τους μέσω των δανείων τους επειδή δεν δύνανται να βρουν τα απαραίτητα κεφάλαια για να υποστηρίξουν τις δραστηριότητές τους²⁸.

Το ζήτημα της έλλειψης ρευστότητας είναι πιο επικίνδυνο για τις ελληνικές τράπεζες διότι δεν έχει να κάνει με το πόσο υγιείς είναι, αλλά με την υπάρχουσα πίεση στη διεθνή διατραπεζική αγορά. Η πίεση αυτή δεν έχει εκλείψει ακόμα, παρά τις κυβερνητικές προσπάθειες στις επιμέρους χώρες. Το πρόβλημα μάλιστα είναι σχετικά μεγαλύτερο στην Ευρώπη από τις Η.Π.Α. Αυτό φαίνεται από την πορεία του περιθωρίου επιτοκίων στον μηνιαίο ή ακόμα και εβδομαδιαίο διατραπεζικό δανεισμό ανάμεσα στα ακάλυπτα και καλυμμένα-με-ενέχυρο δάνεια²⁹.

²⁸ <http://www.skai.gr/articles/news/finance>

²⁹ http://www.euro2day.gr/ftcom_gr/194/articles/521460/ArticleFTgr.aspx

Οι τράπεζες επιβάλλουν μεγαλύτερα επιτόκια μεταξύ τους στον ακάλυπτο δανεισμό και το περιθώριο αυτό δεν έχει μειωθεί τόσο πολύ στην Ευρωζώνη, όπως έχει συμβεί στις ΗΠΑ. Επίσης, ο φόβος είναι τόσο μεγάλος ώστε δεν υπάρχει σχεδόν καθόλου τριμηνιαίος δανεισμός. Όσες τράπεζες στην Ευρώπη διαθέτουν ρευστότητα, προτιμούν να την κρατήσουν ή να την δανείζουν για πολύ μικρά χρονικά διαστήματα. Έτσι, οι τραπεζικές καταθέσεις στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχουν αυξηθεί υπέρογκα μετά τις 20 Σεπτεμβρίου, φτάνοντας τα € 226 δις. Οι ελληνικές τράπεζες χρησιμοποιούν την ευρωπαϊκή διατραπεζική αγορά και, κατά συνέπεια, η έλλειψη ρευστότητας τις επηρεάζει³⁰.

Οι πρόσθετες φορολογικές επιβαρύνσεις πλήττουν εισόδημα που έχει ήδη φορολογηθεί με το συνήθη φόρο εισοδήματος, και υπερβαίνουν τις οικονομικές δυνατότητες ευπαθών ομάδων πολιτών, επισημάνει ο Συνήγορος του Πολίτη. Σε επιστολή της προς τον υπουργό Οικονομικών, η ανεξάρτητη αρχή υπογραμμίζει ότι τα φορολογικά βάρη πρέπει να κατανέμονται στους Έλληνες πολίτες ανάλογα με τις οικονομικές τους δυνάμεις. Η κατανομή δηλαδή του φορολογικού βάρους θα πρέπει να γίνεται όχι με οριζόντια μέτρα, δηλαδή όχι σύμφωνα με την έννοια της αριθμητικής ισότητας, αλλά με την έννοια της ισότητας στη φορολογική προσπάθεια. Όπως προκύπτει και από αναφορές πολιτών προς τον Συνήγορο του Πολίτη, έκτακτα φορολογικά μέτρα, όπως η ειδική εισφορά αλληλεγγύης φυσικών προσώπων, η έκτακτη εισφορά αντικειμενικών δαπανών και το τέλος επιτηδεύματος πλήττουν ιδιαίτερα τις ευάλωτες ομάδες πολιτών.

Ενας μεγάλος αριθμός νοικοκυριών είναι υπερχρεωμένα (αποπληρώνουν ένα καταναλωτικό και ένα στεγαστικό δάνειο) εν μέσω συνεχόμενης μείωσης διαθέσιμου εισοδήματος (μείωση αποδοχών – κύκλου εργασιών και αύξηση εμμέσων φόρων). Οι πολίτες αδυνατούν να συνεισφέρουν περαιτέρω στα φορολογικά βάρη, ορισμένοι μάλιστα αντιμετωπίζουν και πρόβλημα βιοπορισμού. Έτσι το ύψος των έκτακτων φόρων εμφανίζεται, τις περισσότερες φορές δυσανάλογα μεγάλο σε σχέση με τις πραγματικές οικονομικές δυνατότητες των φορολογουμένων, οι οποίοι ενδέχεται να εκποιήσουν ιδιοκτησία ή να λάβουν πρόσθετα δάνεια, προκειμένου να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους. Σε περίπτωση δε μη συμμόρφωσης υπάρχει

³⁰ APΘPO iReporter: Άνιση κατανομή του εισοδήματος, www.i-reporter.com

κίνδυνος επιβολής μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης, όπως η κατάσχεση ακίνητης περιουσίας τους.

Πολύ περισσότερο την περίοδο της οικονομικής κρίσης που πλήττει άμεσα τις διάφορες κοινωνικές ομάδες, έχει σημασία η εξέταση των μέτρων αυτών υπό το πρίσμα της συνταγματικά κατοχυρωμένης αρχής της αναλογικότητας. Ενδεικτικά αξίζει να αναφερθεί ότι σε άλλες έννομες τάξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει κριθεί ότι η φορολόγηση του εισοδήματος σε ποσοστό άνω του 50% αυτού, προσδίδει στο φόρο απαγορευμένο δημευτικό χαρακτήρα³¹

³¹<http://www.epixeiro.gr/%CE%8C%CE%BB%CE%B5%CF%82-%CE%BF%CE%B9 %CE%95% 13-2-2013>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ 2010

1. Μια κλίμακα φορολόγησης για όλους τους φορολογούμενους, με ενιαία κλιμάκια και συντελεστές από 18% μέχρι 45%, με υπουργική απόφαση ή νόμο.
2. Η παρακράτηση του φόρου εισοδήματος θα γίνει βάσει της νέας κλίμακας από τη δημοσίευση του νόμου στο ΦΕΚ και μετά.
3. Το αφορολόγητο διατηρείται μόνο για όσους προσκομίζουν αποδείξεις, από 6.000 έως 12.000 ευρώ το 10% του εισοδήματος σε αποδείξεις. Για εισοδήματα άνω των 12.000 ευρώ απαιτούνται αποδείξεις ίσες με το 10% για τα πρώτα 12.000 ευρώ και 30% για το υπόλοιπο εισόδημα. Η μη προσκόμιση αποδείξεων συνεπάγεται ποινή 10% και η προσκόμιση επιπλέον και μέχρι 15.000 ευρώ (30.000 ευρώ για συζύγους) έχει μόνους 10%.
4. Αναγνωρίζονται κάθε είδους αποδείξεις πλην αυτών που εκπίπτουν πέραν του αφορολόγητου (ιατρικά, ασφάλιστρα κ.λπ.), δαπανών που αποτελούν τεκμήριο διαβίωσης, ΔΕΗ, ΕΥΔΑΠ (ύδρευση και αποχέτευση), τηλεπικοινωνίες (σταθερά και κινητά) και εισιτήρια μεταφορικών μέσων (αστικά, υπεραστικά, μετρό, ηλεκτρικός, προαστιακός, ΚΤΕΛ, αεροπλάνα, πλοία).
5. Διατήρηση αυξημένου αφορολόγητου για κατοίκους νησιών χωρίς προσκόμιση αποδείξεων.
6. Δεν απαιτείται η προσκόμιση αποδείξεων από δημοσίους υπαλλήλους που εργάζονται στο εξωτερικό ή υπαλλήλων νομικών προσώπων στην αλλοδαπή.
7. Οι δαπάνες αποδείξεων υπολογίζονται αθροιστικά μεταξύ συζύγων και επιμερίζονται ανάλογα με το εισόδημα του καθενός κι εφόσον έχουν συμπεριληφθεί στην αρχική δήλωση. Προβλέπεται μεταφορά δαπανών από τον ένα σύζυγο στον άλλο εφόσον έχει καλύψει το αφορολόγητό του.
8. Οι φορολογούμενοι υποβάλλουν τις αποδείξεις σε ειδική φόρμα ηλεκτρονικά ή σε κλειστό φάκελο στην Εφορία.
9. Αύξηση εκπτώσεων φόρου για προστατευόμενα παιδιά στα 1.500 ευρώ όταν είναι 1, στα 3.000 ευρώ όταν έχει 2 για καθένα που τον βαρύνουν και 11.500 ευρώ όταν έχει 3, με προσαύξηση 2.000 ευρώ για κάθε επιπλέον παιδί³².

³² http://www.morax.gr/article_show.php?article_id=1518

10. Ενιαίος τρόπος έκπτωσης των τόκων από στεγαστικά δάνεια πρώτης κατοικίας (αφορά και επισκευή διατηρητέων κτισμάτων) ανεξαρτήτως πότε συνάφθηκαν. Εκπίπτει 20% της δαπάνης από φόρο κι εφόσον ο φορολογούμενος έχει κυριότητα στο ακίνητο. Η μείωση του ποσοστού υπολογίζεται μόνο στο ποσοστό των τόκων που αναλογεί στο ποσοστό της ιδιοκτησίας.
11. Έκπτωση 20% από φόρο αντί από εισόδημα της ετήσιας δαπάνης ασφαλιστρων (και τέκνων από γονείς σε διάζευξη όταν δεν συνοικούν) και μέχρι 1.000 ευρώ για άγαμο και 2.000 ευρώ για έγγαμο. Η μείωση επιμερίζεται μεταξύ συζύγων ανάλογα με το εισόδημα τους κι εφόσον δηλωθεί με την αρχική δήλωση.
12. Έκπτωση 20% από φόρο αντί από εισόδημα και για χρηματικές δωρεές και χορηγίες (ΟΤΑ, Εκκλησία, ιατρικά, ιδρύματα κ.λ.π), με ανώτατο ποσοστό έκπτωσης μέχρι 10% του συνολικού εισοδήματος. Δαπάνη άνω 300 ευρώ αναγνωρίζεται μόνο αν έχει κατατεθεί σε ειδικό λογαριασμό του νομικού προσώπου που έχει ανοιχθεί για το σκοπό αυτό στο ΤΠΚΔ ή σε τράπεζα. Η μείωση από το φόρο γίνεται μόνο αν οι συνολικές δαπάνες ξεπερνούν τα 100 ευρώ.
13. Εκπίπτει 20% δαπάνης από φόρο αντί από εισόδημα για αμοιβές δικηγόρων πλην όσων αφορούν παράσταση κατά τη σύνταξη συμβολαιογραφικών πράξεων και πράξεων σχετικών με ακίνητα.
14. Μείωση φόρου κατά 20% αντί έκπτωσης από εισόδημα της δαπάνης από αλλαγή ή εγκατάσταση πηγών ενέργειας (θέρμανση ή ψύξη) φιλικών προς το περιβάλλον (τηλεθέρμανση, ανανεώσιμες πηγές, σύστημα αντιστάθμισης καυστήρα σε συνδυασμό με αυτονομία θέρμανσης και μόνωση σωλήνων, φυσικό αέριο, ηλιακοί συλλέκτες, φωτοβολταϊκά, μικρές ανεμογεννήτριες). Το όφελος του φόρου φθάνει τα 480 ευρώ ενώ πριν ήταν 175 ευρώ. Εντάσσονται και δαπάνες για ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων (διπλά τζάμια, κουφώματα, δώμα ή στέγη) μετά από ενεργειακή επιθεώρηση βάσει του προγράμματος «Εξοικονόμηση κατ οίκον».
15. Μεταφορά έκπτωσης φόρου μεταξύ συζύγων όταν δεν έχει εισόδημα ο φορολογούμενος που έχει πραγματοποιήσει τη δαπάνη.
16. Από το εισόδημα της συζύγου εκπίπτουν οι δαπάνες τέκνων όταν εκείνη έχει την επιμέλεια παιδιών από προηγούμενο γάμο, των χωρίς γάμο τέκνων ή των γονέων της και ανήλικων ορφανών συγγενών μέχρι δευτέρου βαθμού³³.

³³ http://tax-analysis.blogspot.gr/2010/12/blog-post_4051.html 15-2-2013

17. Καταργούνται εκπτώσεις από εισόδημα ενοικίου για δημοσίους υπαλλήλους που εγκαθίστανται εκτός Αθηνών και Θεσσαλονίκης, δωρεών σε αθλητικά σωματεία και του τωρινού συστήματος εκπιπτόμενων δαπανών (δεξιώσεις κ.λπ.).
18. Εκπτώσεις δαπανών δικαιούνται και οι κάτοικοι κρατών μελών της ΕΕ που αποκτούν πάνω από το 90% του συνολικού εισοδήματός τους στην Ελλάδα.
19. Επανέρχεται η έκπτωση 1,5% φόρου εισοδήματος σε εφάπαξ εξόφληση του φόρου. Σε ηλεκτρονικές δηλώσεις 1,5% και μέχρι 118 ευρώ ανεξαρτήτως τρόπου εξόφλησης. Ισχύει από φέτος, για τις δηλώσεις οικονομικού έτους 2010.
20. Δίνεται η δυνατότητα στους έγγαμους από το 2012 βεβαίωσης του φόρου που τους αναλογεί χωριστά, με ειδική ένδειξη στο Ε1.
21. Δεν υπάρχει υποχρέωση υποβολής δήλωσης για όσους αποκτούν εισόδημα μέχρι 6.000 ευρώ ετησίως.
22. Υποχρεωτικώς ηλεκτρονική υποβολή δήλωσης από το 2011.
23. Τριετία για παραγραφή απαίτησης φορολογούμενου επιστροφής φόρου από το δημόσιο.

3.1 ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ³⁴

24. Υιοθετούνται τεκμήρια προσδιορισμού ελάχιστου εισοδήματος.
25. Το τεκμήριο ιδιοκατοίκησης υπολογίζεται βάσει δαπανών συντήρησης, επισκευής, πάγιες καταναλώσεις (ηλεκτρικό, νερό, τηλέφωνο), λειτουργικές (καθαρίστριες, κηπουροί, ασφάλειες) και συντελεστών βαρύτητας βάσει της τιμής ζώνης της περιοχής.

Το τεκμήριο είναι υψηλότερο για ιδιοκτησίες σε ακριβές περιοχές. Δημιουργούνται τρεις κατηγορίες: η πρώτη μέχρι 2.799 ευρώ ανά τ.μ., η δεύτερη από 2.800 ευρώ και μέχρι 4.999 ευρώ και η τρίτη άνω των 5.000 ευρώ. Για την πρώτη κατηγορία ορίστηκε τεκμήριο 60 ευρώ ανά τετραγωνικό μέτρο για τα πρώτα 80 τ.μ., 80 ευρώ από 81 μέχρι 200 τ.μ., 120 ευρώ για 201 μέχρι 300 τ.μ. και 150 ευρώ για πάνω από 300 τ.μ. Για βοηθητικούς χώρους της κύριας κατοικίας είναι 30 ευρώ ανά τ.μ.

³⁴ http://tax-analysis.blogspot.gr/2010/12/blog-post_4051.html 15-2-2013

Τα ποσά προσαυξάνουν 30% για τη δεύτερη κατηγορία και 50% για την τρίτη, ενώ προβλέπεται προσαύξηση των τελικών ποσών κατά 20% σε μονοκατοικία, αλλά και μείωση 50% για κάθε ιδιοκατοικούμενη ή μισθωμένη δευτερεύουσα κατοικία με τους βοηθητικούς χώρους και με επιμερισμό ποσών σε τόσους μήνες όσοι και οι μήνες χρήσης της.

26. Στα αυτοκίνητα ξεκινούν από 3.000 ευρώ για μέχρι 1.200 κ.έ., με προσαύξηση 300 ευρώ ανά 100 κ.έ. μέχρι τα 2.000 κ.έ. και 400 ευρώ ανά 100 κ.έ. για αυτοκίνητα πάνω από 2.000 κ.έ. Προβλέπεται μείωση 20% για όσα είναι άνω των 5 ετών και μέχρι 10, και 40% για πάνω από 10 χρόνια. Του τεκμηρίου εξαιρούνται τα αναπηρικά και οι αντίκες. Καταργούνται οι μειώσεις που παρέχονταν σε μετοικούντες ή για τα αγορασμένα από τον ΟΔΔΥ. Τα τεκμήρια βαρύνουν μέλη εταιρειών, διαχειριστές ή στελέχη για επιβατικά ιδιωτικής χρήσης.

27. Για τα δίδακτρα ιδιωτικών σχολείων το τεκμήριο είναι 2.000 ευρώ για νηπιαγωγείο, 4.000 ευρώ για δημοτικό και 6.000 ευρώ για Γυμνάσιο -Λύκειο ανά παιδί.

28. Η δαπάνη για οικιακούς βοηθούς, οδηγούς αυτοκινήτων, δασκάλους και λοιπό προσωπικό ορίστηκε σε 8.000 ευρώ κατ' άτομο. Δεν αφορά οικιακό βοηθό, νοσοκόμο αναπήρων και φορολογούμενους άνω των 65 ετών.

29. Από τα 3.000 ευρώ ξεκινάει το τεκμήριο για σκάφη αναψυχής ανοικτού τύπου, ταχύπλοα και μη, με μόνιμο πλήρωμα και νηολογημένα μέχρι 5 μέτρα και άνω αυτών 4.000 ευρώ. Για ιστιοφόρα, μηχανοκίνητα, μικτά με χώρο ενδιαίτησης μέχρι 7 μέτρα στα 7.500 ευρώ και για άνω των 7 μέτρων προστίθενται 1.500 ευρώ ανά μέτρο. Εξαιρούνται τα επαγγελματικά σκάφη³⁵.

30. Στα αεροσκάφη υπολογίζεται βάσει τελών προσγείωσης και απογείωσης ξεκινώντας για νηολογημένα εντός ΕΕ από 32.000 ευρώ για μέχρι 2.000 κιλά, 50.000 ευρώ για 2.000-3.000 κιλά και 100.000 ευρώ για άνω των 3.000 κιλών. Για νηολογημένα εκτός ΕΕ είναι 50.000, 70.000 και 150.000 ευρώ αντίστοιχα. Για ελικόπτερα μειώνεται 20% η δαπάνη των αεροσκαφών.

31. Στις πισίνες ξεκινάει από 100 ευρώ ανά τ.μ. μέχρι τα 60 τ.μ. και 150 ευρώ ανά τ.μ. για άνω των 60 τ.μ. Τα ποσά διπλασιάζονται για εσωτερική δεξαμενή.

32. Τεκμήριο και για κινητά πράγματα αξίας άνω των 10.000 ευρώ.

³⁵ http://tax-analysis.blogspot.gr/2010/12/blog-post_4051.html 15-2-2013

33. Η δαπάνη διαβίωσης του φορολογούμενου ορίστηκε σε 3.000 ευρώ για άγαμο και 5.000 ευρώ για συζύγους με κοινή δήλωση.

34. Των τεκμηρίων εξαιρούνται άνεργοι, συνταξιούχοι, ανάπηροι, φυλακισμένοι, στρατιώτες, όσοι νοσηλεύονταν σε νοσοκομεία, όσοι συγκατοικούν με συγγενείς και αποδεικνύεται ότι έχουν μειωμένες δαπάνες διαβίωσης, ορφανοί ή όσοι επικαλούνται γεγονότα ανωτέρας βίας και το αποδεικνύουν.

35. Και αναδρομική ισχύς των τεκμηρίων σε επίκληση κεφαλαίων προηγούμενων ετών για κάλυψη τεκμηρίων, με τις νέες ατομικές δαπάνες (αντί 2.900 ευρώ κατ' άτομο που ίσχυε έως τώρα) και χωρίς τις απαλλαγές που ίσχυαν.

3.2 ΦΟΡΟΑΠΑΛΛΑΓΕΣ - ΑΥΤΟΤΕΛΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ

36. Κόβεται το σύνολο των φοροαπαλλαγών πλην αυτών που αφορούν σύνταξη και επίδομα πολύτεκνης, επίδομα τρίτεκνης, επίδομα ανεργίας ΟΑΕΔ, αλλά και όσους λαμβάνουν εξωϊδρυματικά επιδόματα και εφόσον δεν έχουν άλλα εισοδήματα άνω των 30.000 ευρώ.

37. Απαλλαγή από φόρο εισοδήματος για συντάξεις αναπήρων (ίδιων ή μελών οικογένειας) και αμοιβών αναπήρων καλλιτεχνών μέχρι 30.000 ευρώ.

38. Καταργούνται οι απαλλαγές που ίσχυαν για: κέρδη περιπτέρων και κυλικείων δημοσίων υπηρεσιών αναπήρων, χρηματικά βραβεία και υποτροφίες δημοσίου, εισόδημα ιπτάμενου προσωπικού πολιτικής αεροπορίας, αποζημιώσεις οδοιπορικών και λοιπών εξόδων αθλητών, επίδομα δημοσίων υπαλλήλων αποσπασμένων σε πολιτικά γραφεία, επιδόματα μουσικών, επιμίσθιο διπλωματικών υπαλλήλων.

39. Διατηρήθηκαν οι φοροαπαλλαγές για αμοιβές αξιωματικών και κατώτερων πληρωμάτων εμπορικών πλοίων, με αύξηση συντελεστή σε 9% για αξιωματικούς και 6% για κατώτερο πλήρωμα από τα εισοδήματα του 2010.

40. Διατηρήθηκαν κάποιες εξαιρέσεις στα αυτοτελώς φορολογούμενα εισοδήματα, με αύξηση ή μείωση συντελεστή φόρου κατά περίπτωση.

Καταργείται η αυτοτελής φορολόγηση για: ιδιοκτήτες δρομώνων ίππων, παροχές σε εκλεγμένους ΟΤΑ και Νομαρχιών και αποζημιώσεις εκτός έδρας, αμοιβές αθλητών (επιμερισμός συνόλου αμοιβής στα έτη που αφορά), εργαζόμενοι σε σχολεία Γερμανίας, επιμίσθιο αλλοδαπής Ελλήνων υπαλλήλων στο εξωτερικό, αποζημιώσεις υπαλλήλων ΔΕΚΟ, επιδόματα υπαλλήλων υπουργείου Οικονομικών, αποζημίωση

επικίνδυνης εργασίας σωμάτων ασφαλείας, αποζημίωση γιατρών ΕΣΥ και νοσηλευτών ΕΚΑΒ, ειδική αποζημίωση εκπαιδευτών Βαυαρίας, εφημερίες γιατρών ΕΣΥ, επιδόματα ανεργίας προβληματικών επιχειρήσεων, αμοιβές συνεργατών ευρωβουλευτών και αποζημιώσεις βουλευτών -δικαστών³⁶.

Διατηρείται η αυτοτελής φορολόγηση σε εισόδημα από κοινόχρηστους χώρους, δικαιώματα προσώπων και σωματείων εκτός Ελλάδας, αμοιβές μελετών, σχεδίων, επιστημονικών ερευνών και συγκροτημάτων ή ξένων καλλιτεχνών με αύξηση συντελεστή στο 25% από 20%. Σε μεταβιβάσεις με επαχθή αιτία επιχειρήσεων και φορολόγηση υπεραξίας με συντελεστή 5% για συγγενείς Α βαθμού και 10% για Β καθώς και σε μεταβίβαση επαγγελματικών οχημάτων με μείωση συντελεστή στο 25% από 30%.

41. Άλλαξε η φορολόγηση των αποζημιώσεων από απόλυση. Η κλίμακα (βάσει προσχεδίου νομοσχεδίου) υπολογισμού του φόρου προβλέπει αύξηση του αφορολόγητου στα 30.000 ευρώ από 20.000 ευρώ και συντελεστές 10% για 30.000 - 60.000 ευρώ, 20% για 60.000 -100.000 ευρώ, 30% για 100.000 -150.000 και 40% για άνω 150.000 ευρώ έναντι ενιαίου συντελεστή 20% μετά το αφορολόγητο.

3.3 ΑΚΙΝΗΤΑ

42. Καταργείται η απαλλαγή για αγορά πρώτης κατοικίας μέχρι 200 τ.μ. και αντικαθίσταται με την αξία του αγοραζόμενου ακινήτου. Οπότε απαλλάσσεται από φόρο μεταβίβασης η αγορά πρώτης κατοικίας αξίας 200.000 ευρώ (50.000 ευρώ για οικόπεδο, εφόσον είναι οικοδομήσιμο κατά το χρόνο αγοράς) από άγαμο και 250.000 ευρώ (100.000 ευρώ) από έγγαμο, με προσαύξηση 25.000 ευρώ (10.000 ευρώ) για καθένα από τα δυο πρώτα παιδιά και 30.000 ευρώ (15.000 ευρώ) από το τρίτο και κάθε επόμενο. Στην αξία του απαλλασσόμενου ακινήτου συμπεριλαμβάνεται μια θέση στάθμευσης και ένας αποθηκευτικός χώρος επιφάνειας μέχρι 20 τ.μ. το καθένα εφόσον είναι στο ίδιο συμβόλαιο αγοράς.

43. Αλλάζουν οι συντελεστές του φόρου μεταβίβασης και καθιερώνεται ενιαίο σύστημα ανεξαρτήτως αν στην περιοχή υπάρχει ή όχι Πυροσβεστική. Ο φόρος είναι

³⁶ http://tax-analysis.blogspot.gr/2010/12/blog-post_4051.html 15-2-2013

8% για τα πρώτα 20.000 ευρώ της αξίας του ακινήτου μετά το απαλλασσόμενο και 10% για το υπόλοιπο. Μέχρι σήμερα ήταν 7% για τα πρώτα 15.000 ευρώ και 9% για το υπόλοιπο ποσό σε περιοχές χωρίς Πυροσβεστική και σε περιοχές με Πυροσβεστική ήταν 9% και 11% αντίστοιχα.

44. Καταργούνται ο φόρος αυτομάτου υπερτιμήματος και το τέλος συναλλαγής που επιβλήθηκαν το 2006 λόγω απώλειας εσόδων 130 εκατ. ευρώ μόνο πέρυσι.

45. Επανερχονται οι διατάξεις που ίσχυαν για τις απαλλαγές που είχαν οι αγρότες.

46. Η απαγόρευση χορήγησης απαλλαγής για 5 έτη ισχύει όχι μόνο σε μεταβίβαση επικαρπίας, αλλά και ιδανικού μεριδίου επί ακινήτου της οικογένειας, το οποίο κατά το χρόνο της μεταβίβασης καλύπτει τις στεγαστικές της ανάγκες.

47. Οι απαλλαγές κατά την αγορά πρώτης κατοικίας ισχύουν και για αλλοδαπούς που διαμένουν στην Ελλάδα, όπως ομογενείς από Αλβανία, Τουρκία και πρώην Σοβιετική Ένωση, πολίτες κρατών μελών ΕΕ, αναγνωρισμένους πρόσφυγες, αλλοδαπούς.

48. Απαλλαγή από αγορά πρώτης κατοικίας και για όσους έχουν συνάψει σύμφωνο συμβίωσης και αντιμετωπίζονται ως σύζυγοι. Το σύμφωνο πρέπει να έχει καταρτιστεί δυο χρόνια πριν από την αγορά του ακινήτου.

49. Καταργούνται οι απαλλαγές από φόρο κληρονομιών και δωρεών πλην δημοσίου και λογαριασμών υπέρ δημοσίου, καθώς και ελάχιστες κοινωνικού χαρακτήρα, όπως επαναφορά περιουσιών σε γονείς μετά το θάνατο παιδιών, ποσό 400.000 ευρώ για σύζυγο και κληρονομούμενα τέκνα, κληρονομίες που περιέρχονται σε σύζυγο ή παιδιά ή γονείς ή αδέρφια στρατιωτικού που απεβίωσε στην υπηρεσία, οικονομικού χαρακτήρα (απαλλαγή κοινού λογαριασμού και πλοίων άνω των 1.500 κόρων) και για λόγους διεθνούς δικαίου (αλλοδαποί με όρο αμοιβαιότητας).

50. Διατηρούνται απαλλαγές ΝΠΔΔ, Δήμων, Κοινοτήτων, Νομαρχιών, νομικών προσώπων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, ιδρυμάτων, Ναών κ.λπ., με αυτοτελή φόρο 10% σε χρηματικά ποσά και 5% σε ακίνητα και λοιπά περιουσιακά στοιχεία.

51. Περαιώση υποθέσεων αξίας ακινήτων που αποκτώνται αιτία θανάτου αυτοβούλως από τον Έφορο εντός 12μήνου από την υποβολή της εκπρόθεσμης δήλωσης προσωρινού προσδιορισμού. Αν η αξία συμπίπτει με την αγοραία, η υπόθεση περαιώνεται ως ειλικρινής. Αν δεν συμπίπτει, ο φορολογούμενος καλείται από τον Έφορο να το αποδείξει εντός μηνός και να υποβάλλει συμπληρωματική δήλωση, η οποία αν κριθεί ακριβής η υπόθεση περαιώνεται ως ειλικρινής και δεν επιβάλλεται πρόσθετος φόρος και πρόστιμο.

52. Αντικαθίσταται το Ενιαίο Τέλος Ακινήτων με Φόρο Ακίνητης Περιουσίας σε ακίνητα (πλήρης ή ψιλή επικαρπία ή οίκηση), θέσεις στάθμευσης, βοηθητικούς χώρους, πισίνες (σε κοινόκτητο τμήμα υπογείου, πυλωτής, δώματος ή ακάλυπτου). Το αφορολόγητο είναι 400.000 ευρώ και οι συντελεστές φόρου κυμαίνονται από 0,1% μέχρι 1%, ενώ θα ισχύσει συντελεστής 2% για περιουσίες αξίας άνω των 5 εκατ. ευρώ και μόνο για μια τριετία.

53. Μέχρι 15 Μαΐου (ανάλογα με ΑΦΜ και εντός 11 ημερών) η υποβολή δήλωσης Φόρου Ακίνητης Περιουσίας από τα νομικά πρόσωπα και κατ' εξαίρεση φέτος μέχρι 15 Ιουνίου. Η αξία των ακινήτων τους φορολογείται με 6 τοις χιλίοις, με 3 τοις χιλίοις για ημεδαπά και αλλοδαπά νομικά πρόσωπα που επιδιώκουν κοινωφελείς και άλλους συναφείς σκοπούς και με 1 τοις χιλίοις τα ιδιοχρησιμοποιούμενα από επιχειρήσεις. Για το 2010 τα ιδιοχρησιμοποιούμενα των ξενοδοχείων φορολογούνται με 0,33 τοις χιλίοις.

54. Κατάργηση έκπτωσης δαπανών επισκευής και συντήρησης μισθωμένων ακινήτων.

55. Καταργείται η αυτοτελής φορολόγηση με χαμηλούς συντελεστές 0,6% έως 2,4% σε μεταβίβαση μετοχών, επιχειρήσεων και επανέρχονται οι κλίμακες φόρου αναλόγως με το βαθμό συγγένειας.

3.4 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ, ΦΠΑ, ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ

56. Αυξάνει σε 20% από 15% ο συντελεστής φορολόγησης οικοδομικών επιχειρήσεων, οι οποίες δεν υπήχθησαν σε λογιστικό σύστημα.

57. Ταμειακές μηχανές παντού και έκδοση αποδείξεων από όλους. Σε λογιστικό σύστημα φορολόγησης περνούν όλοι οι επιτηδευματίες (ταξί, πρατήρια καυσίμων, ΚΤΕΛ, λεωφορεία, φορτηγά, λιανοπωλητές, κάμπινγκ, ενοικιαζόμενα δωμάτια και διαμερίσματα, περίπτερα, κινητές καντίνες, πρακτορεία ΠΡΟΠΟ και ΛΟΤΤΟ κ.λπ.) από 1.7.2010, ενώ για το πρώτο εξάμηνο του έτους θα φορολογηθούν τεκμαρτά με προσαύξηση 50% του περσινού εισοδήματός τους³⁷.

58. Λογιστικό σύστημα και για αρχιτέκτονες, μηχανικούς, γεωλόγους μελετητές και επιβλέψεις.

³⁷ http://tax-analysis.blogspot.gr/2010/12/blog-post_4051.html 15-2-2013

59. Σε καθεστώς τήρησης φορολογικών βιβλίων και στοιχείων οι επιτηδευματίες που παρέχουν υπηρεσίες ακόμα κι αν δηλώνουν έσοδα κάτω των 5.000 ευρώ. Αφορά κομμωτήρια, υδραυλικούς, ηλεκτρολόγους και όσους παρέχουν υπηρεσίες συντήρησης και επισκευής τεχνικών έργων ή εγκαταστάσεων.
60. Φορολόγηση με 90% των μόνους στελεχών τραπεζών και επιχειρήσεων.
61. Πενταπλασιάστηκε στο 15% από 3% ο φόρος επί των ακινήτων των off shore.
62. Εντάσσονται στο ΦΠΑ δικηγόροι, συμβολαιογράφοι, άμισθοι υποθηκοφύλακες, δικαστικοί επιμελητές, συγγραφείς, καλλιτέχνες, ερμηνευτές έργων τέχνης, αγρότες λιανοπωλητές λαϊκών αγορών.
63. Απαλλάσσονται του ΦΠΑ γιατροί, υπηρεσίες ιατρικής περίθαλψης και υπηρεσίες οδικής βοήθειας.
64. Αλλάζει ο υπολογισμός ωφέλειας στελεχών επιχειρήσεων κατά την αγορά μετοχών (stock options), καθώς λαμβάνεται υπόψη η διαφορά μεταξύ τιμής κλεισίματος κατά την ημέρα άσκησης δικαιώματος και τιμής που κατέβαλε ο δικαιούχος βάσει προγράμματος. Αφορά και όσους αποχώρησαν από την εταιρεία. Ισχύει από τη δημοσίευση του νόμου στο ΦΕΚ.
65. Παρακράτηση φόρου 10% σε τόκους από ομόλογα αλλοδαπής κατοίκων Ελλάδας, καθώς και σε δεδουλευμένους τόκους όταν μεταβιβάζονται ομόλογα ελληνικού δημοσίου ή τοκομερίδια πριν τη λήξη του τίτλου.
66. Επιβάλλεται φόρος υπεραξίας 15% από την πώληση μετοχών και θα ισχύσει από 1.1.2011. Η συναλλαγή απαλλάσσεται του φόρου εφόσον οι μετοχές διακρατηθούν τρεις μήνες και επιβάλλεται φόρος 1,5 τοις χιλίοις. Το ποσοστό αυτό ισχύει και για συναλλαγές που θα πραγματοποιηθούν μέχρι 31.12.2010.
67. Φόρος 20% στα μισθώματα από ακίνητα της Εκκλησίας από 1.1.2010. Η εμπορική δραστηριότητα νομικών προσώπων που επιδιώκουν κοινωφελείς σκοπούς θα φορολογείται βάσει εκάστοτε συντελεστή φορολογίας εισοδήματος νομικών προσώπων.
68. Αυξάνει σταδιακά στο 25% μέχρι το 2015, από 21% το 2011 έναντι 10% σήμερα η φορολόγηση μερισμάτων και κερδών που διανέμουν τα νομικά πρόσωπα. Ενώ τα αδιανέμητα κέρδη πηγαίνουν στη φορολογική κλίμακα³⁸.
69. Στο 35% από 25% ο συντελεστής φορολόγησης μισθών εταίρων σε ΕΠΕ.

³⁸ http://tax-analysis.blogspot.gr/2010/12/blog-post_4051.html 15/2/2013

70. Ευνοϊκότερο σύστημα για είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών που ξεπερνούν τα 30 δισ. ευρώ. Εφάπαξ εξόφληση μέχρι 30.4.2010 οφειλών που είχαν καταστεί ληξιπρόθεσμες μέχρι 31.12.2009 με απαλλαγή από προσαυξήσεις εκπρόθεσμης καταβολής 80% (60% κατά μεμονωμένο χρέος). Έναντι όσων δεν ανταποκριθούν ενεργοποιούνται αναγκαστικά μέτρα κατάσχεσης και διενεργείται πλειστηριασμός.
71. Αυστηρότερα πρόστιμα και κυρώσεις για φορολογικούς παραβάτες, όπως η αύξηση του προστίμου σε 1.200 ευρώ από 880 ευρώ από μη έκδοση στοιχείων. Απώλεια αφορολογήτου για επιτηδευματίες που θα πιαστούν να φοροδιαφεύγουν, φυλάκιση τουλάχιστον 2 μηνών για μη έκδοση αποδείξεων και τιμολογίων με επιπλέον 3 μήνες σε υποτροπή, κλείσιμο επαγγελματικής στέγης για 1 μήνα σε μη έκδοση αποδείξεων για τρεις διαφορετικές συναλλαγές και άλλων 6 μηνών σε υποτροπή μέσα σε τρία χρόνια, κάθειρξη μέχρι 10 χρόνια για λαθρεμπόριο αξίας άνω 150.000 ευρώ, προσωποκράτηση για επίορκους εφοριακούς και τελωνειακούς και χρηματική ποινή 10.000 -500.000 ευρώ, καθώς και αμοιβή για φορολογούμενους που καταγγέλλουν επίορκους δημόσιους λειτουργούς με ποσά ίσα με το 25% των προστίμων που θα επιβάλλονται στους εφοριακούς.
72. Με επιταγές ή μέσω τραπεζών οι συναλλαγές αξίας 3.000 ευρώ (1.000 ευρώ για αγροτικά).
73. Ηλεκτρονική ενημέρωση υπουργείου για συναλλαγές άνω 3.000 ευρώ μεταξύ επιτηδευματιών, δημοσίου, φορέων κ.λπ.
74. Εξόφληση μέσω τράπεζας, με χρεωστική ή πιστωτική κάρτα ή επιταγή, φορολογικών στοιχείων αξίας 1.500 ευρώ και άνω.
75. Την 25η Μαΐου αντί της 30ής Σεπτεμβρίου η προθεσμία υποβολής συγκεντρωτικών καταστάσεων. Συνεχίζουν να εξαιρούνται συναλλαγές αξίας μέχρι 300 ευρώ.
76. Άμεση ενημέρωση και ασφαλιστικού οργανισμού μετά το φορολογικό έλεγχο από τους ελεγκτές για την είσπραξη οφειλών.
77. Ψηφιακή υπογραφή αποκτούν οι λογιστές φοροτεχνικοί, οι οποίοι θα υπογράφουν τις φορολογικές δηλώσεις που συντάσσουν. Πρέπει να έχουν πιστοποιητικό από το Οικονομικό Επιμελητήριο, αλλά και ευθύνη έναντι των πελατών τους.
78. Επέρχονται αλλαγές στο σύστημα αυτοελέγχου μικρών επιχειρήσεων και ελευθέρων επαγγελματιών, με ουσιαστική αύξηση των φορολογητέων κερδών.

79. Υιοθετούνται αναπτυξιακά κίνητρα για τις επιχειρήσεις, που αφορούν στη διατήρηση θέσεων εργασίας, τους νέους, την ευρυζωνικότητα, την πράσινη ανάπτυξη κ.λπ.

80. Φόρος 5% επί της αξίας επαναπατριζόμενων κεφαλαίων ή νομιμοποίησή τους με φόρο 8% αν παραμείνουν στο εξωτερικό, καθώς και άτοκη επιστροφή του 50% του καταβληθέντος φόρου σε περίπτωση που τα κεφάλαια επενδυθούν στην Ελλάδα³⁹.

³⁹ http://tax-analysis.blogspot.gr/2010/12/blog-post_4051.html 15/2/2013

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΑΛΛΑΓΩΝ ΤΟΥ 2011

Μειώσεις στις φοροαπαλλαγές ανδρομικά από 1 Ιανουαρίου 2011, (όπως οι τόκοι στεγαστικών δανείων πρώτης κατοικίας, ασφάλιστρα, έξοδα ιατρικής και νοσοκομειακής περίθαλψης, δίδακτρα κá), αύξηση φόρου για εισοδήματα από ενοίκια, μείωση του αφορολόγητου στα 5.000 ευρώ - με εξαίρεση φορολογούμενους κάτω των 30 ετών και άνω των 65 ετών, αλλαγές στο αφορολόγητα όρια που ισχύουν για τα τέκνα και νέα φορολογική κλίμακα προβλέπει το νομοσχέδιο που κατατέθηκε στη Βουλή.

Συνολικά, από τη νέα φορολογική κλίμακα και το χαμηλότερο αφορολόγητο προκύπτει αύξηση του ποσού του φόρου από 100 έως και 900 ευρώ, ανάλογα με το εισόδημα. Παράλληλα, προβλέπεται μείωση του ειδικού αφορολόγητου για τα παιδιά για φορολογούμενους με 3 παιδιά και άνω. Οι φορολογούμενοι αυτοί θα δικαιούνται αύξηση του αφορολόγητου ποσού κατά 3.000 ευρώ για κάθε παιδί από το τρίτο και μετά από έξτρα αφορολόγητο 11.500 ευρώ που είχαν έως τώρα. Έως τα 2 παιδιά το αφορολόγητο προσαυξάνεται κατά 2.000 ευρώ για κάθε παιδί από 1.500 ευρώ που ίσχυε ως τώρα.

Σε ότι αφορά τις δαπάνες που θα εκπίπτουν από το φόρο, ορίζεται ότι από τα φετινά εισοδήματα (για τα οποία άλλωστε ισχύει και η νέα φορολογική κλίμακα) θα εκπίπτει από το φόρο το 10% της κάθε δαπάνης, ενώ, έως τώρα, αφαιρούνταν το 20% αυτής. Οι διατάξεις έχουν εφαρμογή για τα εισοδήματα που αποκτώνται και τις δαπάνες που πραγματοποιούνται κατά περίπτωση, από 1-1-2011 και μετά.

Ειδικά, για την παρακράτηση φόρου εισοδήματος η κλίμακα έχει εφαρμογή για τα εισοδήματα που αποκτώνται από 1-1-2012 και μετά. Αναλυτικά, μεταξύ των βασικότερων διατάξεων του νομοσχεδίου περιλαμβάνονται οι ακόλουθες:

Το δηλωθέν εισόδημα πραγματικό ή αυτό που προκύπτει με βάση τις αντικειμενικές δαπάνες και υπηρεσίες και δαπάνες απόκτησης περιουσιακών στοιχείων του φορολογουμένου, υποβάλλεται σε φόρο με βάση την ακόλουθη κλίμακα:

Κλιμάκιο Εισοδήματος	Φορολ. συντελεστής %	Φόρος κλιμακίου	Σύνολο	
			Εισοδήματος (ευρώ)	Φόρου (ευρώ)
5.000	0	0	5.000	0
7.000	10	700	12.000	700
4.000	18	720	16.000	1.420
10.000	25	2.500	26.000	3.920
14.000	35	4.900	40.000	8.820
20.000	38	7.600	60.000	16.420
40.000	40	16.000	100.000	32.420
Άνω των 100.000	45			

Πηγή Eurostat, Το δημόσιο χρέος της Ελλάδας το υψηλότερο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, www.24h.g

- Για τους νέους έως και τριάντα ετών, για τους συνταξιούχους άνω των εξήντα πέντε ετών και τα άτομα με ειδικές ανάγκες, ή συνταξιούχους ανεξαρτήτως ηλικίας με παιδιά με ειδικές ανάγκες, το αφορολόγητο ποσό ορίζεται στα 9.000 ευρώ. Το αφορολόγητο ποσό ισχύει, εφόσον ο φορολογούμενος προσκομίσει αποδείξεις που έχουν εκδοθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων για δαπάνες αγοράς αγαθών και λήψης υπηρεσιών, τις οποίες πραγματοποιεί ο ίδιος, η σύζυγος του και τα τέκνα που τους βαρύνουν. Οι δημόσιοι υπάλληλοι που υπηρετούν στην αλλοδαπή, όσοι διαμένουν σε οίκο ευγηρίας, σε ψυχιατρικά ιδρύματα, φυλακισμένοι και οι κάτοικοι κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αποκτούν εισόδημα στην Ελλάδα πλέον του 90% του συνολικού εισοδήματος τους, δικαιούνται το αφορολόγητο ποσό της κλίμακας χωρίς την προσκόμιση αποδείξεων.
- Το ποσό των αποδείξεων δαπανών, που απαιτείται να προσκομισθούν, ορίζεται σε 25% του ατομικού εισοδήματος του φορολογουμένου. Αν το ποσό των αποδείξεων δαπανών είναι μικρότερο, τότε επί της διαφοράς επιβάλλεται φόρος με συντελεστή 10%⁴⁰.

⁴⁰ Eurostat, Το δημόσιο χρέος της Ελλάδας το υψηλότερο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, www.24h.g 27-2-2013

Το αφορολόγητο ποσό της κλίμακας αυξάνεται κατά 2.000 ευρώ ως δαπάνη χωρίς δικαιολογητικά, για τον φορολογούμενο και για καθένα από τα πρόσωπα που συνοικούν με αυτόν ή τον βαρύνουν, εφόσον:

- Παρουσιάζουν αναπηρία 67% και πάνω από νοητική καθυστέρηση, φυσική αναπηρία ή ψυχική πάθηση, με βάση τη γνωμάτευση της οικείας πρωτοβάθμιας υγειονομικής επιτροπής, που εδρεύει σε κάθε νομό. Δεν λαμβάνεται υπόψη επαγγελματική ή ασφαλιστική αναπηρία.
- Είναι τυφλοί και είναι γραμμένοι στο γενικό μητρώο τυφλών, που τηρείται στην οικεία νομαρχία.
- Είναι νεφροπαθείς που τελούν υπό αιμοκάθαρση ή περιτοναϊκή κάθαρση, ή, δεν έχουν κάνει μεταμόσχευση νεφρού, καθώς και τα πρόσωπα που πάσχουν από μεσογειακή, δρεπανοκυτταρική και μικροδρεπανοκυτταρική αναιμία και κάνουν μεταγγίσεις αίματος.
- Είναι ανάπηροι αξιωματικοί ή οπλίτες, οι οποίοι με την ιδιότητα του αναπήρου παίρνουν σύνταξη από το δημόσιο ταμείο, ή, αξιωματικοί οι οποίοι έχουν τεθεί σε κατάσταση πολεμικής διαθεσιμότητας, ή, αξιωματικοί που εξαιτίας πολεμικού τραύματος, ή, νοσήματος που επήλθε λόγω κακουχιών σε πολεμική περίοδο, μπορούν να υπηρετήσουν μόνο σε γραφεία
- Είναι θύματα πολέμου. Θύματα πολέμου κατά την έννοια του παρόντος, θεωρούνται τα πρόσωπα που λαμβάνουν σύνταξη από πολεμική αιτία. Με τα θύματα πολέμου εξομοιώνονται και τα πρόσωπα τα οποία ως μέλη οικογενειών αξιωματικών και οπλιτών, οι οποίοι απεβίωσαν κατά την εκτέλεση διατεταγμένης υπηρεσίας σε ειρηνική περίοδο, δικαιούνται σύνταξη από το δημόσιο ταμείο,
- Παίρνουν σύνταξη από το δημόσιο ταμείο ως ανάπηροι, ή, θύματα εθνικής αντίστασης ή εμφυλίου πολέμου⁴¹.

Το ποσό του φόρου που προκύπτει με βάση τη φορολογική κλίμακα μειώνεται κατά ποσό που ισούται με το 10% κάθε μιας από τις παρακάτω δαπάνες του φορολογούμενου:

⁴¹ Eurostat, Το δημόσιο χρέος της Ελλάδας το υψηλότερο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, www.24h.g 27-2-2013

Των εξόδων ιατρικής και νοσοκομειακής περίθαλψης του φορολογουμένου και των λοιπών προσώπων που τον βαρύνουν. Το ποσό της μείωσης δεν μπορεί να υπερβεί τις 3.000 ευρώ. Ως έξοδα ιατρικής και νοσοκομειακής περίθαλψης θεωρούνται:

- Οι αμοιβές που καταβάλλονται σε ιατρούς, όλων των ειδικοτήτων για ιατρικές επισκέψεις και εξετάσεις, καθώς και οι αμοιβές που καταβάλλονται σε οδοντίατρους, για οδοντοθεραπεία, οδοντοπροσθετική και γναθοχειρουργική.
- Τα έξοδα νοσηλείας που καταβάλλονται σε νοσηλευτικά ιδρύματα, ή, ιδιωτικές κλινικές, στα οποία περιλαμβάνονται και τα έξοδα για φαρμακευτική περίθαλψη μέσα σε αυτά, καθώς και οι δαπάνες που καταβάλλονται για διαρκή κάλυψη ιατρικών αναγκών,
- Οι αμοιβές που καταβάλλονται σε νοσοκόμο για την παροχή υπηρεσιών σε ασθενή κατά τη νοσηλεία του σε νοσοκομείο, ή, κλινική, ή, στο σπίτι,
- Η δαπάνη για την αντικατάσταση μελών του σώματος με τεχνητά μέλη, καθώς και η δαπάνη για την αγορά ή τοποθέτηση στο σώμα του ασθενούς οργάνων, τα οποία είναι αναγκαία για τη φυσιολογική λειτουργία του ανθρώπινου οργανισμού,
- Τα έξοδα νοσοκομειακής περίθαλψης των τέκνων που είναι άγαμα, ή, διαζευγμένα, ή, τελούν σε κατάσταση χηρείας, εφόσον το ετήσιο φορολογούμενο και απαλλασσόμενο εισόδημα τους δεν υπερβαίνει τα 6.000 ευρώ και πάσχουν από ανίατο νόσημα, καθώς επίσης και με τις ίδιες προϋποθέσεις η δαπάνη για την περίθαλψη με οποιοδήποτε τρόπο των τυφλών, κωφαλάλων, ή, διανοητικά καθυστερημένων τέκνων του φορολογουμένου, όπως και η δαπάνη τους για δίδακτρα, ή, διατροφή που καταβάλλονται γι' αυτά τα τέκνα σε ειδικές για την πάθηση τους σχολές ή θεραπευτήρια
- Ποσό ίσο με το 50% της δαπάνης που καταβάλλεται σε επιχειρήσεις περίθαλψης ηλικιωμένων, οι οποίες λειτουργούν νόμιμα.

Στις δαπάνες αυτές περιλαμβάνονται και οι δαπάνες για έξοδα ιατρικής και νοσοκομειακής περίθαλψης των προσώπων που συνοικούν με το φορολογούμενο και παρουσιάζουν αναπηρία 67% και πάνω από νοητική υστέρηση, φυσική αναπηρία, ή,

ψυχική πάθηση με βάση τη γνωμάτευση της οικείας πρωτοβάθμιας υγειονομικής επιτροπής, που εδρεύει σε κάθε νομό, ή, είναι τυφλοί που είναι γραμμένοι στο γενικό μητρώο τυφλών, που τηρείται στη νομαρχία και έχουν αποκτήσει ετήσιο εισόδημα πάνω από 6.000 ευρώ.

- Του μισθώματος που καταβάλλεται ετησίως για κύρια κατοικία του φορολογούμενου και της οικογένειάς του. Ανώτατο όριο δαπάνης για τον υπολογισμό της μείωσης θεσπίζονται τα 1.000 ευρώ. Δεν δικαιούνται την έκπτωση όσοι παίρνουν στεγαστικό επίδομα. Επίσης, δεν δικαιούνται τη μείωση οι φορολογούμενοι, όταν οι ίδιοι, ή, οι σύζυγοί τους, ή, τα τέκνα που τους βαρύνουν έχουν πλήρη κυριότητα, ή, κατοχή εξ ολοκλήρου, σε οικία με επιφάνεια τουλάχιστον ίση με εκείνη της μισθωμένης κύριας κατοικίας, η οποία βρίσκεται στον ίδιο νομό με τη μισθωμένη.
- Του ποσού του μισθώματος που καταβάλλει ετησίως για τα τέκνα του ο φορολογούμενος που μισθώνει κατοικίες για την ικανοποίηση των στεγαστικών αναγκών τους, τα οποία φοιτούν σε αναγνωρισμένα σχολεία ή σχολές του εσωτερικού, εφόσον αυτά τον βαρύνουν και εφόσον οι κατοικίες που μισθώνονται βρίσκονται στην πόλη που έχει την έδρα της η σχολή ή το σχολείο που φοιτούν τα τέκνα του και αυτός ή τα τέκνα του δεν έχουν άλλη κατοικία σ' αυτή την πόλη.
- Του ποσού της δαπάνης για παράδοση κατ'Α οίκον ιδιαίτερων μαθημάτων, ή, για φροντιστήρια οποιασδήποτε αναγνωρισμένης εκπαιδευτικής βαθμίδας, ή, ξένων γλωσσών, το οποίο καταβάλλει ετησίως ο φορολογούμενος για κάθε τέκνο που τον βαρύνει ή για τον ίδιο. Επίσης θεσπίζεται ανώτατο όριο δαπάνης τα 1.000 ευρώ για κάθε παιδί.
- Των τόκων που καταβάλλονται για στεγαστικά δάνεια πρώτης κατοικίας που χορηγούνται στον φορολογούμενο με υποθήκη ή προσημείωση από τράπεζες, το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, τα Ταχυδρομικά Ταμιευτήρια και άλλους πιστωτικούς οργανισμούς,
- Των τόκων που καταβάλλονται από το φορολογούμενο για στεγαστικά δάνεια για απόκτηση πρώτης κατοικίας που χορηγούνται από ασφαλιστικές επιχειρήσεις στους υπαλλήλους τους⁴².

⁴² http://www.euro2day.gr/ftcom_gr/194/articles/521460/ArticleFTgr.aspx

- Των τόκων που καταβάλλονται από το φορολογούμενο για προκαταβολές που χορηγούνται από τα Ταμεία Αλληλοβοηθείας Στρατού, Ναυτικού και Αεροπορίας, για απόκτηση πρώτης κατοικίας. Οι ρυθμίσεις αυτές ισχύουν για το ποσό των τόκων που αντιστοιχούν σε στεγαστικό δάνειο ως 200.000.
- Του ποσού της ετήσιας δαπάνης που καταβάλλει ο φορολογούμενος για ασφάλιστρα ασφαλίσεων ζωής, θανάτου, προσωπικών ατυχημάτων και ασθένειας για την ασφάλιση του ίδιου, της συζύγου του και των τέκνων που τους βαρύνουν⁴³.
- Το ποσό της δαπάνης ασφαλίσεων επί του οποίου υπολογίζεται η μείωση, δεν μπορεί να υπερβεί τα 1.200 ευρώ για άγαμο και τα 2.400 ευρώ για οικογένεια.
- Του ποσού της διατροφής που καταβάλλεται από τον έναν σύζυγο στον άλλο και επιδικάστηκε ή συμφωνήθηκε με συμβολαιογραφική πράξη. Το ποσό της μείωσης του φόρου δεν μπορεί να υπερβεί τα 1.500 ευρώ.
- Των ποσών που καταβάλλονται από τον φορολογούμενο λόγω δωρεάς στο Δημόσιο, τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, το Εθνικό Ταμείο Κοινωνικής Συνοχής, τους ιερούς ναούς, τις ιερές μονές του Αγίου Όρους, το Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως, τα Πατριαρχεία Αλεξανδρείας και Ιεροσολύμων, την Ιερά Μονή Σινά, την Ορθόδοξη Εκκλησία της Αλβανίας, τα ημεδαπά Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, τα κρατικά και δημοτικά νοσηλευτικά ιδρύματα και τα νοσοκομεία που είναι νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου και επιχορηγούνται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, καθώς και το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων.
- Της αξίας των ιατρικών μηχανημάτων και των ασθενοφόρων αυτοκινήτων, που μεταβιβάζονται λόγω δωρεάς στα κρατικά και δημοτικά νοσηλευτικά ιδρύματα και τα νοσοκομεία που αποτελούν νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου και επιχορηγούνται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό.
- Των χρηματικών ποσών που καταβάλλονται από τον φορολογούμενο λόγω δωρεάς προς τα κοινωφελή ιδρύματα, τα σωματεία μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που παρέχουν υπηρεσίες εκπαίδευσης και χορηγούν υποτροφίες, τα ημεδαπά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, τα ημεδαπά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που νόμιμα έχουν συσταθεί ή συνιστώνται και τα οποία

⁴³ http://www.euro2day.gr/ftcom_gr/194/articles/521460/ArticleFTgr.aspx

επιδιώκουν κοινωφελείς σκοπούς, τους ερευνητικούς και τεχνολογικούς φορείς και τα ερευνητικά κέντρα που αποτελούν ημεδαπά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα⁴⁴.

- Των χρηματικών ποσών που καταβάλλονται από τον φορολογούμενο λόγω χορηγίας προς τα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ημεδαπά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που νόμιμα υπάρχουν ή συνιστώνται, εφόσον επιδιώκουν σκοπούς πολιτιστικούς. Πολιτιστικοί σκοποί είναι, ιδίως, η καλλιέργεια, προαγωγή και διάδοση των γραμμάτων, της μουσικής, του χορού, του θεάτρου, του κινηματογράφου, της ζωγραφικής, της γλυπτικής και των τεχνών γενικότερα, καθώς και η ίδρυση, επέκταση και συντήρηση των αναγνωρισμένων ιδιωτικών μουσείων, όπως τέχνης, φυσικής ιστορίας, εθνολογικών και λαογραφικών.
- Του ποσού της δαπάνης για επεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης ακινήτου που εντάσσονται σε έργα του επιχειρησιακού προγράμματος «Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη» και αφορούν:
 - ο Την αντικατάσταση του λέβητα πετρελαίου για την εγκατάσταση τηλεθέρμανσης ή για νέα εγκατάσταση τηλεθέρμανσης ή συστήματος που κάνει χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, καθώς και για παρεμβάσεις στο υφιστάμενο σύστημα που αφορούν σε σύστημα αντιστάθμισης στον καυστήρα / λέβητα σε συνδυασμό με αυτονομία θέρμανσης και μόνωση σωληνώσεων.
 - ο Την αλλαγή εγκατάστασης κεντρικού κλιματισμού χρήσης καυσίμου από πετρέλαιο σε φυσικό αέριο ή για νέα εγκατάσταση φυσικού αερίου.
 - ο Την αγορά και εγκατάσταση ηλιακών συλλεκτών και για την εγκατάσταση κεντρικού κλιματισμού με χρήση ηλιακής ενέργειας.
 - ο Την αγορά και εγκατάσταση αποκεντρωμένων συστημάτων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που βασίζονται σε Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (φωτοβολταϊκά, μικρές ανεμογεννήτριες) και συμπαραγωγής ηλεκτρισμού και ψύξης - θέρμανσης με χρήση φυσικού αερίου ή ανανεώσιμων πηγών

⁴⁴ http://www.euro2day.gr/ftcom_gr/194/articles/521460/ArticleFTgr.aspx

- Τη θερμομόνωση σε υφιστάμενα κτήρια με τοποθέτηση διπλών θερμομονωτικών υαλοπινάκων και θερμομονωτικών πλαισίων / κουφωμάτων (συμπεριλαμβάνονται εξωτερικά καλύμματα, παντζούρια και ρολά) και τοποθέτηση θερμομόνωσης στο κέλυφος ή/και στην οροφή (δώμα ή στέγη).
- Τη δαπάνη για τη διενέργεια ενεργειακής επιθεώρησης από αρμόδιο επιθεωρητή

Το ποσό της δαπάνης αυτής επί της οποίας υπολογίζεται η μείωση δεν μπορεί να υπερβεί το ποσό των τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ⁴⁵.

- Του ποσού της δαπάνης των εισφορών που καταβάλλονται από τον φορολογούμενο σε ταμεία ασφάλισης του, εφόσον η καταβολή τους είναι υποχρεωτική από το νόμο, καθώς και το ποσό των καταβαλλόμενων εισφορών στις περιπτώσεις προαιρετικής ασφάλισης του σε ταμεία που έχουν συσταθεί με νόμο. Το ποσό της μείωσης δεν μπορεί να υπερβεί τα χίλια 1.000 ευρώ.
- Για το φορολογούμενο που αποκτά εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες, εφόσον αυτός προσφέρει υπηρεσίες ή κατοικεί για εννέα (9) τουλάχιστον μήνες μέσα στο έτος που απέκτησε το εισόδημα αυτό στους Νομούς Ξάνθης, Ροδόπης, Έβρου, Λέσβου, Χίου, Σάμου και Δωδεκανήσου, καθώς και σε περιοχή των νομών Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων, Καστοριάς, Φλώρινας, Πέλλης, Κιλκίς, Σερρών και Δράμας, η οποία περιλαμβάνεται σε ζώνη βάθους 20 χιλιομέτρων από τη μεθοριακή γραμμή, το ποσό του φόρου που προκύπτει με βάση την φορολογική κλίμακα μειώνεται κατά 60 ευρώ για κάθε τέκνο που τον βαρύνει.
- Αν στο συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου περιλαμβάνεται και εισόδημα από ακίνητα, εκτός από το απαλλασσόμενο εισόδημα από ιδιοκατοίκηση γενικά, τότε στο ποσό αυτό (ενοίκια) επιβάλλεται συμπληρωματικός φόρος 1,5%. Ο συντελεστής αυτός αυξάνεται σε 3% εφόσον η επιφάνεια κατοικίας υπερβαίνει 300 τετραγωνικά μέτρα
- Ο φόρος στις αμοιβές που αποκτούν οι αξιωματικοί και το κατώτερο πλήρωμα του εμπορικού ναυτικού από την παροχή υπηρεσιών σε εμπορικά πλοία, υπολογίζεται με συντελεστή 6% για τους αξιωματικούς και 3% για το

⁴⁵ http://www.reporter.gr/default.asp?pid=71&la=1&art_aid=213436

κατώτερο πλήρωμα, στις αμοιβές που αποκτώνται από το έτος 2010 και μετά⁴⁶.

⁴⁶ http://www.express.gr/afieroma/forologikh_dhlosh/526182oz_20111007526182.php3

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΑΛΛΑΓΩΝ ΤΟΥ 2012

Τα 25 νέα μέτρα που τέθηκαν σε εφαρμογή, είναι⁴⁷:

1. Μείωση του αφορολόγητου ποσού από τα 12.000 ευρώ, στα 5.000 ευρώ. Οι δύο μειώσεις στο αφορολόγητο, μπορεί να έγιναν μέσα στο 2011 (Ιούλιο και Οκτώβριο), όμως η παρακράτηση θα τεθεί σε ισχύ από την 1η Ιανουαρίου 2012.
2. Στα 9.000 ευρώ, από 12.000 ευρώ, μειώνεται το αφορολόγητο ποσό για τους νέους ηλικίας μέχρι 30 ετών, και τους συνταξιούχους άνω των 65 ετών.
3. Αλλαγές στους συντελεστές και στα κλιμάκια της φορολογικής κλίμακας, τα οποία περιορίζονται σε 8, από 10 που είναι σήμερα. Ο συντελεστής φόρου, που αντιστοιχεί στο κλιμάκιο ετήσιου εισοδήματος, από τα 16.000 έως τα 22.000 ευρώ, αυξάνεται από 24%, σε 25%. Για εισοδήματα από 22.000 έως 26.000 ευρώ, μειώνεται από 26%, σε 25%. Για το τμήμα του εισοδήματος από τα 26.000 έως τα 32.000 ευρώ, ο συντελεστής αυξάνεται από 32%, σε 35%. Για εισοδήματα από 32.000 έως 40.000 ευρώ, ο συντελεστής μειώνεται από 36%, σε 35%.
4. Μείωση των αφορολογήτων ορίων για τα προστατευόμενα τέκνα του υπόχρεου. Συγκεκριμένα, μειώνονται από τις 11.500 στις 7.000 ευρώ, για τους υπόχρεους, που έχουν 3 τέκνα, και από τις 13.500 στις 10.000 ευρώ, για όσους έχουν 4 τέκνα.
5. Αυξάνονται έως 71% τα τεκμήρια διαβίωσης για κατοικίες, ΙΧ αυτοκίνητα, σκάφη και πισίνες.
6. Κόβονται στο μισό οι φοροαπαλλαγές για νοσήλια, ενοίκια, δίδακτρα φροντιστηρίων, ασφάλιστρα ζωής, δωρεές, διατροφή κ.λπ. και η έκπτωση 10% θα γίνεται μόνο από τον φόρο. Επίσης, καταργείται η έκπτωση 20% για τις δικηγορικές αμοιβές.
7. Καταργείται το «μπόνους» 10% της έκπτωσης φόρου, που ίσχυε στις περιπτώσεις συγκέντρωσης περισσότερων αποδείξεων από τις απαιτούμενες.
8. Τίθεται σε εφαρμογή η αυξημένη παρακράτηση φόρου εισοδήματος, με το νέο μειωμένο αφορολόγητο όριο των 5.000 ευρώ.
9. Ξεκίνησε η παρακράτηση της «ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης», που επιβάλλεται με συντελεστές 1%-4%, σε ετήσια εισοδήματα άνω των 12.000 ευρώ.

⁴⁷ www.taxis.gr/%ghmdkj.veameτρα#taxis.net128499-1-3-2013

10. Μειώνεται στα 200.000 ευρώ, από 400.000 ευρώ, το αφορολόγητο του Φόρου Ακίνητης Περιουσίας, κάτι που θα οδηγήσει σε νέες επιβαρύνσεις για όλους τους ιδιοκτήτες ακινήτων.
11. Σε πέντε μηνιαίες δόσεις θα πρέπει να καταβάλλουν οι ιδιοκτήτες το Ειδικό Τέλος Ηλεκτροδοτούμενων .ομημένων Επιφανειών. Το τέλος θα αναπροσαρμοστεί, εφόσον αυξηθούν οι αντικειμενικές αξίες.
12. Έξι φόροι θα περιμένουν τους ιδιοκτήτες ακινήτων το 2012. Συγκεκριμένα, το ΕΤΑΚ του 2009, η έκτακτη εισφορά στην ακίνητη περιουσία άνω των 400.000 ευρώ του έτους 2009, το Έκτακτο Ειδικό Τέλος της .ΕΗ για το 2011 και το 2012 και ο Φόρος Ακίνητης Περιουσίας των ετών 2010 και 2011.
13. Το 2012 θα εισπραχθεί και η έκτακτη εισφορά για το 2011, για όσους έχουν εισοδήματα άνω των 12.000 ευρώ.
14. Το νέο τέλος επιτηδεύματος, που θα πρέπει να πληρώσουν όλοι οι αυτοαπασχολούμενοι στην Εφορία. Για το 2012, το τέλος αυξάνεται από 300 ευρώ σε 500 ευρώ, για κάθε επιχειρηματία και επαγγελματία με έδρα πόλη άνω των 200.000 κατοίκων. Και από 300 σε 400 ευρώ, για όσους έχουν την έδρα τους σε πόλη μέχρι 200.000 κατοίκων.
15. Το 2012 θα εισπραχθεί η έκτακτη εισφορά επί των τεκμηρίων διαβίωσης, για ΙΧ αυτοκίνητα άνω των 1.929 κυβικών εκατοστών, σκάφη αναψυχής άνω των 7 μέτρων, και πισίνες. Η έκτακτη εισφορά θα υπολογιστεί επί των αυξημένων έως και 71% αντικειμενικών κριτηρίων διαβίωσης ΙΧ, σκαφών και δεξαμενών κολύμβησης, που θα ισχύσουν για τα εισοδήματα του 2011.
16. Από την 1/1/2012 θα επιβάλλεται φόρος 20% στην αξία των τηλεοπτικών διαφημίσεων.
17. Εξομοιώνεται ο ΕΦΚ στο πετρέλαιο θέρμανσης - κίνησης. Ο ΕΦΚ στο πετρέλαιο θέρμανσης, που παραλαμβάνουν τα φυσικά πρόσωπα, θα φτάσει στο 80% του ΕΦΚ του πετρελαίου κίνησης από τις 15/10/2012. Αυτό θα έχει ως συνέπεια, από τον Οκτώβριο του επομένου έτους το πετρέλαιο θέρμανσης να πωλείται στα νοικοκυριά ακριβότερα κατά 40 λεπτά το λίτρο, σε τιμές μεταξύ 1,30 και 1,40 το λίτρο.
18. Θεσπίζεται «ηλεκτρονικό» πόθεν έσχεσ για όλους τους φορολογούμενους. Σ' αυτό θα καταγράφονται όλα τα κινητά και ακίνητα περιουσιακά στοιχεία του φορολογούμενου. Η καταγραφή θα γίνει με ειδικό έντυπο, που θα συμπληρώσουν

όλοι οι φορολογούμενοι το 2012. Στο έντυπο θα δηλώνονται όλες οι μεταβολές στην περιουσία του φορολογούμενου, αλλά και οι καταθέσεις⁴⁸.

19. Επανερχονται τα αντικειμενικά κριτήρια φορολόγησης των ελευθέρων επαγγελματιών. Σε κάθε ελεύθερο επαγγελματία και μικρομεσαία επιχείρηση πρόκειται να υπολογίζεται ένα ελάχιστο τεκμαρτό εισόδημα, βάσει συγκεκριμένων «αντικειμενικών κριτηρίων».

20. Αυξάνονται οι αντικειμενικές τιμές των ακινήτων, με στόχο να προσεγγίσουν τις αγοραίες τιμές. Η προσέγγιση θα γίνει μέσω της βάσης δεδομένων που διατηρεί η Τράπεζα της Ελλάδος από τις εκτιμήσεις ακινήτων, που πραγματοποιούν οι εμπορικές τράπεζες στο πλαίσιο των χορηγήσεων στεγαστικών δανείων και των προσημειώσεων ακινήτων για κάθε είδους χρηματοδότηση.

21. Η αύξηση των αντικειμενικών θα επιβαρύνει τον ΦΠΑ 23%, που επιβάλλεται στις αγοραπωλησίες των νεόδμητων οικοδομών, πλην της πρώτης κατοικίας.

22. Αυξήσεις έρχονται, με την αναθεώρηση των αντικειμενικών, και στους φόρους μεταβίβασης παλαιών οικοδομών, οικοπέδων και αγροκτημάτων. Ο φόρος μεταβίβασης, που κυμαίνεται από 8% έως 10% επί της φορολογητέας αξίας ενός ακινήτου, θα αυξηθεί σημαντικά εξαιτίας της αναθεώρησης στις αντικειμενικές αξίες των ακινήτων.

23. Η αύξηση των αντικειμενικών τιμών θα βάλει «φωτιά» και στους φόρους για δωρεές, γονικές παροχές και κληρονομίες ακινήτων.

24. Καταργείται ο Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων, ο οποίος θα αντικατασταθεί από τον «Κώδικα Απεικόνισης Συναλλαγών». Με τον νέο κώδικα θα επιχειρηθεί να απλοποιηθεί η τήρηση βιβλίων και η έκδοση στοιχείων για τις επιχειρήσεις και τους ελεύθερους επαγγελματίες. Όλες οι συναλλαγές τους θα περνούν, υποχρεωτικά, μέσω ενός επαγγελματικού τραπεζικού λογαριασμού.

25. Αλλάζει ο τρόπος φορολόγησης των αγροτών. Πλέον, θα αντιμετωπίζονται ως επιτηδευματίες, και θα είναι υποχρεωμένοι να διατηρούν βιβλία και στοιχεία. Παράλληλα, θα διατηρηθεί το αντικειμενικό σύστημα υπολογισμού του αγροτικού εισοδήματος μόνο για τους φορολογούμενους, που είναι κατά περίπτωση αγρότες⁴⁹.

⁴⁸ www.taxis.gr/%ghmdkj.veameτρα#taxis.net128499-1-3-2013

⁴⁹ www.taxis.gr/%ghmdkj.veameτρα#taxis.net128499-1-3-2013

Η αποτύπωση αυτών των μέτρων φαίνεται στο παρακάτω πίνακες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1								
	ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΑΗ	ΕΤΟΣ	ΚΥΡΙΟΣ ΦΟΡΟΣ	ΤΕΛΟΣ ΕΠΙΤΕΙΛΕΥΜΑΤΟΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗΣ	ΕΙΣΦΟΡΑ ΟΑΕΕ	ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΠΟΥ ΑΠΟΜΕΝΕΙ ΑΠΟ ΦΟΡΟ ΚΑΙ ΟΑΕΕ
ΑΤΟΜΙΚΗ	10.000	2011	500	500	1.000		4.961	4.039
		2012	2.600	650	3.250	225,0%	5.081	1.669
	20.000	2011	2.420	500	2.920		4.961	12.119
		2012	5.200	650	5.850	100,3%	5.081	9.069
	30.000	2011	5.320	500	5.820		4.961	19.219
		2012	7.800	650	8.450	45,2%	5.081	16.469
	100.000	2011	32.420	500	32.920		4.961	62.119
		2012	29.500	650	30.150	-8,4%	5.081	64.769

ΠΙΝΑΚΑΣ 2										
	ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΑΗ	ΕΤΟΣ	ΚΥΡΙΟΣ ΦΟΡΟΣ	ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΗΣ ΦΟΡΟΥ	ΤΕΛΟΣ ΕΠΙΤΕΙΛΕΥΜΑΤΟΣ	ΑΤΟΜΙΚΟΣ ΦΟΡΟΣ ΚΑΘΕ ΕΤΑΙΡΟΥ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ ΚΑΘΕ ΕΤΑΙΡΟΥ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗΣ	ΕΙΣΦΟΡΑ ΟΑΕΕ	ΑΤΟΜΙΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΠΟΥ ΑΠΟΜΕΝΕΙ ΑΠΟ ΦΟΡΟ ΚΑΙ ΟΑΕΕ
ΟΕ ΜΕ ΔΥΟ ΕΤΑΙΡΟΥΣ	20.000	2011	4.000		500	300	2.550		4.961	2.489
		2012	5.200	1.300	1.000		3.750	47,1%	5.081	1.169
	40.000	2011	8.000		500	1.420	5.670		4.961	9.369
		2012	13.200	3.300	1.000		8.750	54,3%	5.081	6.169
	100.000	2011	20.000		500	8.820	19.070		4.961	25.969
		2012	29.500	7.375	1.000		18.938	-0,7%	5.081	25.982

ΠΙΝΑΚΑΣ 3										
	ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΑΗ	ΕΤΟΣ	ΦΟΡΟΣ ΜΗ ΔΙΑΝΕΜΟΜΕΝΩΝ ΚΕΡΑΩΝ (20%)	ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΗΣ ΦΟΡΟΥ	ΤΕΛΟΣ ΕΠΙΤΕΙΛΕΥΜΑΤΟΣ	ΦΟΡΟΣ ΔΙΑΝΕΜΟΜΕΝΩΝ ΚΕΡΑΩΝ (80%)	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ ΚΑΘΕ ΜΕΤΟΧΟΥ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗΣ	ΕΙΣΦΟΡΑ ΟΑΕΕ	ΑΤΟΜΙΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΠΟΥ ΑΠΟΜΕΝΕΙ ΑΠΟ ΦΟΡΟ ΚΑΙ ΟΑΕΕ
ΑΕ ΜΕ ΤΡΕΙΣ ΜΕΤΟΧΟΥΣ	60.000	2011	2.400		500	12.000	4.967		4.961	10.073
		2012	3.120	780	1.000	4.800	3.233	-34,9%	5.081	11.686
	100.000	2011	4.000		500	20.000	8.167		4.961	20.206
		2012	5.200	1.300	1.000	8.000	5.167	-36,7%	5.081	23.086
	500.000	2011	20.000		500	100.000	40.167		4.961	121.539
		2012	29.500	7.375	1.000	40.000	25.958	-35,4%	5.081	135.628

Πηγή www.taxis.gr/%ghmdkj.veaμετρα#taxis.net128499-1-3-2013

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΑΛΛΑΓΩΝ ΤΟΥ 2013

Σε ισχύ τίθενται όλες οι ανατροπές του νέου φορολογικού που υπερψηφίστηκε από τη Βουλή. Το φορολογικό νομοσχέδιο φέρνει νέα φορολογική κλίμακα για μισθωτούς, συνταξιούχους και ελεύθερους επαγγελματίες και φόρο από το πρώτο ευρώ για την φορολόγηση των ενοικίων, κατάργηση των σχεδόν όλων φοροαπαλλαγών και του αφορολόγητου για τα παιδιά. Πιο συγκεκριμένα, προβλέπεται:

- Νέα κλίμακα φορολόγησης για τους μισθωτούς και τους συνταξιούχους. Έτσι οι φορολογούμενοι με εισοδήματα έως 25.000 ευρώ θα φορολογηθούν με συντελεστή 22% και τα εισοδήματα από 25.001 έως 42.000 ευρώ με συντελεστή 32%. Ο ανώτατος συντελεστής για τα εισοδήματα από 42.001 ευρώ και πάνω ανέρχεται σε 42%.
- Καταργούνται σχεδόν όλες οι φοροαπαλλαγές. Διατηρείται αλλά είναι «ψαλιδισμένη» η έκπτωση φόρου 10% για ιατρικά έξοδα και νοσήλια. Επίσης παραμένουν οι δαπάνες για δωρεές, χορηγίες και διατροφή προς την πρώην ή τον πρώην σύζυγο⁵⁰.
- Με δύο κλιμάκια και από το πρώτο ευρώ θα φορολογηθούν οι ελεύθεροι επαγγελματίες. Αναλυτικότερα τα εισοδήματα έως 50.000 ευρώ θα φορολογηθούν με φορολογικό συντελεστή 26% και από 50.001 ευρώ και πάνω με 33%.
- Αυξάνεται το τέλος επιτηδεύματος για τους επαγγελματίες από τα 500 ευρώ το χρόνο στα 650 ευρώ ενώ για τις επιχειρήσεις αυξάνεται από τα 500 στα 1.000 ευρώ.
- Από το πρώτο ευρώ θα φορολογούνται και τα ενοίκια. Έτσι για εισοδήματα από ενοίκια μέχρι 12.000 ευρώ ο συντελεστής φτάνει στο 10% και από 12.001 και πάνω στο 33%. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: Ένας φορολογούμενος με ετήσιο εισόδημα 26.000 ευρώ και 9.000 ευρώ από ενοίκια δηλαδή συνολικά 35.000

⁵⁰ ΘΟΔΩΡΗΣ ΠΕΛΑΓΙΤΗΣ, 'Οι χρηματοπιστωτικοί κίνδυνοι σήμερα για την Ευρώπη', Εφημερίδα Ελευθεροτυπία, 26/09/2007.

ευρώ πλήρωνε μέχρι σήμερα φόρο 3.150 ευρώ με το νέο σύστημα και τον συντελεστή θα κληθεί να καταβάλει μόλις 900 ευρώ.

- Αλλάζει το σύστημα συλλογής αποδείξεων. Οι μισθωτοί και οι συνταξιούχοι θα πρέπει να συλλέγουν αποδείξεις για το 25% του εισοδήματός τους με ανώτατο όριο τα 10.500 ευρώ. Στην περίπτωση που υπάρχει διαφορά μεταξύ του ποσού των αποδείξεων που θα πρέπει να συγκεντρώσουν και των αποδείξεων που συγκεντρώθηκαν θα επιβάλλεται φορολογικό «πέναλτι» 22%.

Αναλυτικότερα, μισθωτοί και συνταξιούχοι με εισοδήματα έως 42.000 ευρώ (σ.σ. από τη ρύθμιση αυτή εξαιρούνται οι επιτηδευματίες) θα δικαιούνται έκπτωση φόρου μόνο εφόσον συγκεντρώσουν αποδείξεις δαπανών που θα αναλογούν τουλάχιστον στο 25% του φορολογητέου εισοδήματός τους. Για όσους το εισόδημά τους υπερβαίνει τα 42.000 ευρώ, θα απαιτούνται αποδείξεις 10.500 ευρώ, αντί έως 15.000 ευρώ που ίσχυε μέχρι σήμερα⁵¹.

Το πολυτεχνικό επίδομα μειώνεται από 528 ευρώ το έτος ανά παιδί σε 450 ευρώ ανά παιδί με μηνιαία ενίσχυση επιπλέον 40 ή 50 ευρώ για κάθε τέκνο. Στο σύνολο τα χρήματα που εισπράττουν οι οικογένειες αυξάνονται εξαιτίας της μηνιαίας ενίσχυσης αλλά υπάρχουν σημαντικές απώλειες από την κατάργηση του αφορολόγητου για τα τέκνα.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Στην περίπτωση που εφαρμοστεί αυτή η πρόταση μία οικογένεια με 3 παιδιά που έχει δηλώσει εισόδημα 33.000 ευρώ καθαρά χωρίς τις ασφαλιστικές εισφορές και τις κρατήσεις υπέρ τρίτων θα λαμβάνει συνολικά 2.910 ευρώ για τα παιδιά. Δηλαδή 450 ευρώ επί 3 παιδιά=1.350 ευρώ πολυτεχνικό επίδομα. Για την ενίσχυση των παιδιών θα λαμβάνει 40 ευρώ για το πρώτο παιδί, 40 ευρώ για το δεύτερο και 50 ευρώ για το τρίτο κάθε μήνα. Επομένως 130 ευρώ επί 12 μήνες: 1.560. Επομένως συνολικά στο έτος το ποσό ανέρχεται 2.910 αντί για 1.584 ευρώ που λάμβανε έως σήμερα.

⁵¹ ΘΟΔΩΡΗΣ ΠΕΛΑΓΙΤΗΣ, 'Οι χρηματοπιστωτικοί κίνδυνοι σήμερα για την Ευρώπη', Εφημερίδα Ελευθεροτυπία, 26/09/2007.

- Αλλάζει η φορολογία των κερδών για τις ανώνυμες εταιρείες και τις εταιρείες περιορισμένης ευθύνης. Τα αδιανέμητα κέρδη των εταιριών θα φορολογούνται με συντελεστή 26%. Στα μερίσματα (διανεμόμενα κέρδη) θα επιβάλλεται φόρος με συντελεστή 10%.
- Ο φόρος υπεραξίας 20% στις μεταβιβάσεις ακινήτων θα ισχύσει για ακίνητα που μεταβιβάζονται από 1-1-2013 και μετά.
- Αυξάνεται ο φόρος στους τόκους των καταθέσεων, από 10 σε 15%, κάτι που ισχύει από 1-1-2013⁵².

⁵²<http://www.real.gr/DefaultArthro.aspx?page=arthro&id=201933&catID=11> 12/1/2013

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΑΛΛΑΓΩΝ

Στα χρόνια της οικονομικής κρίσης, η μείωση των μισθών, τα αυξημένα φορολογικά μέτρα και η ανεργία, σε συνδυασμό με το κλίμα ανασφάλειας που επικρατεί, έχουν συνδεθεί με την αύξηση της συχνότητας ψυχικών διαταραχών, όπως η κατάθλιψη, ο αλκοολισμός και η χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών. Τα παραπάνω έχουν ως αποτέλεσμα την αύξηση της συχνότητας των αποπειρών αυτοκτονίας, καθώς και της χρήσης των υπηρεσιών ψυχικής υγείας⁵³.

Έρευνες στη Μεγάλη Βρετανία έχουν δείξει ότι οι άνθρωποι που αδυνατούν να αντιμετωπίσουν τα οικονομικά τους χρέη έχουν, σε σχέση με το γενικό πληθυσμό, δύο με τρεις φορές συχνότερα μείζονα κατάθλιψη ή ψυχωσική συνδρομή, είναι δύο φορές συχνότερα εξαρτημένοι απ'το αλκοόλ και παρουσιάζουν τέσσερις φορές περισσότερες πιθανότητες να εξαρτηθούν από άλλες ουσίες. Η κατηγορία που πλήττεται σε μεγαλύτερο βαθμό είναι οι άντρες με χαμηλή εκπαίδευση και ελλιπείς δεξιότητες. Οι κοινωνικοί παράγοντες που ενισχύουν τον κίνδυνο φτώχειας είναι οι εξής:

- Το μέγεθος νοικοκυριού. Όπως διαπιστώσαμε και παραπάνω ο κίνδυνος φτώχειας είναι μεγαλύτερος για τα ακραία μεγέθη νοικοκυριών, δηλαδή με πέντε ή περισσότερα μέλη και αντίστοιχά για εκείνα που αποτελούνται από μόνο ένα άτομο. Στην πρώτη περίπτωση ο κίνδυνος αυξάνει βάσει του αριθμού των μελών αναλογικά με το συνολικό εισόδημα ενώ στην δεύτερη περίπτωση οφείλεται αποκλειστικά στο χαμηλό εισόδημα.
- Η δομή της οικογένειας. Οι μονογονεϊκές οικογένειες παρουσιάζουν υψηλότερα επίπεδα φτώχειας από τα αντίστοιχα επίπεδα όλων των τύπων νοικοκυριών με εξαρτώμενα παιδιά.
- Η ηλικία. Οι ηλικιωμένοι και τα παιδιά αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο κίνδυνο. Τα παιδιά κληρονομούν τις κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες των γονέων από την στιγμή της γέννησης τους.

⁵³ ΘΟΔΩΡΗΣ ΠΕΛΑΓΙΤΗΣ, 'Οι χρηματοπιστωτικοί κίνδυνοι σήμερα για την Ευρώπη', *Εφημερίδα Ελευθεροτυπία*, 26/09/2007.

- Το φύλο. Το ποσοστό της φτώχειας σύμφωνα με έρευνες είναι πολύ υψηλότερο για τις γυναίκες από ότι για τους άνδρες, φαινόμενο που γεννά ιδιαίτερο προβληματισμό. Εν είναι τυχαίο ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2007 διαπίστωσε πως εξακολουθεί να υφίσταται χάσμα στις αμοιβές μεταξύ των ανδρών και των γυναικών, χάσμα μάλιστα που κλιμακώνεται στις μεγαλύτερες ηλικίες και στους έχοντες υψηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης.
- Το εκπαιδευτικό επίπεδο. Η εκπαίδευση συνδέεται άμεσα με τις ανισότητες στην κατανομή του εισοδήματος και στην πιθανότητα φτώχειας των νοικοκυριών καθώς επηρεάζει άμεσα τις παραγωγικές δυνατότητες των ατόμων, τις αμοιβές που μπορούν να εξασφαλίσουν στην αγορά εργασίας και το επίπεδο ευημερίας τους.
- Οι κοινωνικές προκαταλήψεις δεδομένου ότι οι οικονομικοί μετανάστες, που αντιμετωπίζονται ως κατεξοχήν φθηνό εργατικό δυναμικό, συνιστούν ομάδα που πλήττεται από τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Οι συνέπειες της φτώχειας είναι ωστόσο σε μεγάλο βαθμό κοινές σε όλες τις χώρες και μπορούν να διακριθούν σε δυο βασικές κατηγορίες: συνέπειες σε ατομικό επίπεδο, για τους φτωχούς και την οικογένεια τους, και συνέπειες σε συλλογικό επίπεδο για την κοινωνική και οικονομική ζωή ενός κράτους.

Μια από τις πιο οδυνηρές συνέπειες της φτώχειας σε ατομικό επίπεδο είναι η πείνα και η απόλυτη ή η πολύ μεγάλη στέρηση ζωτικής σημασίας αγαθών όπως η τροφή κ.α. Η περιορισμένη δυνατότητα πρόσβασης στα παραπάνω αγαθά συνιστά παράγοντα που προκαλεί φυσική εξαθλίωση, προσβάλλοντας στον πυρήνα της την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Μια άλλη κατηγορία συνεπειών είναι οι σχετιζόμενες με την εκπαίδευση του ατόμου. Ο αναλφαβητισμός και γενικά η εκπαιδευτική ανεπάρκεια αποστερούν από το άτομο κάθε δυνατότητα να επιτύχει ένα ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης.

Παράλληλα κίνδυνοι είναι αυτοί που αφορούν την περιορισμένη ή και ελάχιστη πρόσβαση στην αγορά εργασίας των ατόμων που πλήττονται από τη φτώχεια. Οι περιορισμένες ικανότητες ανταπόκρισης στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας είναι αιτίες και ταυτόχρονα σοβαρότατοι κίνδυνοι φτώχειας και μάλιστα

τόσο για το άτομο που αναζητά εργασία όσο και για την οικογένεια του. Εξαιρετικά επικίνδυνοι είναι οι κίνδυνοι που δημιουργούνται για την υγεία όσων πλήττονται από τη φτώχεια. Τα προβλήματα πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας ή σε κατάλληλες και ποιοτικές υπηρεσίες υγείας προκαλούν βαριά προβλήματα σωματικής και ψυχικής υγείας τα οποία εύλογα επιδρούν στο επίπεδο ζωής των ατόμων αυτών.

Σε σύνδεση με τα προηγούμενα είναι τα προβλήματα κοινωνικοποίησης όσων πλήττονται από τη φτώχεια. Η φτώχεια περιορίζει τις ευκαιρίες, προκαλεί απομόνωση ενώ μπορεί να καταστήσει τα άτομα ευάλωτα στην περιθωριοποίηση ή στην εγκληματική συμπεριφορά. Σε κάθε περίπτωση η φτώχεια πλήττει την ίδια την ελευθερία των ατόμων, αφού τα καθιστά αδύναμα να διεκδικήσουν θεμελιώδη δικαιώματα τους. Είναι προφανές πως οι συνέπειες της φτώχειας επιδρούν στο άτομο και εντείνονται ανάλογα με το μέγεθος της οικονομικής ανισότητας που χαρακτηρίζει το περιβάλλον στο οποίο καλείται να λειτουργήσει και να αναπτυχθεί⁵⁴.

7.1 Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΟΝ ΠΛΗΘΥΣΜΟ

Στις φτωχότερες χώρες, καθώς και για τις φτωχότερες ομάδες, οι επιπτώσεις της κρίσης είναι συνήθως πιο έντονες σε σύγκριση με άλλες πληθυσμιακές ομάδες, τα ποσοστά φοίτησης στα σχολεία τείνουν να πέφτουν και τα ποσοστά εγκατάλειψης του σχολείου αυξάνονται κατά τη διάρκεια μιας κρίσης. Παρόμοια είναι η κατάσταση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, από το 2008 υπάρχει μια μείωση 11.3% στον αριθμό των εισαγομένων φοιτητών στην συγκεκριμένη βαθμίδα εκπαίδευσης. Σχετικά με την υγεία υπάρχουν λίγα στοιχεία από αυξημένα ποσοστά θνησιμότητας μεταξύ κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης. Γενικά τα επίπεδα της κακής υγείας μεταξύ των νέων τείνουν να αυξάνονται κατά τη διάρκεια των οικονομικών κρίσεων, με ιδιαίτερη αύξηση των σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων (ΣΜΝ) και επίσης η κατάχρηση ουσιών σχετίζονται με ασθένειες.

⁵⁴ ΜΗΝΑΣ ΤΣΑΜΟΠΟΥΛΟΣ, 'Η ακτινογραφία της κρίσης' Εφημερίδα Πρώτο Θέμα, 28/10/2008.

Σε περίπτωση που οι δαπάνες για την υγεία μειώνεται σημαντικά, όπως στο Περού κατά τη διάρκεια της κρίσης στα τέλη της δεκαετίας του 1980 και στις αρχές της δεκαετίας του 1990, τόσο αυξάνεται το ποσοστό θνησιμότητα⁵⁵.

Είναι καλά γνωστό ότι το εισόδημα, η μόρφωση και το επάγγελμα είναι καθοριστικοί κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες που επηρεάζουν την υγεία.. Τώρα συσσωρεύονται τα ερευνητικά στοιχεία που δείχνουν ότι τα χρέη κάθε μορφής, δάνεια ή πιστωτικές κάρτες πρέπει να περιλαμβάνονται στους παράγοντες που επηρεάζουν ουσιαστικά τη σωματική και την ψυχική υγεία των ανθρώπων. Το πόσο ένα άτομο ανησυχεί για τα χρέη του έχει τυποποιηθεί και αξιολογείται με συγκεκριμένη κλίμακα.

Τα κύρια στοιχεία των επιπτώσεων σχετικά με τη διατροφή προέρχεται από μια μελέτη στην Ινδονησία. όπου διαπίστωσε ότι, ως αποτέλεσμα της ασιατικής οικονομικής κρίσης ο Δείκτης Μάζας Σώματος (ΔΜΣ) των μητέρων μειώθηκε και η αναμενόμενη αύξηση του ΔΜΣ εφήβων δεν έλαβε χώρα, με τα αγόρια να πλήττονται ιδιαίτερα. Άλλες μελέτες από την Ινδονησία δείχνουν μια αυξανόμενη επίπτωση των ελλείψεων μικροθρεπτικών συστατικών, όπως η αναιμία, η ανεπάρκεια σιδήρου και η νυκτερινή τύφλωση, κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης του 1997/98. Υπάρχουν επίσης ανεπίσημα στοιχεία από την οικονομική κρίση της Αργεντινή του 2001 σχετικά με την αύξηση της παχυσαρκίας . Σχετικά με το Έγκλημα και την ασφάλεια τα στοιχεία που εξετάζονται δείχνουν ότι η οικονομική κρίση είναι ένας σημαντικός παράγοντας που ωθεί την αύξηση της εγκληματικότητας και τα συνολικά ποσοστά εγκληματικότητας.

Επίσης υπάρχουν στοιχεία που δείχνουν πως οι νέοι άνδρες υποφέρουν περισσότερο από τις νέες γυναίκες σε ορισμένες χώρες κατά την διάρκεια της οικονομικής κρίσης. Σε άλλες περιπτώσεις, οι νέες γυναίκες αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες διακρίσεις, τόσο στην αγορά εργασίας όσο και στην εκπαίδευση, ή καθίστανται ιδιαίτερα ευάλωτες από θεσμοθετημένες ανισότητες μεταξύ των φύλων.

⁵⁵ ΘΟΔΩΡΗΣ ΠΕΛΑΓΙΤΗΣ, 'Οι χρηματοπιστωτικοί κίνδυνοι σήμερα για την Ευρώπη', *Εφημερίδα Ελευθεροτυπία*, 26/09/2007.

Οι αρνητικές επιπτώσεις της κρίσης στην απασχόληση των νέων γυναικών είναι μεγαλύτερη σε περιοχές με ιστορικά μεγάλες ανισότητες μεταξύ των φύλων.

Η πρόσφατη παγκόσμια οικονομική κρίση έδωσε το έναυσμα για περισσότερες μελέτες των επιπτώσεων των υπερβολικών χρεών στην υγεία. Μια νέα έρευνα από τη Γερμανία από τους Paul, Mose, 2011 μας πληροφορεί ότι οι άνθρωποι που είναι βαθιά βυθισμένοι σε χρέη παρουσιάζουν σε σημαντικά μεγαλύτερο ποσοστό υπερβολικό βάρος σώματος ή παχυσαρκία σε σύγκριση με άλλους που δεν έχουν χρέη.

Στη Γερμανία υπολογίζεται ότι 7,6% των νοικοκυριών έχουν μεγάλη χρέη και αδυνατούν να πληρώνουν τις υποχρεώσεις τους σε λογικά χρονικά πλαίσια. Στο γενικό πληθυσμό το ποσοστό των παχύσαρκων είναι 11% ενώ μεταξύ των ατόμων που έχουν υπερβολικά χρέη το ποσοστό αυτό ανέρχεται στο 25%. Στην έρευνα τους οι Γερμανοί επιστήμονες διαπίστωσαν ότι οι άνθρωποι που ήταν βυθισμένοι σε χρέη ήταν νεότεροι σε ηλικία, λιγότερο μορφωμένοι και λιγότερο πλούσιοι. Επίσης ήταν πιο πιθανόν να είχαν κατάθλιψη, υπερβολικό βάρος σώματος ή παχυσαρκία και πιθανότερο να κάπνιζαν κάθε μέρα

Οι παράγοντες που μπορεί να συμβάλλουν στη γένεση της παχυσαρκίας στους υπερβολικά χρεωμένους είναι ψυχολογικοί. Το στρες και η κατάθλιψη που βιώνουν λόγω των χρεών, τους κάνει να τρώνε περισσότερο. Το υπερβολικό φαγητό μπορεί να είναι ένας τρόπος αντιμετώπισης ή απάμβλυνσης των συμπτωμάτων που βιώνουν. Η υγιεινή διατροφή είναι πιο ακριβή και πιθανόν καταφεύγουν σε φαγητά που είναι πλούσια σε ενέργεια όπως τα γλυκά ή τα λιπαρά σνακ που είναι φθηνότερα. Οι υπερβολικά χρεωμένοι λόγω των οικονομικών δυσκολιών, συχνά δεν μπορούν να αγοράζουν αυτά που είναι καλύτερα για την υγεία τους.

Τα ευρήματα δεν αποκλείουν την πιθανότητα ότι τα άτομα με υπερβολικό βάρος σώματος ή παχυσαρκία μπορεί πιο εύκολα να βυθίζονται σε χρέη διότι δυσκολεύονται πιο πολύ από αυτούς με κανονικό βάρος σώματος να βρουν δουλειά ή

λεφτά. Υπάρχουν και άλλα που μπορούν να συμβούν λόγω χρεών που δεν προάγουν τη υγεία και αυξάνουν τον κίνδυνο για χρόνιες παθήσεις⁵⁶.

7.2 Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΙΣ ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΟΜΑΔΕΣ

Το στρες, η κατάθλιψη, το άγχος, το υπερβολικό βάρος σώματος, η παχυσαρκία και άλλες σωματικές διαταραχές συγκαταλέγονται στις κυριότερες συνέπειες των χρεών στην υγεία. Οι άνθρωποι όταν χρωστούν χρήματα και πληρώνουν ψηλούς τόκους βιώνουν αυξημένα επίπεδα στρες. Όσο πιο μεγάλες είναι οι υποχρεώσεις τους λόγω δανείων τόσο περισσότερο αυξάνεται το στρες τους.

Είναι καλά γνωστό ότι το εισόδημα, η μόρφωση και το επάγγελμα είναι καθοριστικοί κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες που επηρεάζουν την υγεία μας. Τώρα συσσωρεύονται τα ερευνητικά στοιχεία που δείχνουν ότι τα χρέη κάθε μορφής, δάνεια ή πιστωτικές κάρτες πρέπει να περιλαμβάνονται στους παράγοντες που επηρεάζουν ουσιαστικά τη σωματική και την ψυχική υγεία των ανθρώπων.

Οι παράγοντες που μπορεί να συμβάλλουν στη γένεση της παχυσαρκίας στους υπερβολικά χρεωμένους είναι ψυχολογικοί. Το στρες και η κατάθλιψη που βιώνουν λόγω των χρεών, τους κάνει να τρώνε περισσότερο. Το υπερβολικό φαγητό μπορεί να είναι ένας τρόπος αντιμετώπισης ή απάμβλυνσης των συμπτωμάτων που βιώνουν. Η υγιεινή διατροφή είναι πιο ακριβή και πιθανόν καταφεύγουν σε φαγητά που είναι πλούσια σε ενέργεια όπως τα γλυκά ή τα λιπαρά σνακ που είναι φθηνότερα. Οι υπερβολικά χρεωμένοι λόγω των οικονομικών δυσκολιών, συχνά δεν μπορούν να αγοράζουν αυτά που είναι καλύτερα για την υγεία τους.

Τα ευρήματα δεν αποκλείουν την πιθανότητα ότι τα άτομα με υπερβολικό βάρος σώματος ή παχυσαρκία μπορεί πιο εύκολα να βυθίζονται σε χρέη διότι δυσκολεύονται πιο πολύ από αυτούς με κανονικό βάρος σώματος να βρουν δουλειά ή λεφτά. Υπάρχουν και άλλα που μπορούν να συμβούν λόγω χρεών που δεν προάγουν τη υγεία και αυξάνουν τον κίνδυνο για χρόνιες παθήσεις.

⁵⁶ ΘΑΛΕΙΑ ΚΑΡΤΑΛΗ, 'Η γενιά της Γουόλ καταρρέει, Εφημερίδα Καθημερινή, 18/10/2008.

7.3 Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΟΝ ΥΓΙΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟ

Η απασχόληση είναι ένας από τους βασικότερους τομείς, οι οποίοι πλήττονται κατά τη διάρκεια μιας οικονομικής κρίσης και ως εκ τούτου το ήμισυ σχεδόν των εργατών βρίσκονται σε κατάσταση εργασιακής ανασφάλειας (Ferrie et al., 2002) και φυσικά αυξάνει το ποσοστό αυτών που τελικά οδηγούνται σε απώλεια της εργασίας τους.

Τα τελευταία 20 χρόνια σε όλες τις σχετικές μελέτες φαίνεται ότι η ανεργία, η ανασφάλεια στην εργασία και η απώλεια εισοδήματος για διαβίωση έχουν σημαντική επίδραση στην υγεία. Αιτιολογικές ερμηνείες αυτού του φαινομένου αποτελούν η φτώχεια, το στρες, οι επιβλαβείς για την υγεία συμπεριφορές όπως η κατάχρηση αλκοόλ, καπνίσματος και ναρκωτικών αλλά και οι ειδικές συνθήκες εργασίας (μη ικανοποιητική εργασία, υποβαθμισμένη θέση) .

Η απώλεια εργασίας καταλαμβάνει την 8η θέση μεταξύ των 42 πιο στρεσογόνων γεγονότων και ως εκ τούτου, όπως αναφέρει ο Τούντας (2004), σε ότι αφορά στη ψυχική υγεία, μειωμένα επίπεδα ευεξίας, μεγαλύτερη συχνότητα ψυχικών διαταραχών, κατάθλιψη και συνεπακόλουθων βίαιων συμπεριφορών διαπιστώθηκαν σε όλες τις μελέτες που συνέκριναν ανέργους με εργαζομένους όλων των ηλικιών και των δύο φύλων. Τα πορίσματα αυτά δικαιολογούνται ακόμη περισσότερο εφόσον, σύμφωνα με τη θεωρία της Βρετανής κοινωνικής ψυχολόγου Jahonda (1982), η απώλεια εργασίας συνεπάγεται εκτός της οικονομικής ανέχειας και άλλες «λανθάνουσες συνέπειες» όπως η απώλεια χρονοοργάνωσης της ημέρας, ανταλλαγής εμπειριών και επαφής, στόχων και επιδιώξεων, ορισμού στοιχείων για την ατομική ταυτότητα, αυτοεκτίμησης και σεβασμού των άλλων.

Σε παλαιότερες μελέτες που αναφέρει ο Τούντας (2004), και οι οποίες πραγματοποιήθηκαν σε Αγγλία και Ουαλία καταγράφηκε επίσης αύξηση της θνησιμότητας και της νοσηρότητας κατά 20%, σχετιζόμενης κατά κύριο λόγο με καρδιαγγειακά αίτια και αυτοκτονίες, ενώ παρόμοια συμπεράσματα προέκυψαν και από μελέτες σε Ιταλία, Δανία και Σουηδία.

Ο Ferrie et al. (2002), διενήργησε έρευνα σε 931 γυναίκες και 2429 άνδρες το 1995/96 και 1997/99 και κατέγραψε την αναφερόμενη από τους ερωτώμενους κατάσταση υγείας, κάποιες κλινικές παραμέτρους καθώς και συμπεριφορές σχετιζόμενες με την υγεία, προκειμένου να διαπιστωθούν τυχόν διαφορές ανάμεσα σε αυτούς που βρίσκονταν σε εργασιακή ανασφάλεια και σε αυτούς που παρέμειναν εργασιακά ασφαλείς.

Τα αποτελέσματα της μελέτης δείχνουν αναφερόμενη αυξημένη σωματική και ψυχική νοσηρότητα στους ανέργους και αυτούς που βρίσκονταν σε μακρά περίοδο εργασιακής ανασφάλειας και παραμένουσες αρνητικές επιπτώσεις - ιδιαίτερα ψυχικές διαταραχές - σε αυτούς που τελικά δεν έχασαν την εργασία τους μετά από μια περίοδο κινδύνου απώλειάς της.

Στα πορίσματα μιας πρόσφατης έρευνας των Stuckler et al.(2009), σε 26 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) από το 1970-2007 κατεγράφησαν οι συσχετίσεις των όποιων αλλαγών στην απασχόληση με τη θνησιμότητα και πως αυτές τροποποιήθηκαν ανάλογα με τους διαφορετικούς τύπους των δαπανών των εκάστοτε κυβερνήσεων. Πιο συγκεκριμένα αύξηση της ανεργίας κατά 1% σχετίστηκε με 0,79% αύξηση των αυτοκτονιών σε όλες τις ηλικίες μικρότερες των 65 ετών και με ίδιο ποσοστό αύξηση των ανθρωποκτονιών, ενώ αύξηση της ανεργίας κατά 3% σχετίστηκε με αύξηση 4,45% των αυτοκτονιών και 28% αύξηση των θανάτων από κατάχρηση του αλκοόλ.

Αντίθετα, στην ίδια έρευνα παρατηρήθηκε μείωση της θνησιμότητας από τροχαία ατυχήματα κατά 1,39% ενώ δεν διαπιστώθηκε στατιστικά σημαντική σχέση με τη θνησιμότητα από όλες τις αιτίες μολονότι οι πληθυσμοί διέφεραν σημαντικά στην ευαισθησία της θνησιμότητάς τους στις οικονομικές κρίσεις ανάλογα με τις εν μέρει διαφορές στη κοινωνική προστασία του κάθε πληθυσμού.

Στα συμπεράσματα της ίδιας μελέτης αναφέρεται ότι τα ενεργά προγράμματα στην αγορά εργασίας που κρατούν ή επανεντάσσουν τους εργαζόμενους στην εργασία αμβλύνουν τις δυσμενείς επιπτώσεις των οικονομικών κρίσεων στην υγεία των πληθυσμών αυτών. Επιπλέον στα σύγχρονα κράτη πρόνοιας, με τα ταμεία

ανεργίας και την πολύπλευρη κοινωνική στήριξη, η ανεργία μπορεί να συνεπάγεται σοβαρά οικονομικά προβλήματα αλλά δεν οδηγεί σε πείνα ή εξαθλίωση.

Επίσης η μελέτη των Economou et al σε 13 ευρωπαϊκές χώρες, που αναφέρει ο Κυριόπουλος (2009), έδειξε ότι αύξηση της ανεργίας κατά 1% συνεπάγεται αύξηση στο δείκτη θνησιμότητας κατά 2,18/100.000). Επίσης, η ίδια μελέτη κατέδειξε τη θετική συσχέτιση της ανεργίας με τη θνησιμότητα από ισχαιμική καρδιοπάθεια.

Η οικονομική κρίση και η μακρόχρονη ανεργία οδηγεί πολλά άτομα στον κοινωνικό αποκλεισμό και στη φτώχεια, με αποτέλεσμα αυξημένο κίνδυνο για πρόωρη θνησιμότητα και υψηλή νοσηρότητα κυρίως σε άτομα τα οποία ανήκουν σε μειονότητες, στους μετανάστες και τους χρονίως πάσχοντες από ψυχικά ή σωματικά νοσήματα.

Από την άλλη πλευρά σε μια άλλη μελέτη που εξετάστηκε η συσχέτιση οικονομικής ανάπτυξης και οικονομικής ύφεσης με την υγεία φαίνεται, ότι σημαντική διαφορά στη θνησιμότητα παρουσίασαν μόνο οι αυτοκτονίες σε περιόδους οικονομικής ύφεσης, ανάμεσα στις δέκα αιτίες θανάτου που ελέγχθηκαν (κακοήθη νεοπλασμάτα, καρδιαγγειακά, πνευμονία ή γρίπη, χρόνια ηπατική νόσο ή κίρρωση, τροχαία ατυχήματα, αυτοκτονίες, δολοφονίες, παιδική και νεογνική θνησιμότητα). Οι άλλες αιτίες παρουσίαζαν διακυμάνσεις οι οποίες ήταν μεγαλύτερες για κάποιες από αυτές και ορισμένες ηλικιακές ομάδες ενώ οι αρνητικές επιπτώσεις για τη υγεία ήταν προσωρινές και εξαφανίζονταν πλήρως ή μερικώς εάν η οικονομική ανάπτυξη είναι μακροχρόνια.

Περαιτέρω ανάλυση κάποιων δεδομένων της μελέτης έδειξε ότι σε περιόδους οικονομικής ανάπτυξης αυξάνονται οι επιβλαβείς για την υγεία συνήθειες, όπως είναι το κάπνισμα, η συχνή οδήγηση και η κατανάλωση οινοπνεύματος, ενώ μειώνεται η φυσική άσκηση και η υγιεινή διατροφή, δεν αφιερώνεται χρόνος για την παρακολούθηση της υγείας (cost of time), αυξάνονται οι ώρες εργασίας αλλά και το σχετιζόμενο στρες ενώ υπάρχουν και εξωτερικές αιτίες διακύμανσης της θνησιμότητας, όπως η αύξηση των μεταναστευτικών πληθυσμών που μπορεί να εισάγουν ασθένειες ή δεν είναι εξοικειωμένοι με την οδική συμπεριφορά ή το υγειονομικό σύστημα της χώρας προορισμού.

Στην ίδια πλευρά της αμφισβήτησης της απόλυτης και ευθείας συσχέτισης της ανεργίας με τη πτωχή υγεία βρίσκεται η έρευνα των Kasl and Jones (2000) από το Πανεπιστήμιο του Yale, στα πορίσματα της οποίας φαίνεται ότι προϋπάρχουσες παθολογικές καταστάσεις προκαλούν την απώλεια της εργασίας, ενώ μια ποικιλία παραγόντων κινδύνου για φυσική και ψυχολογική νοσηρότητα φαίνεται να σχετίζονται με συνθήκες εργασιακής ανασφάλειας (η παρουσία υψηλού αριθμού ανέργων σε μια κοινωνία έχει πειστικά και καταθλιπτικά συμπτώματα ακόμη και στους εργαζόμενους που νιώθουν ότι βρίσκονται υπό την απειλή απώλειας της εργασίας τους)⁵⁷.

7.4 Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΟΝ ΠΛΗΘΥΣΜΟ ΠΟΥ ΝΟΣΕΙ

Ο αντίκτυπος των οικονομικών κρίσεων στη γενική υγεία ποικίλλει, αφού εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, ενώ απαιτείται προσοχή στην ερμηνεία των αποτελεσμάτων των σχετικών ερευνών. Για τις χώρες υψηλού εισοδήματος, η θνησιμότητα και το προσδόκιμο επιβίωσης δείχνουν απίθανο να επηρεαστούν. Ενίοτε μάλιστα αναφέρονται και θετικές επιδράσεις, αφού η μείωση της υπερκατανάλωσης έχει θετικά αποτελέσματα..

Κάποιοι ερευνητές τονίζουν ότι οι βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις μιας οικονομικής κρίσης στη γενική υγεία ενδέχεται να είναι και θετικές. Για παράδειγμα, έρευνες σε ΗΠΑ και Ευρώπη έδειξαν αύξηση της θνησιμότητας κατά την οικονομική ανάπτυξη και μείωση κατά την οικονομική ύφεση. Συγκεκριμένα, η ύφεση δείχνει να σχετίζεται με λιγότερους θανάτους από τροχαία ατυχήματα, λιγότερους θανάτους σχετιζόμενους με το αλκοόλ και λιγότερες εισαγωγές στα νοσοκομεία.

Άλλες έρευνες σε ευρωπαϊκές χώρες, που διερεύνησαν τις οικονομικές διακυμάνσεις με δείκτες όπως το ποσοστό ανεργίας και τη μεταβολή του ΑΕΠ, βρήκαν θετική σχέση μεταξύ της οικονομικής ύφεσης και του κινδύνου θνησιμότητας για τους άνδρες, ενώ οι γυναίκες έδειξαν να μην επηρεάζονται. Οι Economou et al (2008) βρήκαν σημαντική συσχέτιση μεταξύ των ποσοστών ανεργίας και των 5 από

⁵⁷ ΜΑΡΙΑ ΜΥΣΤΑΚΙΔΟΥ, 'Οικονομικές κρίσεις στην ιστορία', *Εφημερίδα Ελευθεροτυπία*, 18/10/2011

τις 6 αιτίες θανάτου που διερεύνησαν, και συγκεκριμένα των ισχαιμικών καρδιοπαθειών, του καρκίνου της τραχείας, των βρόγχων και του πνεύμονα, κακοήθων νεοπλασιών, ανθρωποκτονιών, αυτοκτονιών και αυτοκαταστροφικών συμπεριφορών.

Η χαμηλή κοινωνικοοικονομική στάθμη του ατόμου, όπως αυτή προσδιορίζεται από το χαμηλό εισόδημα, τη χαμηλή εκπαίδευση, την εργασία χαμηλών δεξιοτήτων και τον κοινωνικό αποκλεισμό, έδειξε να συνδέεται με κακή σωματική υγεία, κακή ψυχολογική και συναισθηματική υγεία και αυξημένο κίνδυνο θνησιμότητας.

Οι περισσότερες μελέτες αναφέρουν αύξηση θνησιμότητας κατά τις περιόδους οικονομικών κρίσεων. Σε μια πρόσφατη μελέτη των Falagas et al. 2010 ανασκοπήθηκαν μελέτες που διερεύνησαν τη θνησιμότητα στο γενικό πληθυσμό διαφόρων χωρών σε περιόδους οικονομικής κρίσης, σε σύγκριση με περιόδους πριν ή μετά την κρίση.

7.5 Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΥΓΕΙΑΣ

Οι πιέσεις της οικονομικής κρίσης στις κυβερνήσεις και στους καταναλωτές-ασθενείς που απειλούνται με απώλεια του εισοδήματός τους και άρα απώλεια της ασφαλιστικής τους κάλυψης είναι ασφυκτικές. Το γεγονός αυτό απειλεί την ομαλή και αποδοτική λειτουργία του υγειονομικού τομέα που εξαρτάται άμεσα από τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης και κοινωνικής προστασίας.

Δεδομένου ότι οι κυβερνήσεις δεσμεύουν εκατοντάδες δισεκατομμυρίων για να υποστηρίξουν τα τραπεζικά συστήματα, να προσφέρουν εγγύηση στους καταθέτες τα επόμενα χρόνια και δανείζονται τεράστια ποσά αυξάνοντας τα δημόσια ελλείμματα, είναι εξαιρετικά δύσκολο να μην ασκηθούν ασφυκτικές πιέσεις στους προϋπολογισμούς της ασφάλισης και να μην προκύψει επίπτωση (περιορισμός δαπανών) έστω και μικρή στις δημόσιες υπηρεσίες υγείας ακόμη και των ανεπτυγμένων κρατών (Appleby, 2008). Αυτό επιβεβαιώνει και το θέμα “Health System Priorities when Money is Tight”, (δηλαδή η «επιβίωση» των συστημάτων

υγείας), που τέθηκε στη συνάντηση των Υπουργών Υγείας των χωρών του ΟΟΣΑ το 2010.

Η αύξηση των αρνητικών επιπτώσεων στην υγεία σε συνδυασμό με τη μερική ή και ολική απώλεια του εισοδήματος στρέφει τους καταναλωτές – ασθενείς σε δημόσιες μονάδες παροχής υπηρεσιών υγείας, με αποτέλεσμα την αύξηση των δαπανών στο τομέα αυτό και την ανάγκη αύξησης της χρηματοδότησης από τους ήδη στραγγαλισμένους κρατικούς προϋπολογισμούς.

Οι υπηρεσίες υγείας θα κληθούν λοιπόν να λειτουργήσουν εξίσου αποτελεσματικά παρά τις περικοπές των δαπανών, γεγονός που μπορεί να μην είναι εφικτό και ως εκ τούτου να περιοριστεί η ποιότητα των παρεχομένων υπηρεσιών και η ικανοποίηση των προσδοκιών των χρηστών.

Η στροφή στις δημόσιες υπηρεσίες οδηγεί στη μείωση της ζήτησης στον ιδιωτικό τομέα και αυτή συνεπάγεται τη μείωση της αποδοτικότητας και της ρευστότητάς του και απαιτεί τον περιορισμό διοικητικών δαπανών, την επανεξέταση ή την αναβολή των επενδύσεων, τη μείωση του προσωπικού, τη μείωση των υπηρεσιών, την εκποίηση περιουσιακών στοιχείων, τη πιθανή συγχώνευση και τέλος τη συρρίκνωσή του.

Σύμφωνα με την αμερικανική ένωση νοσηλευτικών ιδρυμάτων (2008), πολλά νοσοκομεία βλέπουν τις επιπτώσεις της οικονομικής ύφεσης στον αριθμό και το μίγμα των ασθενών που αναζητούν φροντίδα. Λόγω της μη ασφάλισης τα άτομα βάζουν σε αναμονή τα προβλήματα υγείας ή αναβάλλουν τις προγραμματισμένες διαδικασίες με αποτέλεσμα να υπάρχουν λιγότερες τακτικές εισαγωγές και διαδικασίες σε αντίθεση με τις επείγουσες επισκέψεις. Έτσι η πλειοψηφία των νοσοκομείων βλέπει αύξηση του ποσοστού των ασθενών που αδυνατεί να πληρώσει και την ανάγκη για επιδοτούμενη φροντίδα να αυξάνεται αντιστρόφως ανάλογα.

Σε δυσκολότερη θέση βρίσκονται τα συστήματα υγείας των αναπτυσσόμενων χωρών που θα αντιμετωπίσουν προβλήματα χρηματοδότησης αφενός λόγω της μείωσης των δαπανών συνεπεία της οικονομικής στενότητας, αφετέρου λόγω τη διακοπής της εξωτερικής οικονομικής βοήθειας από τις πλουσιότερες χώρες, οι

οποίες καλύπτουν ένα μεγάλο τμήμα της χρηματοδότησης για την υγεία, και οι οποίες θα επιχειρήσουν να περικόψουν τις δαπάνες τους .

Οι κύριες συνέπειες μιας οικονομικής κρίσης είναι η ανεργία, η μείωση του εισοδήματος, η γενικευμένη αβεβαιότητα και η περικοπή των δημοσίων δαπανών, περιλαμβανομένων των δαπανών για την υγεία. Σε συνθήκες οικονομικής κρίσης οι φτωχοί αποτελούν ομάδα κινδύνου, αφού είναι οι πρώτοι που πλήττονται

Η οικονομική ύφεση αποτελεί συγχρόνως ευκαιρία ώστε να προστατευθούν ουσιώδεις υπηρεσίες της κοινωνίας που απευθύνονται στους ευάλωτους πληθυσμούς, να υποστηριχθεί το κράτος πρόνοιας και να προωθηθούν έγκαιρες παρεμβάσεις όπως η καταγραφή ατόμων υψηλού κινδύνου, η επανένταξη ανέργων και ατόμων με ψυχιατρικά προβλήματα, η εκπαίδευση ιατρών πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας, η ανίχνευση και θεραπεία της κατάθλιψης και άλλων συνήθων διαταραχών και η καλύτερη πρόσβαση στο σύστημα παροχής ψυχικής υγείας

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η ελληνική κοινωνία, πριν την ένταξη της στην ΕΟΚ, κατάφερε να πραγματοποιήσει ταχείς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης και ταχείς ρυθμούς αυξήσεως του κατά κεφαλήν εισόδημα των κατοίκων της. Λόγω σοβαρών διαρθρωτικών αδυναμιών, τα προβλήματα της ανεργίας και υποαπασχολήσεως που παρουσιάστηκαν κατά διαφόρους περιόδους, δεν την βοήθησαν να τα αντιμετωπίσει και φυσικά όλος αυτός ο φαύλος κύκλος την οδήγησε σε αδιέξοδο.

Ο πρωταρχικός λόγος των αδυναμιών θα έπρεπε να αποδοθεί στο γεγονός των ελλείψεων αναπτυξιακού προγράμματος που να εμπεριέχει μακροχρόνιους στόχους για μια σωστή και συνεχή οικονομική ανάπτυξη. Ο λάθος προγραμματισμός που εφαρμόστηκε στην ελληνική οικονομία είχε ως αποτέλεσμα την δημιουργία διαρθρωτικού πληθωρισμού, την λάθος διανομή και αναδιανομή του εισοδήματος, την αύξηση της φοροδιαφυγής, κ.α.

Τα βασικά αυτά προβλήματα θα έπρεπε να αναζητούν λύση μέσα στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αντιθέτως έχουν αυξηθεί σε ραγδαίους ρυθμούς ως αποτέλεσμα το επίπεδο της φτώχειας να έχει αυξηθεί κατά ένα μεγάλο ποσοστό μετά την ένταξη της Ελλάδας στο ευρώ . δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η φτώχεια συνδέεται με τις στρεβλώσεις της αγοράς και την αποτελεσματικότητα των ασκούμενων κοινωνικών πολιτικών οι οποίες αποτυγχάνουν να επιφέρουν μια σημαντική μείωση της μέσω μιας δίκαιης κατανομής, αναδιανομής εισοδήματος.

Το βασικό εργαλείο για την καταπολέμηση της φτώχειας μπορεί να στηρίζεται στην δημιουργία μιας ευρύτερης Εθνικής Στρατηγικής Καταπολέμησης της Φτώχειας η οποία θα περιλαμβάνει μέτρα ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας των κοινωνικών δαπανών, σύνθετα ολοκληρωμένα προγράμματα κοινωνικής και εργασιακής ένταξης των ομάδων του πληθυσμού και φυσικά μέτρα τα οποία θα αντιμετωπίζουν εκτός των άλλων, και τις ανισότητες στην κατανομή του εισοδήματος, την ορθολογικοποίηση του φορολογικού συστήματος, την εκτεταμένη φοροδιαφυγή και την αδήλωτη εργασία και θα επιδιώκει την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Συγκεκριμένα μερικές προτάσεις προς την κατεύθυνση αυτή:

- Κατοχύρωση ενός γενικού προγράμματος ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος για όλους όσους δεν μπορούν να διαθέτουν επαρκείς πόρους.
- Καθιέρωση παροχών ανεργίας για όλες τις κατηγορίες ασφαλισμένων μεν προσώπων που όμως δεν έχουν επαρκή προστασία μέσω του επιδόματος ανεργίας.
- Ενίσχυση των κοινωνικών πολιτικών και των δημόσιων υπηρεσιών της παιδείας, της υγείας, της δια βίου κατάρτισης οι οποίες επιτυγχάνουν μια πολύ σημαντική αναδιανομή σε είδος.
- Στήριξη της οικογένειας στη βάση εισοδηματικών κριτηρίων με καλύτερη στόχευση και αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας.
- Ενίσχυση της ορθολογικής και δίκαιης λειτουργίας του φορολογικού συστήματος.
- Επίλυση των προβλημάτων της εισφοροδιαφυγής και φοροδιαφυγής.
- Μέτρα για την επάρκεια των παροχών κοινωνικής ασφάλισης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ Γ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΕΚΔΟΣΗ. ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΠΕΝΟΥ, ΑΘΗΝΑ 2005
- Θεοδώρου Α. Γεωργακόπουλου Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική
- Φορολογική λογιστική Φορολογία εισοδήματος φυσικών & νομικών προσώπων Λογιστική & πρακτική αντιμετώπιση, ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΦΛΩΡΟΣ, ΑΘΗΝΑ Σεπτέμβριος 2005 ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ
- Αριστείδης Φλώρος – Φορολογική Λογιστική Αθήνα Οκτώβριος 201
- Μάρκετινγκ χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών, 4ρ. Κων/νος Χ. Λυμπερόπουλος.
- Τηλικίδου Ε., 4ελησταύρου Α. “Στρατηγική Μάρκετινγκ”, Εκδόσεις ΤΕΙΘ ,Θεσσαλονίκη 2000
- Β. Ι. Λένιν: «Χαρακτηρισμός του οικονομικού ρομαντισμού». Άπαντα.
- Τραπεζικό Μάρκετινγκ, Τομαράς Πέτρος, 2003.
- Η Ανάλυση 4ιεθνών Κρίσεων: Ζητήματα Προσέγγισης και Μεθοδολογίας, Στέλιος Αλειφαντής.
- Ιστορία Νεότερη και Σύγχρονη, Β. Σκουλάτου, Ν. 4ημακοπούλου, Σ. Κόνδη, Τεύχος Β’, 2003.
- ΜΙΣΣΕΛ ΑΛΙΕΤΑ, 'Οικονομική κρίση', Εκδόσεις Πόλις, 2009
- ΑΛΟΓΟΣΚΟΥΦΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, 'Η Ελλάδα μετά την κρίση', Εκδόσεις Καστανιώτη, 2009
- Β. ΣΚΟΥΛΑΤΟΥ– Ν. ΔΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ– Σ. ΚΟΝΔΗ, 'Νεότερη Και Σύγχρονη Ιστορία Γ’ Ενιαίου Λυκείου', ΟΕΔΒ
- ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ: Γνώμη της Ο.Κ.Ε για τη φτώχεια. 2009
- ΜΑΝΙΑΤΗΣ Θ., 2008: Η δημοσιονομική κρίση και ο κοινωνικός μισθός στην Ελλάδα, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- ΠΑΠΑΘΕΩΔΩΡΟΥ ΑΦΕΡΜΟΣ *Δομή και τάσεις της οικονομικής ανισότητας και της φτώχειας στην Ελλάδα και την ΕΕ, 1995-2008*, Ερευνητική μονάδα φτώχειας, εισοδημάτων και κοινωνικών ανισοτήτων, ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ.

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

- ΜΑΡΙΑ ΜΥΣΤΑΚΙΔΟΥ, 'Οικονομικές κρίσεις στην ιστορία', Εφημερίδα Ελευθεροτυπία, 18/10/2008.
- ΕΛΕΝΗ ΣΤΕΡΓΙΟΥ, 'Η πιστωτική κρίση', Εφημερίδα Καθημερινή, 18/09/2008.
- ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΧΡΗΣΤΙΔΗΣ, 'Κραχ του 1929', Εφημερίδα Μακεδονία, 29/09/2007.
- ΓΚ. ΧΑΡΔΟΥΒΕΛΗΣ, 'Παγκόσμια Πιστωτική Κρίση: οι αιτίες και οι επιπτώσεις στις οικονομίες', Εφημερίδα Κέρδος, 15/12/2007.
- ΘΑΛΕΙΑ ΚΑΡΤΑΛΗ, 'Η γενιά της Γουόλ καταρρέει', Εφημερίδα Καθημερινή, 18/10/2008.
- ΜΑΡΙΤΑ ΖΗΚΟΥ, 'Η μεγαλύτερη πιστωτική φούσκα της ιστορίας', Εφημερίδα Το βήμα, 03/08/2008.
- ΜΑΡΙΤΑΖΗΚΟΥ, Μακρία η έξοδος από το τούνελ', Εφημερίδα Το Βήμα, 17/08/2008.
- ΜΗΝΑΣ ΤΣΑΜΟΠΟΥΛΟΣ, 'Η ακτινογραφία της κρίσης' Εφημερίδα Πρώτο Θέμα, 28/10/2008.
- ΜΗΝΑΣ ΤΣΑΜΟΠΟΥΛΟΣ, 'Οικονομική κρίση', Εφημερίδα Αξία, 10/10/2007.
- ΜΑΡΩ ΤΣΑΝΤΙΛΑ, 'ΣΑΤΕ : Ζητά μέτρα στήριξης για τον κατασκευαστικό κλάδο, Εφημερίδα Ελεύθερος Τύπος, 30/10/2008.
- ΘΟΔΩΡΗΣ ΠΕΛΑΓΙΤΗΣ, 'Οι χρηματοπιστωτικοί κίνδυνοι σήμερα για την Ευρώπη', Εφημερίδα Ελευθεροτυπία, 26/09/2007.
- ΕΛΕΝΗ ΠΑΠΑΔΑΚΗ, 'Στη δίνη της Αμερικανικής κρίσης, Εφημερίδα Αυγή, 30/11/2008.
- ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ, 'Εφιαλτικά σενάρια για τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης', Εφημερίδα Καθημερινή, 01/11/2008.
- ΚΩΣΤΑΣ ΝΑΝΟΣ, 'Απειλή για την οικονομική κρίση στη ναυτιλία', Εφημερίδα Ελεύθερος Τύπος, 24/11/2008.
- ΤΑΚΗΣ ΜΑΝΤΙΚΙΔΗΣ, 'Εκτός ελέγχου η κρίση σε χρηματιστήριο και οικονομία', Εφημερίδα Το Βήμα, 09/03/2008

INTEPNET

- <http://www.kckps.org/crisis/disasters.html>
- <http://ecology-salonika.org/lib/>
- http://www.morax.gr/article_show.php?article_id=1518
- <http://indy.gr/library/i-oikonomik-krisi-toy-1929>
- http://en.wikipedia.org/wiki/Crisis_management
- <http://ezinearticles.com/?Marketing-in-an-Economic-Downturn---Crisis-Marketing-Suggestions&id=1950357>
- <http://www.skai.gr/articles/news/finance>
- http://www.euro2day.gr/ftcom_gr/194/articles/521460/ArticleFTgr.aspx
- http://www.reporter.gr/default.asp?pid=71&la=1&art_aid=213436
- www.powertax.gr
- www.gsis.gr
- www.taxheaven.gr
- www.forin.gr
- www.taxnews.info
- ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΟΡΩΝ www.euretirio.com
- ΑΡΘΡΟ 24h: *Eurostat, Το δημόσιο χρέος της Ελλάδας το υψηλότερο στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, www.24h.g 27-2-2013
- ΑΡΘΡΟ iReporter: *Άνιση κατανομή του εισοδήματος*, www.i-reporter.com
- ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ: *Τι πρέπει να γνωρίζετε για τη φτώχεια στην Ελλάδα*, www.ineobservatory.gr
- ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΙΑΣ ΕΡΓΑΤΩΝ ΕΛΛΑΔΣ, <http://www.gsee.gr>.
- http://tax-analysis.blogspot.gr/2010/12/blog-post_4051.html 15/2/2013

Στα μέσα του 2010, και μετά τις αποκαλύψεις ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα της Ελλάδας έκλεισε για το 2009 σε επίπεδα πολύ πάνω από αυτά που θα καθιστούσαν το δημόσιο χρέος βιώσιμο, η ελληνική κυβέρνηση αδυνατούσε να δανειστεί με λογικά επιτόκια από τις αγορές για τη χρηματοδότηση του τρέχοντος δημοσιονομικού ελλείμματος και την αναχρηματοδότηση του χρέους. Αποτέλεσμα ήταν ο άμεσος κίνδυνος χρεοκοπίας και στάσης πληρωμών του Ελληνικού Δημοσίου.

Η προσπάθεια της κυβέρνησης να ανακτήσει την αξιοπιστία της χώρας στις διεθνείς αγορές και να πετύχει μείωση των επιτοκίων οδήγησε σε λήψη μέτρων μείωσης των δαπανών, τα οποία δεν κατάφεραν να ανατρέψουν το αρνητικό κλίμα. Κατόπιν αυτών η Ελλάδα κατέφυγε στη βοήθεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, που συγκρότησαν από κοινού μηχανισμό βοήθειας για την Ελλάδα. Η ανακοίνωση της προσφυγής στον μηχανισμό στήριξης έγινε στις 23 Απριλίου 2010 από τον πρωθυπουργό ο οποίος βρισκόταν εκείνη την ημέρα στο Καστελόριζο.

Η χρηματοδότηση από τον μηχανισμό στήριξης έγινε υπό τους όρους ότι η Ελλάδα θα λάβει μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής και, ειδικότερα, υπό τους όρους ότι θα λάβει μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης. Με τη χρηματοδότηση από το μηχανισμό αποφεύχθηκε ο άμεσος κίνδυνος χρεοκοπίας της Ελλάδας, που θα είχε πιθανές ανεξέλεγκτες συνέπειες και για όλη τη ζώνη του ευρώ. Τα πρώτα μέτρα ανακοινώθηκαν από τον πρωθυπουργό την Κυριακή 2 Μαΐου 2010. Η Ελληνική οικονομία συνέχισε να βρίσκεται σε κατάσταση δημοσιονομικής ανισορροπίας και το επόμενο διάστημα με αποτέλεσμα ένα χρόνο μετά, τον Ιούνιο του 2011, η κυβέρνηση να καταφύγει στην ψήφιση του μεσοπρόθεσμου προγράμματος, που περιλάμβανε νέα μέτρα λιτότητας και περικοπές. Επίσης τέθηκε θέμα αξιοποίησης της δημόσιας περιουσίας και αναδιάρθρωσης ή «κουρέματος» του χρέους με σκοπό τη μακροπρόθεσμη μείωση του χρέους σε βιώσιμα επίπεδα⁵⁸.

⁵⁸ http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%AE_%CE%BA

Στην καθημερινή «δημοσιογραφική» γλώσσα υπάρχει σύγχυση στην ορολογία για το ελληνικό πρόβλημα. Συχνά αναφέρεται ως «οικονομική κρίση» η αυξανόμενη ανεργία, η μείωση των πραγματικών εισοδημάτων και η γενική πτώση της ζήτησης. Επίσης αναφέρεται ως «οικονομική κρίση» η ελληνική κρίση χρέους. Τα δύο αυτά διαφέρουν και το πρώτο είναι προτιμότερο να αναφέρεται ως «ύφεση». Έχοντας κάνει αυτή τη διάκριση μπορούμε κατόπιν να εξετάσουμε (i) τα αίτια της ύφεσης, (ii) τα αίτια της κρίσης χρέους και (iii) τη σχέση μεταξύ ύφεσης και κρίσης χρέους

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β Η ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ Ο ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΜΙΣΘΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ⁵⁹

Η αμέσως προηγούμενη κρίση που έπληξε την παγκόσμια καπιταλιστική οικονομία, αρχικά κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1960 και έπειτα σε όλη τη διάρκεια της δεκαετίας του 1970, αποδόθηκε στην κατεστημένη βιβλιογραφία αλλά και από αρκετούς ριζοσπάστες συγγραφείς στους υπερβολικά υψηλούς μισθούς και σε πολλές περιπτώσεις στις υψηλές κοινωνικές δαπάνες για τους μισθωτούς εργαζόμενους και τα χαμηλά κοινωνικά στρώματα. Σύμφωνα με αυτά τα επιχειρήματα, οι αυξήσεις των μισθών στην αγορά εργασίας ή/και του κοινωνικού μισθού στο επίπεδο του κράτους και της δημοσιονομικής πολιτικής υπονόμισαν άμεσα ή έμμεσα την κερδοφορία του κεφαλαίου και επέφεραν το τέλος της μακροχρόνιας μεταπολεμικής οικονομικής άνθησης (Glyn και Sutcliffe, 1972, Bowles και Gintis, 1982ab, Weisskopf, 1979, Glyn, 1975, 2006).

Η πρόσφατη κρίση έχει ερμηνευθεί με δύο τρόπους στη ριζοσπαστική και μαρξιστική πολιτική οικονομία. Σύμφωνα με την πρώτη προσέγγιση πρόκειται για περίπτωση κρίσης που οφείλεται αποκλειστικά στο χρηματοπιστωτικό τομέα και αργότερα επεκτάθηκε στη συνολική οικονομική δραστηριότητα. Για τη δεύτερη προσέγγιση η μακροχρόνια αναιμική συσσώρευση κεφαλαίου λόγω της ανεπαρκούς ανάκαμψης της κερδοφορίας μετά την κρίση της δεκαετίας του 1970 ήταν υπεύθυνη μεταξύ άλλων για την εξάπλωση της χρηματοπιστωτικής σφαίρας (financialization), η οποία για κάποιο διάστημα μέσω κυρίως του δανεισμού των νοικοκυριών και της τόνωσης της καταναλωτικής ζήτησης επέδρασε θετικά στην οικονομική δραστηριότητα αλλά όταν οι «φούσκες» (bubbles) του χρηματιστηρίου και της αγοράς κατοικιών που δημιούργησε εξαερώθηκαν, τότε αποκαλύφθηκε η αδύναμη βάση της «πραγματικής» οικονομίας και η κρίση εκδηλώθηκε στο σύνολο της οικονομίας.

Σε κάθε περίπτωση πάντως η οικονομική κρίση εξακολουθεί να είναι σε εξέλιξη και έτσι η συνολική τελική αποτίμηση των θεμελιωδών αιτιών της και πάνω από όλα των οικονομικών και κοινωνικών της επιπτώσεων δεν έχει γίνει ακόμη. Ένα

⁵⁹ http://www.bankofgreece.gr/BoGDocuments/13-5_%CE%9C%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CE%

πράγμα είναι σαφές ωστόσο, ότι η άνευ προηγουμένου δημοσιονομική επέκταση και τόνωση της ζήτησης που εφαρμόστηκε κατά τα αρχικά στάδια της κρίσης, και οι δημόσιες δαπάνες που αφιερώθηκαν για τη διάσωση (bailout) των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, επιδείνωσαν τις δημοσιονομικές ανισορροπίες από τις οποίες πολλά κράτη υπέφεραν ακόμη και πριν από την ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης. Οι περισσότερες χώρες και ιδίως οι νοτιοευρωπαϊκές οικονομίες βρέθηκαν στη δίνη μιας δημοσιονομικής κρίσης, η οποία σε πολλές περιπτώσεις (και ιδιαίτερα στην Ελλάδα), τείνει να επισκιάσει την υποκείμενη οικονομική κρίση.

Αυτή είναι μια περίοδος όπου το κόστος της κρίσης κατανέμεται στις διάφορες κοινωνικές τάξεις. Μετά από πολλά χρόνια στασιμότητας ή και μείωσης των πραγματικών μισθών και του μεριδίου της εργασίας δεν ήταν εύκολο για τις άρχουσες τάξεις να αποδώσουν την κρίση στο υψηλό κόστος εργασίας και αυτή τη φορά, όπως συνέβη στη δεκαετία του 1970. Ωστόσο, καθώς οι εξελίξεις έχουν φέρει στο προσκήνιο τις δημοσιονομικές δυσκολίες και τη κρίση του δημοσίου χρέους πολλών κρατών, το έδαφος της ιδεολογικής διαμάχης έχει μετατοπιστεί. Ο ρόλος του άπληστου και «μυωπικού» τραπεζιτικού κεφαλαίου και οι αδύναμες επενδυτικές επιδόσεις του βιομηχανικού κεφαλαίου λησμονήθηκαν και είναι τώρα η δημοσιονομική ασυδοσία ο κύριος ένοχος για την οικονομική δυσπραγία. Οι «δημοσιονομικές σπατάλες» έχουν χρησιμοποιηθεί ως δικαιολογία για την επίθεση πρώτα στους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων και ακολούθως στους μισθούς και τις κοινωνικές παροχές των εργαζομένων γενικότερα.